

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ "ΕΚΚΛΗΣΙΑ,,

ΕΤΟΣ Ε'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1-15 ΜΑΪΟΥ 1956

ΑΡΙΘ. 9-10

“ Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ,,

Κατὰ τὴν θεολογικὴν ἔκφρασιν τοῦ Θωμᾶ Ἀκινάτου, κάθε μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας ἐμφανίζει συγχρόνως τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. Τὸ παρελθόν εἶναι ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου, αἷτια τῆς ἰδικῆς μας ἀγιοποιήσεως. Τὸ παρὸν αὐτὴ ἡ ἴδια ἀγιοποιήσις μας. Καὶ τὸ μέλλον, ἡ μέλλουσα δόξα, τῆς ὁποίας τὸ ἐχέγγυον εἶναι ἡ χάρις τοῦ παρόντος.

Μετὰ τὴν θεολογικὴν αὐτὴν εἰκόνα τοῦ Ἀκινάτου θὰ ἦτο δυνατόν νὰ συγκριθῆ ἡ εορτὴ τοῦ Πάσχα, ἥτις εἶναι εορτὴ μιᾶς τριπλῆς νίκης τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ θανάτου. Ἡ πρώτη ἐπετεύχθη ἐπὶ τοῦ ἰδίου σώματός Του, ὅταν μετ' αὐτοῦ ἐξῆλθε ἐνδοξος καὶ ζῶν ἐκ τοῦ τάφου. Ἡ δευτέρα εἶναι ἡ νίκη ἐκείνη, ἥτις διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐπιτυγχάνεται εἰς κάθε χριστιανόν, ἀπαλλάττουσα αὐτὸν ἀπὸ τὸν αἰώνιον θάνατον. Ἡ τρίτη νίκη θὰ πραγματοποιηθῆ κατὰ τὸ τέλος τῶν καιρῶν, ὅτε θὰ ἐκπληρωθῆ ἡ προφητικὴ ῥῆσις τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, «εἶτα τὸ τέλος, ὅταν παραδῶ τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν. δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρις οὗ ἂν θῆ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος» (Α' Κορινθ. 15,24-26).

Τοιοῦτος εἶναι ὁ τριπλοῦς θρίαμβος, τὸν ὁποῖον πανηγυρίζομεν κατὰ τὴν «εορτὴν τῶν εορτῶν καὶ τὴν πανηγυριν τῶν πανηγύρεων». Τοιοῦτοι οἱ τρεῖς σταθμοὶ τῆς ἐξελισσομένης γιγαντιαίας μονομαχίας ἀπὸ τοῦ Γολγοθᾶ μέχρι τοῦ κενοῦ τάφου τῆς πρωίας τοῦ Πάσχα, καθ' ἣν θάνατος καὶ ζωὴ ἀντιμετωπίζονται, κατάρα καὶ χάρις ἐναλλάσσονται καὶ ἡ δικαίωσις ἀποκαθίσταται. «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶν χαρισάμενος».

“Ὅτι τὸ Πάσχα εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἡ εορτὴ τοῦ γεγονότος τῆς

Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος, τοῦτο οἱ πιστοὶ χριστιανοὶ — καὶ ἀναμφιβόλως καὶ οἱ ἄλλοι — δὲν τὸ λησμονοῦν. Ὅτι ὅμως τὸ Πάσχα εἶναι ἀκόμη καὶ ἡ ἑορτὴ τοῦ βαπτίσματος ἡμῶν, ἡ ἑορτὴ τῆς νέας Δημιουργίας, «τῆς Καινῆς Κτίσεως», εἰς ἣν καλούμεθα νὰ ἐμπεριπατήσωμεν, ἡ ἔποψις αὕτη τοῦ μυστηρίου τῆς Ἀναστάσεως παραμένει εἰς τοὺς πολλοὺς ἄγνωστη. Καὶ ὅμως αὕτη εἶναι τὸ κέντρον τῆς Πασχαλίου Ἑορτῆς· «ἀγνοεῖτε ὅτι (γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος) ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν» (Ρωμ. 6,4).

Ὡς πρὸς τὴν τρίτην νίκην, τὴν ὁποίαν προαναγγέλλει ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου καὶ ἦν ζωηρῶς ἐπεθύμησαν αἱ πρῶται χριστιανικαὶ γενεαί, ἀναμένουσαι κατὰ τὴν νύκτα τοῦ Πάσχα τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Κυρίου, πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι αὕτη ἐξηφανίσθη τελείως ἐκ τοῦ ὄραματικοῦ μας πεδίου. Παρὰ ταῦτα, παραμένει ζωηρὰ εἰς τοὺς Πασχαλίους ὕμνους καὶ τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ ἐννοήσῃ τις τὸ βάθος τῆς ὑμνογραφίας ταύτης καὶ νὰ αἰσθανθῇ τὸ νόημά της, ἐὰν δὲν στρέψῃ τὸ βλέμμα αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὑπὲρ πέραν. Ὅθεν, διὰ νὰ γευθῇ πλήρως ὁ χριστιανὸς τοῦ πνευματικοῦ πλοῦτου τοῦ Πάσχα, πρέπει καὶ τὰς τρεῖς αὐτὰς νίκας ν' ἀγκαλιάσῃ. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ ἑορτάσῃ ἐπαξίως τὴν μίαν ἐξ αὐτῶν, χωρὶς τὰς ὑπολοίπους δύο. Διότι, «εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ καὶ ἡ πίστις ἡμῶν» (Α' Κορινθ. 15,14). Καὶ ἀκόμη, ἐὰν ἡμεῖς δὲν ἀναστηθῶμεν μαζὶ του, ἐὰν ἡ ἐλπίς μας εἰς τὸ πρόσωπόν Του δὲν ξεπεράσῃ τὰ ὅρια αὐτοῦ τοῦ κόσμου, τότε εἴμεθα οἱ πλεόν δυστυχεῖς τῶν ἀνθρώπων» (Α' Κορινθ. 15,19).

Ἡ ἀνάμνησις τῆς τριπλῆς αὐτῆς νίκης πρέπει νὰ κυριαρχῇ ἐπὶ τῶν πνευμάτων καὶ ἐπὶ τῶν καρδιῶν μας, ἐὰν ἐπιθυμῶμεν πράγματι νὰ ἔλθωμεν εἰς μυστικὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ ἀναστάντος Λυτρωτοῦ καὶ νὰ γίνωμεν μέτοχοι τοῦ Πασχαλινοῦ Μυστηρίου.

Ὁ θρίαμβος τοῦ Χριστοῦ δὲν δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὰς νίκας τῶν κατακτητῶν τοῦ κόσμου τούτου. Δὲν εἶναι μία ἐπιτυχία, τὴν ὁποίαν ἡ ἱστορία τῶν ἀνθρώπων ἀναγράφει μὲ χρυσοῦς γράμματα εἰς τὰς σελίδας της. Εἶναι περισσότερον καὶ ἀπὸ τὴν ἴδρυσιν μιᾶς αὐτοκρατορίας. Εἶναι δημιουργία ἐνὸς νέου κόσμου. Ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ κατήγγησε τὸν ἰδικὸν μας θάνατον, διὰ δὲ τῆς Ἀναστάσεώς Του μᾶς ἔδωκε πάλιν τὴν

ζωήν». «Ὅντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι συνεζωοποίησε τῷ Χριστῷ· χάριτί ἐστε σεσωσμένοι· καὶ συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς... καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, Θεοῦ τὸ δῶρον, οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μὴ τις καυχῆσθται. αὐτοῦ γὰρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοίμασεν ὁ Θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν» (Ἐφεσ. 2,5-10). Καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὅστις δὲν ἀποκάμνει ν' ἀναφέρῃ ἐνθουσιωδῶς, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξάρῃ τὸ μυστήριον τῆς Ἀναστάσεως, γράφει ἀκόμη· «ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε κενὰ» (Β' Κορινθ. 5,17-18).

Τὸ Πάσχα εἶναι ἡ ἀνοιξίς τῆς Ἐκκλησίας μας. Οἱ πρῶτοι χριστιανοί, οἵτινες ἐπίστευον ὅτι ὁ κόσμος ἤρχισε μὲ τὴν ἀνοιξιν, ἐβλεπον εἰς τὴν σύμπτωσιν τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ τοῦ Πάσχα ἕνα ἀκόμη τεκμήριον ὑπὲρ τῆς νέας δημιουργίας, ἥτις εἶναι τὸ κυριώτερον τῶν θεμάτων τῆς νυκτὸς τοῦ Πάσχα. Σύμβολόν τῆς εἶναι τὸ φῶς, ἡ πασχαλινὴ λαμπάδα, διὰ τῆς ὁποίας συμβολίζεται μυστικῶς ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ὁ ἰδρυτὴς τῆς νέας δημιουργίας.

Κατὰ τὴν Ἀγίαν Νύκτα πρὸ τῆς στιγμῆς τῆς Ἀναστάσεως ἡ Ἐκκλησία ὁλόκληρος, βυθισμένη εἰς τὸ σκότος, προσφέρει τὴν εἰκόνα τοῦ κόσμου ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ἡ Βίβλος, πρὶν ὁ Θεὸς ἐγκαταστήσῃ εἰς αὐτὸν τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀρμονίαν. Ὅταν δὲ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν «τὸ Ἀνέσπερον Φῶς» ξεχύνεται εἰς αὐτήν, ἐμφανίζει τότε συμβολικῶς τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀρμονίαν, τὴν ὁποίαν ὁ ἀναστάς Λυτρωτὴς ἐγκατέστησεν εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον. Καὶ ἐκεῖ εἶναι ἀκριβῶς ἡ Ἐκκλησία, ὅχι μόνον ἡ ὀδηγούμενη ὑπὸ τῆς πίστεως εἰς τὴν ἔρημον τῆς ζωῆς, ἀλλ' ἐπίσης ἡ Ἐπουράνιος Πόλις, τῆς ὁποίας ὁ Ἄμνός εἶναι τὸ φῶς καὶ τὸ ὁποῖον ὁ Ἅγιος Ἰωάννης εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν του διαβλέπει· «ἡ πόλις οὐ χρεῖαν ἔχει τοῦ ἡλίου, οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ Ἄρνιον» (Ἀποκάλ. 21,23).

Ἡ ζωὴ μας εἶναι σὰν μία Πασχαλινὴ Νύκτα. Ἀρχίζει διὰ τοῦ βαπτίσματος μὲ τὴν παράδοσιν τῆς δάδος τῆς πίστεως, τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν νὰ παρουσιάσωμεν εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ Ἰησοῦ. Τελειώνει μὲ τὸν θάνατον, ὅστις εἶναι ἡ αὐγὴ τοῦ Αἰωνίου Πάσχα. Τὸ ἄμεσον συμπέρασμα αὐτῆς τῆς ἀληθείας εἶναι ὅτι ἡ ζωὴ μας πρέπει νὰ κυλήσῃ σὰν μίαν Ἀγίαν Νύκτα. «Ἐστῶσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμένοι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι.

Μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὐρήσει γρηγοροῦντας» (Λουκ. 12,35-37). Τοῦτο θὰ τὸ κατορθώσωμεν, ὅταν θὰ κρατήσωμεν ὑψηλὰ τὴν λαμπάδα τῆς πίστεως καὶ ἡ χαρὰ τοῦ Πάσχα, χαρὰ τῆς τριπλῆς νίκης, θὰ ἐκδηλοῦται εἰς ὅλα τὰ ἔργα μας.

Παρίσι, Ἀπρίλιος 1956
(Διασκευὴ ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

† Ὁ Ρηγίου ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΖΟΜΕΝΟΙ

Α'

1. Εἶναι γνωστὴ ἡ διαπίστωσις ὅτι, εἰς τὴν ὑπαιθρον κυρίως, ἐλάχιστοι ἐκκλησιάζονται τακτικῶς. Οἱ ἱεροὶ ναοὶ τῶν χωρίων δέχονται πολὺ ὀλίγους χριστιανούς κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ συνήθεις ἑορτάς. Μόνον δὲ κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς βλέπει ὁ ἱερεὺς ὅλους χωρικούς εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἐπικρατεῖ ἡ ἐντύπωσις, ὅτι εἰς τὰς πόλεις, καὶ δὴ τὰς μεγάλας, εἶναι δῆθεν διάφορος ἡ κατάστασις. Πρόκειται ἐν τούτοις περὶ ψευδαισθήσεως. Ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι δὲν εἶναι ἀραιὸν τὸ ἐκκλησίασμα τῶν ἰ. ναῶν τῶν πόλεων, δὲν ἔπεται ὅτι ὁ λαὸς ἐκκλησιάζεται, εἰς ἱκανοποιητικὸν τοῦλάχιστον ποσοστὸν. Ἐὰν π.χ. οἱ διακόσιοι περίπου ἐνοριακοὶ ναοὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, καὶ περὶ τὰ πενήντα εἰσέτι παρεκκλησία, ἐπρόκειτο νὰ δεχθῶν τὸ σύνολον τῶν χριστιανῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας ταύτης, εἶναι ζήτημα ἐὰν ἡ χωρητικότης αὐτῶν ἐπῆρκει διὰ τὸ ἐν πέμπτον τῶν ὀρθοδόξων κατοίκων τῆς περιοχῆς. Τοῦτο σημαίνει ὅτι, καὶ μὲ πλήρεις ἐκκλησιάσματος πάντας τοὺς ναοὺς, τὰ 4)5 τῶν χριστιανῶν μας δὲν ἐκκλησιάζονται. Μικρὰν εἰκόνα τῆς πραγματικότητος ταύτης λαμβάνομεν κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτάς, ὅποτε διαπιστοῦμεν τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν ἰ. ναῶν, ὅπως περιλάβουν τοὺς εἰς εὐρυτέραν κλίμακα προσερχομένους τότε πιστοὺς.

Τὸ συμπέρασμα τῆς διαπιστώσεως ταύτης εἶναι σαφές. Διὰ τὸν ἱερέα, τὸν ἐφημέριον, τὸν ὑπεύθυνον ποιμένα τῆς ἐνορίας, ὑπάρχει θέμα ποιμαντορικῆς ἀντιμετωπίσεως τῆς καταστάσεως ταύτης, καὶ δὴ τοσοῦτω μᾶλλον, καθόσον «οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες» (Ματθ. 9,12)· ἐν προκειμένῳ δὲ οἱ μὴ ἐκκλησιαζόμενοι, ἀναμφιβόλως, δὲν ἔχουσι καλῶς καὶ ὑγιῶς, ὅσον ἀφορᾷ τοῦλάχιστον εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ καθήκοντος τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ καὶ ὡς πρὸς τὴν συναίσθησιν τῆς ἀνάγκης πνευματικῆς τονώ-

σεως και καλλιεργείας. Περὶ αὐτῶν ἔχει ἐφαρμογὴν εἰς τὸν ἱερέα τὸ παραβολικὸν λόγιον τοῦ Κυρίου: «ἀφείδες τὰ ἐνενηκόντα ἐννέα, (τὰ μὴ πεπλανημένα), ἐπὶ τὰ ὄρη, πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον» (Ματθ. 18,12)· καὶ τὸ ὅμοιον πάλιν: «ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλὸς» (Λουκ. 19,10).

Κατὰ συνέπειαν, ὀφείλομεν νὰ κατανοήσωμεν τὴν ἀνάγκην ποιμαντικῆς μερίμνης διὰ τοὺς μὴ ἐκκλησιαζομένους ἐνορίτας μας, οἵτινες, ὡς ἐλέχθη, ἀποτελοῦν πάντοτε μέγαν ἀριθμὸν διὰ καὶ δέον νὰ ἀνησυχῶμεν, ὡς ὑπεύθυνοι, διὰ τὴν εἰς Χριστὸν προσαγωγὴν αὐτῶν, καὶ νὰ μὴ ἐπαναπαυώμεθα εἰς τὴν πάντως μικρὰν, ἔστω καὶ ἐντυπωσιακῶς πυκνὴν, μερίδα τῶν ἐκκλησιαζομένων ἐνοριτῶν ἡμῶν.

2. Μετὰ τὴν κατανόησιν ταύτην, εἶναι προφανὴς ἡ ἀνάγκη ἀναζητήσεως τῶν αἰτίων τοῦ μὴ ἐκκλησιασμοῦ τῶν πολλῶν. Ἐφ' ὅσον δὲ θὰ εἴμεθα ἐπαρκῶς πληροφορημένοι περὶ τῶν αἰτίων τούτων, θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ σκεφθῶμεν καὶ νὰ ἐνεργήσωμεν ἀναλόγως δι' ἐκάστην περίπτωσιν.

Ἐν σχέσει πρὸς τοὺς λόγους, δι' οὓς πολλοὶ χριστιανοὶ δὲν ἐκκλησιάζονται, δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς κυρίας κατηγορίας, εἰς τὰς ὁποίας ἐντάσσονται πᾶσαι αἱ ἐπὶ μέρους περιπτώσεις.

α) Οἱ ἀναγκαστικῶς μὴ ἐκκλησιαζόμενοι, ἢ — διὰ νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὸν γνωστὸν ἐκκλησιαστικὸν χαρακτηρισμὸν — οἱ «δι' εὐλόγους αἰτίας ἀπολειπόμενοι» τῆς συνάξεως τῶν πιστῶν.

Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται: 1. Αἱ μητέρες αἱ ἔχουσαι βρέφη καὶ παιδία μικρά. 2. Πρόσωπα μὴ δυνάμενα νὰ κινήθωσιν ἐλευθέρως, εἴτε ὡς διατελοῦντα («ὑπὸ ἐξουσίαν») (π.χ. ὑπηρετρίαι κλπ.), εἴτε λόγῳ ἀσθενείας (ἀναπηρίας, γήρατος κλπ.). 3. Τὸ προσωπικὸν ὑπηρεσιῶν καὶ ἔργων μὴ δυναμένων νὰ διακοπῶσι κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς (μέσων συγκοινωνίας, τηλεπικοινωνίας, ἠλεκτροφωτισμοῦ, νοσοκομείων, ἔστιατορίων κλπ.). Ἐνίοτε προστίθενται εἰς τοὺς ἀναγκαστικῶς ἀπέχοντας τοῦ ἐκκλησιασμοῦ: 4. Οἱ ἐξ οικονομικῶν λόγων ἀναγκασόμενοι νὰ ἐργασθῶσι καὶ τὰς Κυριακὰς. 5. Οἱ ἀντιμετωπίζοντες ἐμπόδια ὑπὸ ἄλλων μελῶν τῆς οἰκογενείας των, μὴ θρησκευόντων (συζύγων, γονέων κλπ.). 6. Οἱ μὴ δυνάμενοι, ἢ μὴ συνειθισμένοι νὰ συνδυάζωσι τὰς ἀναγκαίας οἰκογενειακὰς φροντίδας (έτοιμασία φαγητοῦ κ.τ.τ.) μετὰ τοῦ καθήκοντος τοῦ ἐκκλησιασμοῦ. Ἴσως καί, 7, οἱ κατάκοποι ἐκ τοῦ ἐβδομαδιαίου μόχθου καὶ ἐπιζητοῦντες μικρὰν ἀνάπαυσιν τὴν πρῶταν τῆς Κυριακῆς. Ὡς καί, 8, οἱ λόγῳ πτωχείας στερούμενοι εὐπρεπῶν

ένδυμάτων και υποδήσεως. Οὐδείς λόγος πάντως περὶ εὐλόγου αἰτίας δι' ὅσους ξενυκτοῦν ἀσκόπως και ἔπειτα δὲ εἶναι εἰς θέσιν νά ἐκκλησιασθῶσιν.

β) Οἱ οὐ χί συνειδητῶς ἀποφεύγοντες τὸν ἐκκλησιασμόν. Πολλοὶ χριστιανοί, πράγματι, δὲν ἐκκλησιάζονται, χωρὶς νά ὑφίστανται δι' αὐτοὺς οὔτε λόγοι ἀνεξάρτητοι τῆς θελήσεώς των, ὡς διὰ τοὺς προηγουμένους, ἀλλ' οὔτε και ἐνσυνείδητος περιφρόνησις πρὸς τὸ καθήκον τοῦ ἐκκλησιασμοῦ. Εἶναι οἱ ἐκ συνήθειας μὴ ἐκκλησιαζόμενοι. Οὗτοι δὲ εἶναι και οἱ περισσότεροι. Οἱ ἄλλοι, τὸσον οἱ καλυόμενοι, ὅσον και οἱ καταφρονηταὶ τοῦ ἐκκλησιασμοῦ, εἶναι πάντως οἱ ὀλιγώτεροι. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νά γνωρίζη ὁ ἱερεὺς ποῖα εἶναι τὰ αἴτια τὰ κρατοῦντα πολλοὺς μακρὰν τῆς ἐκκλησίας, χωρὶς νά ὑπάρχη βαθυτέρα ἄρνησις ἢ κάλυμα ἀνυπέμβλητον. Ἡ σχετικὴ ἔρευνα δεικνύει ὡς τοιαῦτα αἴτια: 1. Τὴν παιδιόθεν ἔλλειψιν τοιαύτης ἀγωγῆς και ἔθισμοῦ πρὸς τακτικὸν ἐκκλησιασμόν. Πράγματι πολλοὶ ἐκκλησιάζονται, διότι ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ὠδηγοῦντο ὑπὸ τῶν γονέων των εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ πλεῖστοι δὲν ἐκκλησιάζονται, διότι δὲν ἐπαρδειγματίστησαν ὑπὸ τῶν γονέων των, οὔδὲ ἐσυνήθισαν τὸν ἐκκλησιασμόν. 2. Τὴν θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν, ἣτις παρατηρεῖται εἰς εὐρείαν κλίμακα. Χωρὶς νά εἶναι ἄπιστοι πολλοὶ ἄνθρωποι, μένουں θρησκευτικῶς ἀδιάφοροι, διότι δὲν ἔτυχον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καλλιεργείας τοῦ θρησκευτικοῦ αὐτῶν συναισθήματος. Θρησκευτικῶς ἀδιάφοροι παραμένουν και «οἱ ὑπὸ μεριμνῶν και πλούτου και ἡδονῶν τοῦ βίου» κυριευθέντες και δώσαντες τὴν καρδίαν αὐτῶν εἰς τὸν μαμμωνᾶν και τὰ παραπλήσια εἶδωλα ὡς ἐπίσης και οἱ ἀπεροφημένοι ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς και μηδὲν πέραν τοῦ κύκλου τῶν ἀπασχολήσεων αὐτῶν σκεπτόμενοι και προσέχοντες. 3. Τὰς παντοίας ἐν τοῖς ναοῖς ἐλλείψεις. Ἀπὸ τῆς ἐλλείψεως καλῶν λειτουργῶν και κηρύκων τοῦ θεοῦ λόγου, μέχρι τῆς μουσικῆς ἀταξίας και τῆς μὴ ἐλκυστικῆς ψαλμωδίας και ἀπὸ τῆς μακρᾶς και ὑπὲρ τὸ δέον παρατεινομένης διαρκείας τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, μέχρι τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκῶν καθισμάτων, θερμάνσεως και ἄλλων στοιχειωδῶν ἀνέσεων ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς. 4. Τὴν συνήθειαν τῶν ἐκδρομῶν κατὰ τὰς Κυριακάς και ἑορτάς, πρὸς τὰς ἐξοχὰς και πρὸς τὰς θαλασσίας ἀπολαύσεις. Ἐὰν βεβαίως ὑπῆρχε συναίσθησις τῆς ἀνάγκης τοῦ ἐκκλησιασμοῦ, διὰ τὴν θεῖαν λατρείαν, ἀσφαλῶς θά εὕρισκετο κάποια λύσις, ὥστε και ἡ ἐκδρομὴ νά πραγματοποιηθῆ και ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν νά μὴ παραλειφθῆ. Ἀνήκει ὅμως και εἰς ἡμᾶς ἡ πρωτοβουλία τῆς καθιερώσεως και πρῶνῶν,

πρὸς τοῦτο, λειτουργιῶν καὶ τοιούτων εἰς τὰ ἐξωκλήσια ἐξωκλήσια. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τοὺς παραθερίζοντας εἰς τόπους παραθερισμοῦ, στερουμένων ἰ. ναῶν. 5. Τὴν βραδισφωνικὴν μετὰδοσιν καὶ παρακολούθησιν τῆς θείας λειτουργίας, ἥτις, διὰ τὴν ὑπάρχουσαν θρησκευτικὴν ἀμάθειαν καὶ τοὺς ἄλλους προεκτεθέντας λόγους, ὑποκαθιστᾷ εἰς πολλοὺς τὸ καθῆκον τοῦ ἐκκλησιασμοῦ. 6. Θὰ ἡδύνατο εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην νὰ προστεθῇ καὶ ἡ πεπλανημένη ἀντίληψις πολλῶν, ὅτι δῆθεν ἡ περίοδος οἰκογενειακοῦ τινος πένθους δὲν εἶναι εὐθετος πρὸς ἐκκλησιασμόν.

γ'. Οἱ συνειδητῶς καὶ σκοπίμως ἀπέχοντες τοῦ ἐκκλησιασμοῦ. Τοιοῦτοι δὲ εἶναι: 1. Οἱ ὀπαδοὶ ἀντιχριστιανικῶν ἐν γένει θεωριῶν. Οἱ ὕλισται καὶ οἱ ἄπιστοι, (οἱ διατεινόμενοι τοῦλάχιστον ὅτι δὲν πιστεύουν). Οἱ αἰρετικοὶ καὶ οἱ προσήλυτοι αὐτῶν. Εἶναι βεβαίως μικρὸν τὸ ποσοστὸν τῶν τοιούτων ἐν ταῖς ἐνορίαις, ἀλλ' εἶναι λίαν ἐπικίνδυνοι οὗτοι, διότι ἀσκοῦν καὶ πολεμικὴν καὶ προπαγάνδαν. Βάλλουσι δὲ καὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κλήρου, «λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν» (Πράξ. 20,30). 2. Οἱ ἡμιμαθεῖς καὶ δοκίμοισοφοι, οἱ θεωροῦντες κατώτερον ἑαυτῶν ὅτι ἀποτελεῖ δεῖγμα θρησκευτικότητος καὶ εὐλαβείας καὶ χαρακτηρίζοντες τὸ θρησκευεῖν ὡς ἴδιον τῶν ἀμορφῶτων καὶ καθυστερημένων καὶ ἀσυγχρονίστων μελῶν τῆς κοινωνίας. 3. Οἱ ἐκτραπέντες καὶ ἐξωκείλαντες εἰς ἔργα ἄνομα καὶ φαῦλα καί, ἐκ τοιούτων λόγων, «μισοῦντες τὸ φῶς καὶ μὴ ἐρχόμενοι πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτῶν ὑπὸ τοῦ φωτός». (Ἰωάν. 3,20). 4. Οἱ δογματίζοντες ὅτι εἶναι περιττὸς ὁ ἐκκλησιασμός, ἐφ' ὅσον δύναται πᾶς τις νὰ λατρεύῃ κατ' ἴδιαν τὸν πανταχοῦ παρόντα Θεόν, καὶ δὴ ἀποβλέποντα, κατ' αὐτούς, εἰς ἄλλα οὐσιαστικώτερα πράγματα, κατὰ προφανῆ, ἐννοεῖται, παρεξήγησιν τοῦ «ἐλέω οὐ θυσίαν». (Ὡσηὲ 6,6· Ματθ. 9,13). 5. Ὑπάρχουν καὶ οἱ δυσηρεστημένοι μετὰ τοῦ Κλήρου καὶ οἱ ἐκ τοιούτων προσωπικῶν λόγων, καὶ σκανδαλισμῶν ἴσως, φυγαδευθέντες ἐκ τοῦ ναοῦ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἄς μελετηθῇ καὶ ἐκ τῆς ἐπόψεως τῆς εὐθύνης ἡμῶν, ἐάν, ἀντὶ νὰ προσελκύωμεν τοὺς πάντας εἰς Χριστόν, συντελώμεν ἐνίοτε εἰς τὸ νὰ φεύγουν τινές, ἐξ αἰτίας τῶν ἐλλείψεων ἢ τῆς συμπεριφορᾶς ἡμῶν τῶν λειτουργῶν τοῦ Κυρίου, ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δὴ σκανδαλισμένοι οὐχὶ ἀδικαιολογητῶς, ὁπότε «οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται» (Ματθ. 18,7).

Β'

Καὶ ἤδη τίθεται πλέον τὸ ζήτημα τῆς ἀναζήτησεως καὶ τῆς ἀντιμετωπίσεως, ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου, μιᾶς ἐκάστης περιπτώσεως.

1. Καί, πρῶτον, ἡ ἀναζήτησις τῶν μὴ ἐκκλησιαζομένων. Πρέπει νὰ τοὺς εὐρωμεν (αἰτητήσαι... τὸ ἀπολωλός). Ἐφ' ὅσον μᾶς εἶναι γνωστοὶ οἱ τακτικῶς ἐκκλησιαζόμενοι, δὲν εἶναι καὶ τόσον δύσκολον νὰ ἀνακαλύπτωμεν ἐκάστοτε μὴ ἐκκλησιαζομένους ἐνορίτας.

Χρησιμοποιοῦντες ὅλας τὰς περιπτώσεις εὐχαρίστων ἢ λυπηρῶν γεγονότων τῶν ἐνοριτῶν μας, διὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς κάποιαν ἐπαφὴν μετ' αὐτῶν, καὶ διὰ μέσου τῶν ποικίλων ἐφημεριακῶν ἀρμοδιοτήτων (ἐκδόσεως πιστοποιητικῶν, συμμετοχῆς εἰς ἐπιτροπὰς κ.τ.τ.) συναντῶντες αὐτούς, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνοίξωμεν πολλὰς θύρας εἰσόδου καὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ ἐνοριακοῦ ἡμῶν ἐδάφους.

Συνήθως, ἐξ ἄλλου, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν συμβαίνει ἄλλοι μὲν νὰ ἐκκλησιαζῶνται καὶ ἄλλοι ὄχι. Ἀνησχεῖ δὲ τοὺς πρῶτους συνθέστατα, ὡς πρόβλημα, τὸ πῶς θὰ εὕρουν καὶ τὰ ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας τῶν τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰ Μυστήρια. Ὑπάρχει ἐπομένως, διὰ τὸν ἱερέα, ἡ γέφυρα ἢ μετὰγουσα αὐτὸν πρὸς τοὺς μὴ ἐκκλησιαζομένους. Ἡ συνεργασία καὶ ὁ συντονισμὸς τῶν προσπαθειῶν μετὰ τῶν ἐκκλησιαζομένων οἰκείων τῶν ὀκνούντων καὶ ἀμελῶν εἶναι λίαν ἀξιοποιήσιμος συντελεστὴς πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ προκειμένου σκοποῦ.

Ἀκόμη, ἡ ὀργάνωσις ἐπιτελείου συνεργατῶν καὶ δικτύου ἐνοριακῶν πληροφοριῶν θὰ συμβάλῃ σπουδαίως εἰς τὸ ἔργον τοῦτο.

Ἴνα μὴ δὲ ἀπαριθμῶμεν τὰ ἀναρίθμητα μηχανεύματα τῆς ἐφημεριακῆς ἀγάπης καὶ προνοίας ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου, ἀρκούμεθα νὰ σημειώσωμεν ὅτι ἡ ἀγία προσωπικότης τοῦ ἱερέως, ἀφ' ἐνός, καὶ ἡ παντοία ἱερατικὴ καὶ κοινωνικὴ δρᾶσις αὐτοῦ, ἀφ' ἑτέρου, θὰ καταστήσωσιν αὐτὸν φάρον ἐν τῇ ἐνορίᾳ καὶ μαγνήτην ἔλκοντα πολλούς. Τὸ δὲ ἐνδιαφέρον του διὰ τὰς ψυχὰς « ὕπερ ὧν Χριστὸς ἀπέθανε » θὰ τὸν κινή εὐκαιρῶς ἀκαίρως (ἀκόμη καὶ καθ' ὁδόν, ὅταν θὰ ἀνταλλάσῃ χαιρετισμὸν μετὰ τῶν ἐνοριτῶν του) νὰ δημιουργῇ ἐπαφὰς καὶ γνωριμίας καὶ εὐκαιρίας πρὸς ἐργασίαν ὑπὲρ τοῦ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν σκοποῦ.

2. Μετὰ τὴν ἀναζήτησιν, ἡ ἀντιμετώπισις μιᾶς ἐκάστης περιπτώσεως. Ἀνάλογος πρὸς τὴν περίπτωσιν θὰ εἶναι καὶ ἡ ἀντιμετώπισις.

Πρέπει πρωτίστως νὰ γνωρίζωμεν, ὡς ἐλέχθη, διατί δὲν ἐκκλησιάζεται ὁ καθένas. Καὶ δὴ (διὰ νὰ συνοψίσωμεν): εἶναι αἰτία κάποια ἀνυπερβλήτος ἀνάγκη — ἢ ἡ κακὴ συνήθεια — ἢ ὑπάρχει κάποιος βαθύτερος λόγος ἀρνήσεως τοῦ ἱεροῦ τούτου καθήκοντος ;

Οἴκοθεν νοεῖται ὅτι, πρὸ πάσης ἄλλης ἐνεργείας ἀφορώσης εἰς τοὺς καθ' ἕκαστον χριστιανούς μας, ἐπιβάλλεται νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ ἱερεὺς ὅσα ἐξαρτῶνται ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου καὶ τῶν ἐν τῷ ναῷ ἀρμοδίων προσώπων, πρὸς διόρθωσιν καὶ τακτοποίησιν. Ὑποδειγματικὴ τέλεισι τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, εὐταξία καὶ εὐπρέπεια ἐν τῷ Οἴκῳ τοῦ Κυρίου, τακτὴ καὶ συνεπὴς ἔναρξις καὶ λῆξις τῶν ἀκολουθιῶν, διάρκεια τούτων ἢ πρέπουσα (οὔτε σπουδὴ, οὔτε ἀδικαιολόγητος παράτασις), καθίσματα, θέρμανσις, ψαλμωδία κλπ. ἀνῆκουσιν εἰς τὴν φροντίδα τῶν ἐν τῷ ναῷ διακονούντων. Καὶ ὀφείλουσι πάντες νὰ μεριμνήσωσι τὰ δέοντα, ὥστε νὰ μὴ φυγαδεύωνται, ἐξ ἀταξιῶν καὶ ἐλλείψεων ἀδικαιολογήτων, οἱ πιστοὶ ἐκ τοῦ ναοῦ.

Ὅταν δὲ πρόκειται περὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης ἀνυπερβλήτου μὴ ἐκκλησιαζομένων, τρία τινὰ ὀφείλει ὁ ἱερεὺς νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν : α) κατανόησιν καὶ συμπάθειαν, καί, ἐπομένως, ἐπιείκειαν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν τοιούτων περιπτώσεων. Δέον νὰ ἀναγνωρίζεται δηλ. ἡ πραγματικὴ δυσχέρεια τοῦ χριστιανοῦ καὶ ἡ εὐλόγος αἰτία τῆς ἀπουσίας του ἐκ τοῦ ναοῦ. β) ὑπόδειξιν πραγματοποιησίων καὶ οὐχὶ ἀνεδαφικῶν λύσεων (π.χ. προσπάθεια ἐκ περιτροπῆς ἐκκλησιασμοῦ, ἐναλλασσομένων ἀμοιβαίως τῶν προσώπων εἰς τὰ οἰκογενειακὰ ἢ ὑπηρεσιακὰ ἔργα) καὶ γ) διαφώτισιν καὶ καθοδήγησιν πρὸς παράκαμψιν τῶν μὴ οὐσιαστικῶν ἐμποδίων (π.χ. ἐτοιμασία τοῦ φαγητοῦ ἀφ' ἑσπέρας λῆψις λουτροῦ ὁμοίως κλπ.).

Προκειμένου περὶ τῶν ἐκ συνηθείας, ἀνευ ἀποχρῶντος λόγου, ἀπουσιαζόντων ἐκ τοῦ ναοῦ, τὸ κέντρον τοῦ βάρους τῆς περὶ αὐτῶν ἱερατικῆς προσπαθείας τοποθετεῖται εἰς τὴν διαφώτισιν κυρίως τούτων περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ ἐκκλησιασμοῦ. Ὑπάρχει, δυστυχῶς, παχυλὴ ἄγνοια παρὰ πολλοῖς χριστιανοῖς περὶ τῆς ἐξαιρέτου σημασίας τοῦ «ἐν ἐκκλησίαις εὐλογοεῖν τὸν Θεόν». Οὐδὲ εἶναι κἀν εἰς θέσιν πολλοὶ νὰ διακρίνωσι τὴν ὑπεροχὴν τῆς, διὰ τοῦ ἁγιοπάτου Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἀληθινῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ, δυνάμει τῆς ὁποίας ἰσχύει καὶ πᾶσα ἄλλη «δέησις δικαίου ἐνεργουμένη» (Ίακ. 5,16). Ὁ ἀρχαῖος εἰδωλόατρης κατενόει, ὅτι ἀνευ τῆς προσφορᾶς θυσιῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐφελκύσῃ τὴν εὐμένειαν τοῦ θεοῦ. Καὶ ὁ χριστιανὸς φαντάζεται, ὅτι εἶναι δυ-

νατὸν διὰ ραδιοφωνικῶν ἀκροάσεων καὶ ἰδιωτικῶν ἀπλῶς προσευχῶν νὰ ἀναπληρωθῇ ἡ ἀνάγκη ἐκείνη, δι' ἣν ὁ Κύριος ἐθεώρησεν ἀπαραίτητον νὰ εἴπῃ τὸ «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν» (Λουκ. 22,19). Δὲν παραλείπομεν ὅτι ἀναφέρωμεν καὶ τοὺς ἄλλους κοινωνικοὺς σκοποὺς, τοὺς ὁποίους ἐξυπηρετεῖ ἡ σύναξις τῶν πιστῶν ἐν ὄψει τῶν ὁποίων ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐτόνιζε τὸ «μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν» (Ἐβρ. 10,25), διὰ τῆς ὁποίας καὶ ἡ ἐνότης τῆς χριστιανικῆς οἰκογενείας καὶ προάγεται καὶ ἐκδηλος γίνεται.

Προκειμένου, τέλος, περὶ τῶν ἐχόντων ἐνσυνειδήτους λόγους ἀποχῆς ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιασμοῦ, ἀπαιτεῖται λεπτοὺς χειρισμοὺς τῶν ἐπὶ μέρους περιπτώσεων ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου, καὶ δὴ κατὰ τρόπον ἀπολογητικὸν πολλάκις, ὅταν ἀντιμετωπίζεται ἄρνησις θεμελιωδῶν χριστιανικῶν διδαγμάτων, ἢ ποικίλλουσα ὅμως περιπτωσιολογία τῶν ἐκ τοιούτων λόγων μὴ ἐκκλησιαζομένων δημιουργεῖ ἀφ' ἑνὸς τὸ ζήτημα τῆς ὀργανώσεως καὶ τῶν μέσων τῆς εἰδικῆς καὶ μεθοδικῆς διαφωτίσεως αὐτῶν καὶ καθιστᾷ ἀφ' ἑτέρου ἐμφανῆ τὴν ἀνάγκην ἐφημερίων μὲ μὀρφωσιν ἀρτίαν καὶ μὲ καλλιεργημένον ποιμαντικὸν καὶ ἱεραποστολικὸν φρόνημα. Ἄλλ' εἰδικώτερος περὶ τούτων λόγος θὰ ἐπακολουθήσῃ εἰς προσεχῆς μελέτημα.

Ἄρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ
Γραμματεὺς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

ΤΟ ΕΒΔΟΜΟΝ ΕΩΘΙΝΟΝ(*)

(Βλέπε : Ἰωάν. Κ' 1 - 10)

Ἰσως ὁ Ἰωάννης, ἐξ αἰσθήματος ὑποχωρητικοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὸν πρεσβύτερον αὐτοῦ Πέτρον, ἠθέλησε νὰ ἀναμείνῃ, ὅπως καταφθάσῃ καὶ ὁ εἰς τὸν δρόμον ὑστερήσας Πέτρος καὶ νὰ παραχωρήσῃ εἰς ἐκεῖνον τὴν προτεραιότητα τῆς ἐξετάσεως τοῦ μνημείου καὶ τὴν πρωτοβουλίαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοῦλάχιστον παρίσταται ἐνεργῶν ἀπὸ χαρακτῆρος, ὡσάκις παρουσιάζεται συνεργαζόμενος μετὰ τοῦ Πέτρου (πρβλ. Πράξ. 3 καὶ 8), οὐχὶ δ' ὅμως καὶ ἐξ ἀναγνωρίσεως τῶν ἐπὶ τῶν λοιπῶν μαθητῶν πρωτείων τοῦ Πέτρου ὑπὸ τὴν παπικὴν αὐτῶν ἔννοιαν. Κατέφθασε, τέλος, καὶ ὁ Σίμων Πέτρος, καὶ ἀμέσως εἰσελθὼν εἰς τὸ μνημεῖον «θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, καὶ τὸ σουδάριον, ὃ ἦν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 221

ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον, ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον». Τὰς λεπτομερείας ταύτας ἐσημείωσεν ἐπιμελῶς ὁ Εὐαγγελιστής, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ἡ ἰδέα τῆς κλοπῆς τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου. Εἶπομεν ἤδη ἐν τῷ ὑπομνηματισμῷ ἄλλου Ἐωθινοῦ, ὅτι ὁ κλέπτης ἢ οἱ κλέπται, ἐν τῇ σπουδῇ των νὰ ὑπεξαίρῃσωσιν ὡς τάχιστα τὸν νεκρὸν, θὰ ἤρπαζον τὸ σῶμα ὡς ἦτο ἐντετυλιγμένον καὶ ὄχι ἀφοῦ πρότερον ἤθελον μεριμνήσει ν' ἀπογυμνώσωσιν αὐτὸ ἐπιμελῶς καὶ νὰ θέσωσι τὸ σουδαρίον καὶ τὰ ὀθόνια καθ' ἣν τάξιν εὐρέθησαν ἐν τῷ τάφῳ. Ἀπεκλείετο, λοιπόν, ἀμέσως ἐκ τῆς πρώτης θεωρίας τῶν ἐν τῷ μνημείῳ ἡ ἰδέα τῆς κλοπῆς, καὶ διὰ τοῦτο, μόλις εἰσελθὼν καὶ ὁ Ἰωάννης, εἶδε τὴν κατάστασιν τοῦ μνημείου, καίτοι «οὐδέ πω ἤδεισαν τὴν γραφὴν ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι», ἐν τούτοις ἐπίστευσε, δηλαδὴ ἐπέισθη, ὅτι ὀριστικῶς μὲν δὲν πρόκειται περὶ κλοπῆς, ἀλλὰ πιθανώτατα περὶ ἀναστάσεως τοῦ ταφέντος. Ὁ Αὐγουστῖνος, ὁ Θεοφύλακτος καὶ Γρηγόριος ὁ Διάλογος παραδέχονται, ὅτι ὁ Ἰωάννης ἐπίστευσεν οὐχὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' εἰς τοὺς λόγους τῆς Μαγδαληνῆς, ὅτι δηλαδὴ «ἦραν τὸν Κύριον ἐκ τοῦ μνημείου», διὰ τοῦτο δέ, δῆθεν, καὶ ὁ εὐαγγελιστής ἀμέσως ἐπάγεται ὡς λόγον τῆς περὶ κλοπῆς ἰδέας τὴν ἀγνοίαν τῶν Γραφῶν, περὶ τοῦ ὅτι «δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι». Ἡ ἐρμηνεία ὅμως αὕτη δὲν συμβιβάζεται πρὸς αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ διεγείρει ἀπορίας ἀλύτους ἐκ τῆς λογικῆς αὐτῶν ἐξετάσεως. Διατί ὁ Ἰωάννης ἐπίστευσε εἰς τὰς περὶ κλοπῆς ὑπονοίας τῆς Μαγδαληνῆς μόνον μετὰ τὴν εἰς τὸ μνημεῖον εἴσοδον τοῦ Πέτρου, καὶ διατί μόνον περὶ τοῦ Ἰωάννου ἀναφέρεται τοῦτο, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τοῦ Πέτρου; Καὶ διατί, ἀφοῦ ἐπίστευσεν εἰς τὸ ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἐκλάπη, δὲν ἀπῆλθεν εἰς ἀναζήτησιν τῶν κλεπτῶν, ἀλλὰ μετὰ τὰ ἐν τῷ μνημείῳ ὄραθέντα «ἀπῆλθον... πρὸς ἑαυτούς»; Καὶ ποία, τέλος πάντων, ἠδύνατο νὰ δοθῇ λογικὴ ἐξήγησις ὡς πρὸς τὴν ἐν τῷ μνημείῳ ἐγκατάλειψιν καὶ θέσιν τῶν ὀθονίων καὶ τοῦ σουδαρίου, καὶ διατί ὁ Εὐαγγελιστής ἐπιμένει εἰς λεπτομερείας περὶ αὐτῶν, περιττὰς κατὰ τὸ φαινόμενον καὶ ἀσκόπους, ἢ μᾶλλον μαρτυρούσας περισσότερον, περὶ τῆς ἀναστάσεως, παρὰ περὶ κλοπῆς; Ἐφ' ὅσον ὁ Ἰωάννης, πρὸ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Πέτρου, ἴστατο ἔξω τοῦ μνημείου καὶ ἠδύνατο νὰ θεωρῇ ἀπλῶς τὰ ὀθόνια, δὲν ἠσθάνετο ἐν ἑαυτῷ γεννωμένην τὴν εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ πίστιν. Μετὰ τὴν ἔλευσιν ὅμως τοῦ Πέτρου, εἰς τὴν

εἰσοδόν του εἰς τὸ μνημεῖον, τὴν λεπτομερῆ τῆς θέσεως τῶν ὀθονίων ἐξέτασιν καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου ἐπιμελῆ αὐτῶν παρατήρησιν, οὗτος εἶδε (πάντα ταῦτα) καὶ ἐπίστευσε,—τόσον ἰσχυρῶς ἐπέδρασαν ἐπ' αὐτοῦ τὰ ὀραθέντα ἐν τῷ μνημείῳ. Ὁ Πέτρος, μὴ προικισμένος διὰ τῆς ἰδιαίτερας ἐκείνης διαισθήσεως, τὴν ὁποίαν γεννᾷ ἡ βαθεῖα καὶ τρυφερά τοῦ Ἰωάννου πρὸς τὸν Ἰησοῦν ἀγάπη, καὶ μετ' αὐτὴν ἔτι τὴν καθ' ἕκαστα παρατήρησιν τῶν ἐν τῷ τάφῳ, ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν ἐκπληττόμενος διὰ πάντα ταῦτα καὶ «θαυμάζων τὸ γεγονός» (Λουκ. 24, 12)· τοῦτο μαρτυρεῖ ὅτι, ἐν ᾧ καὶ οἱ δύο ἐξ Ἰσου «οὐδέ πω ἤδεισαν τὴν γραφὴν ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι», κατὰ διάφορον τρόπον ἐφωτίσθησαν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἀναλόγως τῆς ψυχικῆς ἐκατέρου συστάσεως καὶ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως. Μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τοῦ μνημείου ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης «ἀπῆλθον πάλιν πρὸς ἑαυτούς», ἤτοι ἐπέστρεψαν, ἐπανῆλθον ὀπίσω εἰς τὰ ἴδια. Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι καὶ ἐν τῷ μνημείῳ καὶ ἔξω τοῦ μνημείου μετὰ τὴν ἐξέτασίν του οἱ δύο μαθηταὶ θὰ συνεζήτουν περὶ τῶν ὀρωμένων παραδόξων, ὅτι ὁ Ἰωάννης θὰ ἐξέφρασεν εἰς τὸν Πέτρον τὴν περὶ ἀναστάσεως πεποίθησίν του, ὅτι οὗτος θὰ ἐξέφρασεν ἐνδοιασμούς καὶ ἄλλας ὑποθέσεις κλπ., ἐκ τοῦ ὅτι δὲ ἐπέστρεψαν οἵκαδε, χωρὶς νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἄλλας ἐρεῦνας περὶ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, εἰκάζεται ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Ἰωάννου θὰ ἐπέδρασαν ἐπὶ τοῦ Πέτρου, καὶ οὗτος σκεπτικὸς συναπῆλθε μετὰ τοῦ Ἰωάννου, τρέφων τὴν ἰδέαν ὅτι πιθανὸν οὗτος νὰ ἔχῃ δίκαιον. Τῶν σκέψεων τούτων μέτοχος θὰ καθίστατο καὶ αὐτὴ ἡ καλέσασα αὐτούς εἰς τὸν τάφον Μαγδαληνῆ, ἐὰν ἦτο παροῦσα· ἀλλ', ὡς θὰ ἴδωμεν ἐκ τοῦ ἐπομένου Ἐωθινοῦ, αὕτη κατέφθασεν εἰς τὸ μνημεῖον, ὅτε ἤδη οἱ δύο ἀπόστολοι εἶχον ἀπέλθει «πρὸς ἑαυτούς».

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Χ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ (†)

Πολλοὶ ἐπαινοῦσι τὴν ὑπομονήν, ἀλλ' ὀλίγοι ἐν ταῖς δυστυχίαις αὐτῶν χρησιμοποιοῦσιν αὐτήν.

*

Ἡ ὑπομονὴ εἶναι φάρμακον δι' ὅλας τὰς ἀσθενείας, ἀλλὰ δυστυχῶς εἰς πολλοὺς κήπους δὲν φύεται τὸ φυτόν, ἐξ οὗ προέρχεται τὸ φάρμακον τοῦτο.

*

Ὁ ἀληθῶς ταπεινόφρων σκέπτεται περὶ ἑαυτοῦ, ὡς ὁ Θεὸς σκέπτεται περὶ αὐτοῦ.

*

Εἶναι λυπηρὸν ὅταν ἱεροκῆρυξ τις ὁμοιάζῃ πρὸς ὁδοδείκτην, ὅστις δεικνύει τὴν ὁδόν, ἀλλὰ δὲν ἀκολουθεῖ αὐτήν.

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ (*)

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Πολλάκις ὠμίλησεν ὁ Χριστός ἐν παραβολαῖς, δηλαδή ἄλληγορικῶς, χρησιμοποιοῦν διαφόρους εἰκόνας, τὸ ὅποιον ἔκαμεν κυρίως διὰ τοὺς μὴ δυναμένους ἀμέσως νὰ ἐννοήσουν τὰ πράγματα, καθ' ὃ σαρκικούς ἀνθρώπους. Οὗτοι ἀπεδεικνύοντο ἀνεπίδεκτοι πάσης πνευματικῆς διδασκαλίας, ἐπειδὴ οὔτε ἀμέσως οὔτε δι' εἰκόνων καὶ συμβόλων ἠδυνήθη νὰ προσελκύσῃ αὐτούς. Διὰ τοῦτο, ἀπευθυνόμενος ὁ Κύριος πρὸς τοὺς μαθητάς του, ἔλεγε περὶ αὐτῶν: « Ὑμῖν δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν, διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσι καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσι, οὐδὲ συνιούσι» (Ματθ. ιγ' 11-14). Εἰς τοὺς μαθητάς ὠμίλει παρρησία καὶ οὐχὶ διὰ παραβολῶν (Ἰωάν. ις' 29).

1. Αἱ παραβολαὶ δύναται νὰ διαιρεθοῦν εἰς δύο τάξεις: α) Εἰς παραβολὰς εἰλημμένας ἐκ τῆς φύσεως καὶ β) εἰς παραβολὰς εἰλημμένας ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς. Αἱ πρῶται εἶναι: Τοῦ σπορέως, τοῦ καλοῦ σίτου καὶ τῶν ζιζανίων, τῆς ἀναπτύξεως τοῦ σπόρου, τοῦ κόκκου τοῦ σινάπεως καὶ τῆς ζύμης, τοῦ κεκρυμμένου θησαυροῦ, τοῦ πολυτίμου μαργαρίτου, τοῦ δικτύου καὶ τῆς σαγήνης, τῆς ἀκάρπου συκῆς, ἡ παραβολικὴ εἰκὼν τῆς συκῆς, καὶ τῆς ἀμπέλου, τοῦ ἀπολωλότος προβάτου, τῶν 5 ταλάντων, τῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος καὶ τῶν 10 μνῶν.

2) Αἱ ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς ζωῆς εἰλημμένα εἶναι: Τοῦ Καλοῦ Ποιμένος, τῶν δύο υἱῶν, τῶν δύο ὀφειλετῶν, τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου, τοῦ ἀσώτου υἱοῦ, τοῦ ἄφρονος πλουσίου, τοῦ τελῶνου καὶ φαρισαίου, τοῦ ἀδίκου κριτοῦ, τοῦ κατὰ μεσονύκτιον φίλου, τῶν μυρίων ταλάντων, τοῦ οἰκοδόμου πύργου, τοῦ μεγάλου δείπνου, τῶν γάμων τοῦ υἱοῦ τοῦ Βασιλέως, τοῦ πιστοῦ καὶ κακοῦ δούλου, τῶν κακῶν γεωργῶν, τοῦ ἀδίκου οἰκονόμου, τοῦ πλουσίου καὶ πτωχοῦ Λαζάρου, τῶν 10 παρθένων, τῶν γρηγορούντων δούλων καὶ τοῦ πιστοῦ οἰκονόμου, καὶ οἱ παραβολικοὶ λόγοι τοῦ Κυρίου.

Α'. Τοῦ Σπορέως.

1. Ποῦ ἀναφέρεται ἡ παραβολὴ αὕτη; (Ματθ. ιγ' 3-9).

2. Ποῖαν ἐξήγησιν δίδει ὁ Κύριος; (Ματθ. ιγ' 19-23, Λουκ. η' 11-16 πρβλ. Α' Πέτρ. ε' 8). «Ὁ Σατανᾶς ἀφαιρεῖ» (Ματθ. ι' 39) «οἱ διὰ διωγμοὺς σκανδαλιζόμενοι» (στ' 19-21. Α' Τιμ. στ' 6-10) «Ὁ Πλοῦτος» (Γαλ. ε' 22-23) «ἡ πνευματικὴ καρποφορία».

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 160.

3. Τί λέγει τίς; Ὁ πρῶτος «σπόρος» οὐκ ἀνέβαινε, ὁ δεύτερος ἀνέβαινε μὲν, ἀλλ' οὐκ ἠῤῥξανε, ὁ τρίτος ἀνέβαινε καὶ ἠῤῥξανεν, ἀλλὰ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν, ὁ τέταρτος ἀνέβαινε, ἠῤῥξανε καὶ καρπὸν ἔδωκε... «τέταρτον μόνον διασωθῆν» (Θεοφύλακτος).

Β'. Τοῦ καλοῦ σίτου καὶ τῶν ξιζανίων.

1. Ποῦ ἀναφέρεται ἡ παραβολὴ αὕτη; (Ματθ. ιγ' 24-31).
2. Ποίαν ἐξήγησιν δίδει ὁ Κύριος; (Ματθ. ιγ' 37-43).
3. Ποῖον λοιπὸν τὸ νόημα; (Α' Πέτρ. ε' 8) «τὸ ἄγρυπνον τοῦ ἐχθροῦ τῶν ψυχῶν, τοῦ ἐνσπείροντος τὴν πλάνην καὶ τὴν ὑποκρισίαν καὶ τὸν ὕλισμὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐξ οὗ ἡ ψυχρότης, νέκρωσις, ἀδράνεια καὶ ὁ ἐγωϊσμός» (Ἰωάν. η' 44. Πράξ. ιγ' 10. Α' Ἰωάν. γ' 8) «οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ». Τὰ ἑτερογενῆ ταῦτα στοιχεῖα θὰ τὰ ἀνεχθῆ ὁ Θεὸς ἐνταῦθα, πού εἶναι τὸ στάδιον δοκιμασίας, καὶ θὰ ἀποχωρισθοῦν μιὰ μέρα κατὰ τὴν τῶν δικαίων ἀνταπόδοσιν καὶ τιμωρίαν τῶν ἀσεβῶν.

Γ'. Τῆς ἀναπτύξεως τοῦ σπόρου.

1. Ποῦ ἀναφέρεται ἡ παραβολὴ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ σπόρου; (Μάρκ. δ' 26-29).
2. Ποίαν ἐξήγησιν δίδει ὁ Κύριος; (Μάρκ. δ' 24-29). Ὁ Διδάσκαλος διδάσκει, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἀνακαινίζει τὴν καρδίαν τὴν δεχομένην τὸ Εὐαγγέλιον (ἴδε καὶ Ψαλμ. ρκς' 6) «ἡ ἀλήθεια ἀναπτύσσεται ὡς τὸ φυτόν, αὐτομάτη».
3. Ποίαν ἰδιαιτέραν σημασίαν ἔχουσι διὰ σὲ αἱ ἀνωτέρω παραβολαί; (Ἰησοῦς Ναυῆ α' 8. Ἰωάν. ιζ' 17. Λουκ. η' 15), «ἡ διαρκῆς σπορὰ ἐν τῇ καρδίᾳ σου τῆς ἀληθείας μετ' ἐπαγρυπνήσεως» (Ματθ. κς' 41).

Δ'. Τοῦ κόκκου σινάπεως καὶ ζύμης.

1. Ποῦ ἀναφέρεται ἡ παραβολὴ αὕτη; (Ματθ. ιγ' 31-33).

Σημείωσις. Ποία ἡ σχέσις των πρὸς τὰς ἀνωτέρω; «ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν ὅτι ἀπὸ τὸν σπόρον τρία μέρη ἀπόβλυται, καὶ σφίζεται ἐν, καὶ ἐν αὐτῷ πάλιν τῷ σφίζομένῳ τοσαύτη γίνεται βλάβη, ἵνα μὴ λέγουσι καὶ τινες καὶ πόσοι ἔσονται οἱ πιστοί; Καὶ τοῦτον ἀφαιρεῖ τὸν φόβον, διὰ τῆς παραβολῆς τῆς σινάπεως ἀνάγων τὴν πίστιν εἰς αὐτοὺς καὶ δεικνύει ὅτι πάντως ἐκταθῆσεται τὸ πρᾶγμα» (Χρυσόστομος). Ἡ παραβολὴ τῆς «Βασιλείας τοῦ Θεοῦ» τῆς ἐξωτερικῆς ἐπεκτάσεως καὶ ἰσχύος τῶν Εὐαγγελικῶν Ἀρχῶν ἦτο συνήθης τοῖς Ἰουδαίοις (Δαν. δ' 10-12. Ἰεζ. λα' 3-9, ιζ' 22-24), δι' οὗ εἰκονίζετο τὸ μέγιστον ἀποτέλεσμα ἐκ τῶν καταφαινομένων ἐλαχίστων αἰτιῶν καὶ παρεβάλλετο ἦτα πεινῆ

καταγωγή τοῦ Χριστιανισμοῦ πρὸς τὴν παροῦσαν ὑψηλὴν κατάστασιν αὐτοῦ.

2. Ποία ἡ ἔννοια τῶν παραβολῶν; Τὸ ἐπεκτατικόν, ὡς ἀνωτέρω. Αὐξάνει ἡ Βασιλεία ἡσύχως καὶ βαθμηδὸν καὶ βαίνει ἀπαύστως καὶ δραστηρίως μὲ τάσιν ἐξαπλώσεως εἰς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς κατὰ τὸ θεῖον σχέδιον, ἐσωτερικῶς ἐνεργούσης τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὰς καρδίας (Πράξ. α' 8, δ' 33. Γαλ. ε' 9. Λουκ. ιβ' 1. Ματθ. ιζ' 20-21).

3. Σὺ εἰς ποίαν ζύμην πρέπει νὰ ἀνήκῃς; (Λουκ. ιβ' 1), «ἀρνητικῶς». (Α' Κορ. ε' 7), «θετικῶς».

Ε'. Τοῦ κεκρυμμένου θησαυροῦ καὶ πολυτίμου μαργαρίτου.

1. Ποῦ ἀναφέρονται αἱ παραβολαὶ αὗται; (Ματθ. ιγ' 44 καὶ 45-46).

2. Ποία ἡ ἔννοια τῶν παραβολῶν; Ἐκ τῆς πρώτης διδασκόμεθα τὸ πολυτίμον τῆς πίστεως, ἐκ τῆς δευτέρας κατὰ πόσον ὁ πεφωτισμένος ἄνθρωπος ἐκτιμᾷ τὸν λόγον τοῦτον τῆς σωτηρίας, οὐσης πολυτιμοτέρας πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς (Ματθ. ις' 26, ιγ' 51-53, ιθ' 27-29. Ἰωάν. ζ' 68).

3. Σὺ ἀπέκτησες τὸν πολυτίμον μαργαρίτην; (Πράξ. δ' 12. Γαλ. β' 20). Μὴ λησμονῆς, ὅτι ἡ ζωὴ ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ἔχει τοσαύτην ἀξίαν, πρὸς ἣν οὐδεὶς τῆς γῆς θησαυρὸς συγκρίνεται, καὶ δι' ἣν ἀξίζει τὸν κόπον τὸ πᾶν νὰ θυσιάσωμεν, ὡς ἐπραξάν οἱ μάρτυρες, οἵτινες οὐδὲ καὶ τῆς ζωῆς των ἐφείσθησαν.

ΣΤ'. Τοῦ δικτύου καὶ τῆς σαγήνης.

1. Ποῦ ἀναφαίρεται ἡ παραβολὴ αὕτη; (Ματθ. ιγ' 47-48).

2. Ποίαν ἐξήγησιν δίδει ὁ Κύριος; (Ματθ. ιγ' 49-52). Ἡ παραβολὴ αὕτη ὁμοιάζει μὲ τὴν τῶν ζιζανίων, πραγματεύεται δὲ περὶ τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν ἀσεβῶν καὶ τῶν δικαίων. Ἡ Ἐκκλησία παραβάλλεται ἐδῶ πρὸς τὸ δίκτυον, δι' οὗ συνάξει ἐκ τῆς θαλάσσης, ἥτοι τοῦ κόσμου (Ἄποκ. ιζ' 15, Ἡσ. η' 7), παντὸς εἶδους καὶ ποιότητος ἀνθρώπους (Ἄποκ. ζ' 9, 10).

3. Εἶσαι μέσα στὸ δίκτυον σύ, καὶ εἰς ποίαν κατηγορίαν ἀνήκεις; (Ρωμ. η' 29, ζ' 4-12. Ἐφεσ. β' 5-10. Ματθ. δ' 17. Ἰωάν. γ' 15, ε' 29).

Ζ'. Τῆς ἀκάρπου σικῆς.

1. Ποῦ ἀναφέρεται ἡ παραβολὴ αὕτη; (Λουκ. ιγ' 6-10).

2. Ποία ἡ ἔννοια τῆς παραβολῆς; α) ψυχικὴ καλλιέργεια ὑπὸ τοῦ Θεοῦ (ἐδ. 8. Ἰωάν. ε' 17. Ἐβρ. ιβ' 4-13) «σκάψιμο—παιδεία» (Ματθ. δ' 4), «ἄρτος — λίπασμα». β) Ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ (ἐδ. 8. Ρωμ. β' 4-5). γ) Ἡ τιμωρία (ἐδ. 9. Ματθ. ζ' 19. Ἰωάν. ε' 26, 2,6.)

3. Ποίαν σημασίαν ἔχει διὰ σέ; (Ματθ. γ' 8. Ἰωάν. ιε' 5).

Ἄφοῦ λοιπὸν ὑπάρχει σχέσις μεταξύ ἁμαρτίας καὶ κρίσεως, ὡς ἐμφαίνεται ἐν τῷ (ἐδ. 6-9) τῆς παραβολῆς, ἡ δὲ κρίσις τοῦ Θεοῦ δὲν στερεῖται χάριτος, διότι ὁ μετανοῶν δύναται νὰ σωθῆ «ἐὰν μὴ μετανοεῖτε...», ἄρα πρέπει νὰ σπεύσωμεν νὰ μετανοήσωμεν, ἵνα μὴ, ἐξαντληθείσης τῆς Θείας ὑπομονῆς, εὐρεθῶμεν ὑπὸ τὴν κρίσιν τῆς Θείας ὀργῆς.

Η'. Ἡ παραβολικὴ εἰκὼν τῆς συκῆς.

1. Ποῦ ἀναφέρεται ἡ παραβολικὴ εἰκὼν τῆς συκῆς; (Ματθ. κδ' 32-33. Λουκ. κα' 29-34).

2. Ποία ἡ σημασία τῆς παραβολῆς; Τὰ προγνωστικὰ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου (Ματθ. κδ' 4-29, Λουκ. κα' 8-26).

3. Ποίαν σημασίαν ἔχει διὰ σέ (Ματθ. κδ' 42,44. Λουκ. κα' 36).

Θ'. Ἡ παραβολικὴ εἰκὼν τῆς ἀμπέλου.

1. Ποῦ ἀναφέρεται ἡ παραβολὴ αὕτη; (Ἰωάν. ιε' 1-12).

2. Ποία ἡ σημασία τῆς; α) «Μένειν ἐν τῷ Χριστῷ» (Ἰωάν. ιε' 4). «Ἡ ψυχικὴ μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐπαφὴ καὶ ἐνότης παρομοιαζομένη πρὸς τὴν ὀργανικὴν τοῦ κλάδου τῆς ἀμπέλου σχέσιν μετὰ τοῦ κορμοῦ (ιε' 1,5. Κολ. β' 19). β) Ἡ πνευματικὴ καρποφορία τοῦ μένοντος ἐν τῷ Χριστῷ καὶ ἄλλαι εὐλογίαι (Ἰωάν. ιε' 5,7,8,26. Ρωμ. Γ' 4). Ὁ μὴ μένων ἐν τῷ Χριστῷ καὶ αἱ ὀλέθρια συνέπειαι τούτου (Ἰωάν. ιε' 6,2. Ματθ. ζ' 20-22).

3. Τί σημασίαν ἔχει διὰ σέ ἡ παραβολὴ αὕτη; (Ἰωάν. ιε' 7). «Ἰκανοποίησις δικαίων αἰτημάτων» (ἐδ. 9) «ἡ ἀγάπη» (ἐδ. 11) «ἡ πλήρης χαρὰ». (Συνεχίζεται)

Π.

Ο ΙΕΡΟΣ ΑΜΒΩΝ

**ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΥ**

α'.

Ἡ ὅλη ἄσματικὴ ἀκολουθία τῆς Μεγάλης ἐβδομάδος εἶναι ἐξόχως διδακτικὴ καὶ τὸ μῆκος δὲ τῶν ἱερῶν τελετῶν εἶναι κατ' αὐτὴν ἀρετὰ μέγα, ὥστε νὰ θεωρῆται ὑπὸ τινων περιττὴ ἢ διὰ τοῦ κηρύγματος πρόσθετος καταπόνησις τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, ἐξαιρέσει τῆς Μεγ. Παρασκευῆς, καθ' ἣν ἐπεκράτησεν ἡ ἀνάγκη τῆς πάσῃ θυσίᾳ ἐξασφαλίσεως τοῦ σχετικοῦ λογιδρίου. Πρὸς τὴν ἀντίληψιν ταύτην — ὅσον καὶ ἂν ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ὑπαγορευομένη ἐκ λόγων πρακτικότητος — δὲν εἶναι

δυνατὸν νὰ συμφωνήσωμεν, πρῶτον μὲν διότι δὲν εἶναι ὀλόκληρον τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἱκανὸν νὰ ἐπωφεληθῇ πάντων τῶν ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιήσεως διδαγμάτων, καί, ἄρα, ἢ εἰς γλώσσαν προσιτὴν ἀνάπτυξις αὐτῶν χάριν τοῦ λαοῦ εἶναι καὶ σκόπιμος καὶ ἀναγκαῖα, δευτέρον δὲ διότι εἶναι δυνατὸν πάντοτε, μὲ τὴν ἀνάλογον τῶν πραγμάτων οἰκονομίαν, νὰ εὑρεθῇ ὁ χάριν τοῦ κηρύγματος ἀπαραίτητος χρόνος, χωρὶς τοῦτο ν' ἀποτελέσῃ πρόσθετον τοῦ ἀκροατηρίου καταπόνησιν. Ζήτημα, πάντως, τῆς ἱκανότητος καὶ τῆς προσωπικότητος, ἐπὶ τέλους, τοῦ κηρύσσοντος εἶναι τὸ ἂν θὰ κουράσῃ ἢ ἂν, τοῦναντίον, θὰ ἀνακουφίσῃ διὰ τῶν λόγων του τὸ ἐκκλησιαστικόν, τοῦ ὁποίου ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὰς ἰδιαιτέρας κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ψυχολογικὰς συνθήκας.

Ἐφ' ὅσον τὸ κήρυγμα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ δὲν θ' ἀποτελῇ ἀφορμὴν πρὸς ἐπίδειξιν γνώσεων κενῶν καὶ ῥητορείας ἀσκόπου, ἀλλὰ θὰ ἐναρμονίζεται πρὸς τὸν ὅλως ἐξόχως ἐπιβλητικὸν χαρακτῆρα τῶν ἑορτῶν τοῦ Τιμίου Πάθους, ὅχι μόνον δὲν θὰ διατρέχῃ τὸν κίνδυνον νὰ κουράσῃ τὸν ἀκροατὴν, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐπαυξήσῃ τὴν ἀναμφισβήτητον τοῦ εὐσεβοῦς ἐκκλησιαστικῆς συγκίνησιν, τὴν ἐκ τῶν ἱερῶν ἀσμάτων τῶν ἀγιογραφικῶν ἀναγνωσμάτων καὶ τῆς ὅλης τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν τῶν ἡμερῶν τούτων διατάξεως. Ἀκριβῶς δέ, ἂν ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου ὀφείλῃ ν' ἀποτελῇ τὸ κέντρον τοῦ κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν Θ. Κηρύγματος, τὸ κήρυγμα τοῦτο περὶ τοῦ παθόντος καὶ σταυρωθέντος Χριστοῦ ἰδιαιτέρως κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην θὰ ἔχῃ πλουσίαν τὰς ἱεράς ἀφορμάς, διὰ ν' ἀνάπτυχθῇ καὶ νὰ καρποφορήσῃ.

Δὲν εἶναι σκοπὸς μας ἐνταῦθα νὰ παράσχωμεν οἰασδῆποτε πρὸς τοὺς κηρύσσοντας συμβουλὰς, οὔτε καὶ συνταγὴν καμμίαν νὰ ὑποδείξωμεν, σχετικὴν πρὸς τὸ ἱερὸν τοῦτο καθῆκον, τὸ ὁποῖον ἐπιτακτικώτερον καθίσταται, ἀκριβῶς καθ' ἕς στιγμὰς ἢ περὶ τὸ ἀκροατήριον ἀτμόσφαιρα δημιουργεῖ προδιάθεσιν ἱκανὴν νὰ ἐτοιμάσῃ τὴν καρποφορίαν τοῦ λόγου. Ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως, ἐν τούτοις, νομίζομεν τὸ ὅτι κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν ἀγίων Παθῶν ἔχομεν τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀναζωγραφήσωμεν ἐνώπιον τῶν ἀκροατῶν μας ὀλόκληρον τὴν θείαν περὶ τὸν Γολγοθᾶν τραγωδίαν καὶ «κατ' ὀφθαλμοῦς» νὰ παραστήσωμεν εἰς τὴν διάνοιαν τῶν πιστῶν τὸν Ἐσταυρωμένον Λυτρωτὴν, τοῦ ὁποίου πολὺ συχνὰ χάνεται ἀπὸ τὰ κηρύγματα μας ἡ ἱερά Προσωπικότης, διὰ νὰ δοθῇ — ὡς μὴ ὄφελε — περισσοτέρα θέσις εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα, ὅσον καὶ ἂν εἶναι μεγάλα καὶ σπουδαῖα, δὲν θὰ ἐπιλυθοῦν ὅμως ποτὲ δι' ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος δὲν θὰ ἔχῃ ἤδη γνωρίσει τὸν Λυτρωτὴν.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, ἴσως, εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπομνήσωμεν, ὅτι ὑπῆρξεν, εἰς παρελθούσαν τοῦλάχιστον ἐποχὴν, τόσον ἰσχυρὸν

τὸ περὶ τῆς θείας ἀπολυτρώσεως κήρυγμα ἐν τῇ νεωτέρα Ἐκκλησίᾳ, ὥστε νὰ παρέχεται ἡ ἐντύπωσις, ὅτι ἐλησμονήσαμεν τὴν σωτήριον ταύτην διδασκαλίαν, ἐπὶ τῆς ἐντύπωσης δὲ ταύτης πολλὰ φκοδόμησεν, ἀτυχῶς, ἡ προκατάληψις τῶν ἀγνοούντων τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ οὐκ ὀλίγα θύματα ἐκέρδησε τῶν ἀντιπάλων τῆς ἡδραστηριότητος. Διατί ἡ Μεγάλη Ἑβδομάς — ἰδιαιτέρως αὐτὴ — νὰ μὴ χρησιμοποιηθῇ διὰ τὴν ὅλως ἰδιάζουσαν προσέλκυσιν τῆς προσοχῆς τῶν πιστῶν ἐπὶ τὸ Θεῖον Πάθος, ἀφ' οὗ αὐτὸς ἀκριβῶς εἶναι ὁ ἰδιάζων σκοπὸς καὶ χαρακτήρ τῆς ὅλης λατρείας τῶν ἁγίων τούτων ἡμερῶν; Διατί νὰ μὴ παρακολουθηθῇ ὁ Κύριος «ἐρχόμενος ἐπὶ τὸ ἐκούσιον Πάθος» καθ' ὅλας τὰς λεπτομερείας τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς ἐπιγείου διατριβῆς Του, τὰς ὁποίας, εὐτυχῶς, τόσον πλουσίως μᾶς διέσωσαν οἱ ἱεροὶ εὐαγγελισταί; Καὶ διατί νὰ μὴ δοθῇ ἡ προσήκουσα θέσις εἰς τὰς τελευταίας ἐκείνας διδασκαλίας Του, τὰς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία τόσον ἐπικαίρως μᾶς ὑπομιμνήσκει; Διατί καὶ τὸ κήρυγμά μας νὰ μὴ κορυφωθῇ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς, ἀφ' οὗ ὀλόκληρον τὸ ἄλλο περιεχόμενον τῆς δημοσίας μας λατρείας φθάνει κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς ἐξάρσεως καὶ τῆς δραματικότητος τῆς διδασκαλίας;

Ἄρκει πρὸς ἐξοικονόμησιν τοῦ ἀπαιτουμένου καιροῦ ἡ ἀνάλογος τακτοποίησις τῆς διαρκείας τοῦ μέλους τῶν ἱερῶν ἀσμάτων. Πρὸς ἀποτελεσματικωτέραν τοῦ καιροῦ τούτου δὲ χρησιμοποίησιν ἀπαιτεῖται ἀνύστακτος ἡ προσοχὴ τοῦ κήρυκος καὶ ἐνδεδεχῆς ἡ προετοιμασία, πρὸ παντὸς ὅμως ἡ βαθυτάτη ἀπὸ μέρους αὐτοῦ βίωσις τῶν ἱερῶν ἀληθειῶν, τῶν ὁποίων τὸ κέντρον ἀποτελεῖ ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου.

β'.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ Ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ εἶναι, ἄρα, τὸ γεγονός τοῦτο τὸ κεντρικώτερον γεγονός, περὶ τὸ ὁποῖον στρέφεται ἡ ἱστορία τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως. Αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴν πλήρωσιν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἐπ' αὐτῆς στηρίζεται ἡ Ἐκκλησία τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἀπὸ τοῦ κενοῦ δὲ τάφου τοῦ Σωτῆρος ἄρχεται ἡ ἀφετηρία τῆς νέας περιόδου, ἣν ἐνεκαίνισεν εἰς τὸν κόσμον τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἀναστάντος Λυτρωτοῦ. «Εἰ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ἄρα κενὴ ἡ πίστις ἡμῶν», ἔγραφεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὑπογραμμίζων τὴν κεφαλαιώδη σημασίαν, ἣν εἶχε διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Σταυροῦ τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ σταυρωθέντος Ἰησοῦ.

Θὰ ἔπρεπεν, ἐπομένως, τὸ γεγονός τοῦτο καὶ αἱ συνέπειαι αὐτοῦ ν' ἀποτελέσωσιν ἴδιον ὅλως κεφάλαιον τοῦ συστηματικοῦ

μας κηρύγματος. Ἐπειδὴ δέ, συμφώνως πρὸς τὴν τεθεῖσαν ἐν προηγουμένῳ σημειώματι ἀρχὴν, σκοπὸς τοῦ κηρύγματός μας πρέπει νὰ εἶναι ταυτοχρόνως καὶ ἡ ἔξαρσις τῶν σημείων, τὰ ὁποῖα ἐκάστοτε ἰδιαίτερος ἐξάιρονται ἐν τῇ λατρευτικῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ἔπρεπε κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἀπὸ τῆς νυκτὸς τοῦ Πάσχα ἀρχομένων ἑορτῶν τοῦ «Πεντηκοσταρίου» ἢ κυριαρχοῦσα καὶ ἐν τῷ κηρύγματι κεντρικὴ γραμμὴ νὰ εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν ἐν τῇ ὑμνωδίᾳ. Ἡ ἔξαρσις λοιπὸν τῶν γεγονότων τῆς Ἀναστάσεως, τῆς Ἀναλήψεως καὶ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν συναφῶν πρὸς τὰ γεγονότα ταῦτα ὑπερφυσικῶν ἀληθειῶν — χωρὶς, βεβαίως, νὰ μεταβάλλωμεν τὸν ἄμβωνα εἰς ἔδραν τῆς Δογματικῆς ἢ τῆς Ἀπολογητικῆς — καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἀπορρέοντων πρακτικῶν συμπερασμάτων πρέπει, νομιζομεν, ν' ἀποτελέσῃ τὸ περιεχόμενον τοῦ κηρύγματος τῆς περιόδου ταύτης.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι, ἂν ἐξαίρεσωμεν καὶ ἐδῶ τὰς πρώτας τρεῖς Κυριακὰς (Πάσχα, Θωμᾶ, Μυροφόρων) αἵτινες ἔχουσιν ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως, αἱ λοιπαὶ μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς τέσσαρες Κυριακαὶ (Παραλύτου, Σαμαρείτιδος, Τυφλοῦ, Πατέρων) δὲν φαίνονται, ἐξωτερικῶς τοῦλάχιστον, νὰ ἔχουσιν ἄμεσον σχέσιν καὶ ἀλληλουχίαν πρὸς τὸν ἱστορικὸν κύκλον τῶν περὶ τὴν Ἀνάστασιν γεγονότων, ἐφ' ὅσον μάλιστα αἱ μὲν ὑποθέσεις τῶν τριῶν ἐκ τῶν Κυριακῶν τούτων ἀναφέρονται εἰς γεγονότα συμβάντα πολὺ πρὸ τοῦ Πάθους ἀκόμη τοῦ Κυρίου, ἡ δὲ τῶν Ἁγίων Πατέρων μνήμη ἀναφέρεται εἰς γεγονὸς λαβὼν χώραν μετὰ τρεῖς ὅλους ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως αἰῶνας. Ἀκριβῶς δὲ ἡ ἰδία παρατήρησις θὰ ἴσχυε καὶ διὰ τὴν ἐν τῷ μεταξὺ ἀγομένην πνευματικωτάτην ἑορτὴν τῆς «Μεσοπεντηκοστῆς», ἥς ἡ ἱστορικὴ ὑπόθεσις ἀναφέρεται, ἐπίσης, εἰς γεγονὸς συμβάν πρὸ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Παρὰ τὸν ἱστορικὸν ὅμως τοῦτον — ἄς εἴπωμεν — ἀναχρονισμόν, ἐκ τοῦ ὁποίου θίγεται ἡ ἐξωτερικὴ ἀλληλουχία τῶν γεγονότων, οἱ καθορίσαντες τὰ τῶν ἑορτῶν τούτων ἀπέβλεψαν, προφανῶς, εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐνότητα, ἣτις ἀναμφιβόλως ὑπάρχει μεταξὺ τῶν, καὶ εἰς τὴν μεθοδικὴν κατάταξιν τῶν θεμάτων, ἅτινα, ἀπορρέοντα ἐκ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἀναστάσεως, πιστοῦνται καὶ διὰ γεγονότων τῆς Κ. Δ., λαβόντων χώραν ἐν τῇ δημοσίᾳ ζωῇ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τὴν ἐσωτερικὴν ταύτην ἀλληλουχίαν καὶ ἐνότητα ἀνάγκη λοιπὸν ν' ἀνεύρῃ ὁ ἱεροκῆρυξ καὶ ἐπ' αὐτῆς ν' ἀσχοληθῇ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος, ἂν θέλει νὰ ἔχη τὰ θέματά του πάντοτε ἀπὸ τῶν ἑορταζομένων γεγονότων. Ἀλλὰ δὲν εἶναι πάντοτε τοῦτο ἀπαραίτητον — ὅταν ὁ κύκλος ὄλων τῶν θεμάτων τούτων ἐξαντληθῇ, — καὶ δύναται ὁ ἱεροκῆρυξ νὰ λάβῃ ἄλλοθεν τὰς ἀφορμὰς τοῦ θέ-

ματός του, ὡς ἐλέχθη ἤδη καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ ἐν προκειμένῳ μάλιστα, ἂν ἡ Ἀνάστασις καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῆς ἀπασχολήσωσι τὸ κήρυγμά μας, δυνάμεθα, διότι ἡ ὅλη ἐκκλησιαστικὴ ἀτμόσφαιρα εἶναι «ἀναστάσιμος» — νὰ ἔχωμεν συνεχῆς κήρυγμα ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων, χωρὶς νὰ φανῆ διόλου ξένον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῶν ἀγομένων ἑορτῶν.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ τὰς γενικὰς ἀρχάς, ἐφ' ὧν δύναται νὰ στηριχθῆ τὸ κήρυγμα τῆς ἑορταστικῆς ταύτης περιόδου, ἔργον δὲ τῆς εὐρετικότητος τοῦ ἱεροκήρυκος εἶναι ἡ ἐξαγωγή, ἀφ' ἐνὸς τῶν κυριωτάτων διδασκαλιῶν, ἐφ' ὧν δύναται ν' ἀσχοληθῆ οὗτος, καὶ ἡ συστηματικὴ τούτων κατάταξις, ἀφ' ἑτέρου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ παρουσιάξωσιν ἐν ὅλον, ἐνιαῖον καὶ ἀρμονικόν, καὶ βαθμηδὸν νὰ ὀδηγῶσι τὸν ἀκροατὴν εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῶν ἀληθειῶν τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν Ἀνάστασιν καὶ τὴν οἰκείωσιν αὐτῆς.

Πρωτοπρ. ΕΜΜ. Γ. ΜΥΤΙΑΗΝΑΙΟΣ

ΑΙ ΑΙΡΕΣΕΙΣ

ΟΙ “ΑΝΤΒΕΝΤΙΣΤΑΙ,,
ΚΑΙ ΟΙ “ΑΝΤΒΕΝΤΙΣΤΑΙ ΤΗΣ Ζ’ ΗΜΕΡΑΣ,,
Γ’.

Ἡ τήρησις τοῦ Σαββάτου δὲν εἶναι χριστιανικὸν καθήκον.

Ὁ Χριστὸς δὲν κατήργησε τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως, ἀλλὰ τὸν συνεπλήρωσεν, ὡς ὁ ἴδιος διεκήρυξεν, εἰπὼν «μὴ νομίσητε ὅτι ἤλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἤλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι» (Ματθ. 5,17). Ἡ λέξις «πληρῶ» ἐνταῦθα, ἐκ τῶν ἐν συνεχείᾳ λεγομένων ὑπὸ τοῦ Κυρίου συμπληροῦντος τὴν διδασκαλίαν τοῦ νόμου, ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ «συμπληρῶ» καὶ οὐχὶ τοῦ «ἐκπληρῶ», οὕτω δὲ ἐρμηνεύουν τὴν λέξιν καὶ οἱ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Χρυσόστομος, Θεοφύλακτος, Ζυγαβινός. Ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως ἐπιστεύετο καὶ πιστεύεται ἀναλλοίωτος, ἀλλ' ὄχι ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν, διότι διὰ τοὺς παραδεχομένους πως τὴν Καινὴν Διαθήκην δὲν δύναται ὁ Ἰουδαϊκὸς νόμος νὰ πιστεύεται αἰώνιος καὶ ἀναλλοίωτος, ὡς οἱ «Ἀντβεντισταὶ τῆς Ἑβδόμης Ἡμέρας» διδάσκουν, οὔτε δὲ καὶ ὁ Δεκάλογος, ὡς περιλαμβάνεται ἐν Ἐξόδῳ 20,3 - 17. Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἐκεῖνος ὁ νόμος αἰώνιος καὶ ἀναλλοίωτος, ἐφ' ὅσον συνεπληρώθη ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ;

Ὡς πρὸς τὴν συμπλήρωσιν αὐτοῦ, συγκεκριμένως συνεπλη-

ρώθη ἡ 1η Ἐντολή, διὰ τῆς ἀποκαλύψεως ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ τοῦ τριαδικοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ ὑπάρχουσιν ἐνδείξεις περὶ τοῦ τριαδικοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὅπωςδὴποτε ἡ 1η Ἐντολή δὲν κάμνει σχετικῶς λόγον. Ὁ Χριστὸς ὅμως ἐπανειλημμένως καὶ σαφέστατα ἐδίδαξεν, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι Εἷς καὶ Τριαδικός, ἤτοι Πατὴρ Υἱὸς καὶ Ἅγιον Πνεῦμα. Ἡ 6η Ἐντολή, ἡ διδάσκουσα «οὐ μοιχεύσεις» δὲν ἔμεινεν ἀναλλοίωτος, καθ' ὅτι ὁ Χριστὸς κατ' ἐκτενέστερον ἐνταῦθα καὶ σαφέστερον τρόπον συνεπλήρωσε ταύτην, διδάξας: «Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ μοιχεύσεις. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ. 5, 27 - 28). Ὡσαύτως ἡ 8η Ἐντολή ἡλλοιώθη, συμπληρωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, εἰπόντος: «Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἶπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ρακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἶπῃ μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέεναν τοῦ πυρὸς» (Ματθ. 5, 21 - 23). Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῆ καὶ διὰ τὴν 3ην Ἐντολήν, τὴν ἀφορῶσαν εἰς τὴν ἐπὶ ματαίῳ λῆψιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ (Ἐξ. 20, 7. Λευϊτ. 19, 12. Ματθ. 5, 33 - 37). Οὕτω τὸ ἀναλλοίωτον τοῦ Δεκαλόγου δὲν ὑφίσταται διὰ τοὺς ὀρθοφρονοῦντας Χριστιανούς, καθ' ὅτι ὁ Δεκάλογος ἡλλοιώθη, συμπληρωθεὶς βεβαίως καὶ συγκεκριμένως οὐχὶ μόνον κατὰ τὰς Ἐντολάς 1ην, 3ην, πλέον δὲ ἡ συγκεκριμένως κατὰ τὰς Ἐντολάς 6ην καὶ 8ην. Ἐπιπροσθέτως ἡλλοιώθη συμπληρωθεὶς διὰ τῆς καινῆς ἐντολῆς τῆς κατ' ἐξοχὴν χριστιανικῆς ἀγάπης. Οὕτω, τῆς ἐρμηνείας καὶ κατὰ γράμμα λαμβανομένης, δὲν δύναται νὰ σταθῆ ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν «Ἀντβεντιστῶν τῆς Ἐβδόμης Ἡμέρας», περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς τηρήσεως τοῦ Σαββάτου, λόγῳ τῆς ὑποστάσεως τοῦ ἀναλλοιώτου, δῆθεν, τοῦ Δεκαλόγου.

Ὁ Ἄπ. Παῦλος εἶναι σαφέστατος, ὅταν ὁμιλῆ ἀπαγορευτικῶς πρὸς τοὺς Χριστιανούς γράφων: «Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει ἢ ἐν πόσει ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς ἢ νομηνίας ἢ σαββάτων, ἃ ἔστι σκιά τῶν μελλόντων» (Κολ. 2, 16 - 17).

Οἱ Χριστιανοί, κατόπιν τούτου, δὲν κρίνονται, ἤτοι δὲν ὑποκείνται εἰς τὰς ἀπαγορεύσεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, διὰ φαγητόν, ἢ ποτόν, ἢ ὅσον ἀφορᾷ («ἐν μέρει» πρβλ. 2 Κορινθ. 3, 10. 9, 3) εἰς τὴν τήρησιν ἑορτῆς, ἢ πρωτομηνίας, ἢ σαββάτων τὰ ὁποῖα εἶναι σκιά. (Ἐβρ. 10, 1).

Οἱ «Ἀντβεντισταὶ τῆς Ἐβδόμης Ἡμέρας» ἰσχυρίζονται, ὅτι

ἡ λέξις «σάββατα», ἐν τῷ προαναφερθέντι χωρίῳ τοῦ Παύλου, σημαίνει διαφόρους ἑτέρας ἑορτάς, ἢ τήρησις τῶν ὁποίων δὲν ἀπαιτεῖται ὑπὸ τοῦ Δεκαλόγου, τοιαύτας δὲ ἑορτάς ἀναφέρουσι τὸ Πάσχα (Λευϊτ. 23,5), τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀζύμων (Λευϊτ. 23,6-8), τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς (Λευϊτ. 23,15 ἐξ.), τὴν ἑορτὴν τῶν Σαλπίγγων (Λευϊτ. 23,23-24), τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἐξίλασμοῦ (Λευϊτ. 23,26 ἐξ.), τὴν ἑορτὴν τῆς Σκηνοπηγίας (Λευϊτ. 23,33 ἐξ.). Ἄλλ' αὐτὸ εἶναι αὐθαίρετον, καθ' ὅτι ὁ Ἀπόστολος εἶναι σαφέστατος καὶ ἀναφέρεται εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἑβραϊκῶν ἑορτῶν, κατονομάζων τὴν «εορτήν», τὴν «νομηνίαν» καὶ «τὰ σάββατα». Ὁ πληθυντικὸς τῆς λέξεως σάββατα δὲν σημαίνει τὰς πολλὰς ἑορτάς, ἀλλὰ τὸ σάββατον, τὸ καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα τηρούμενον, χρησιμοποιοεῖται δὲ εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἐξ ἀραμαϊκῆς ἐπιδράσεως καὶ ἐξ ἐπιδράσεως τῆς ἑλληνικῆς μεταφράσεως τῆς Π. Διαθήκης τῆς ὀνομαζομένης τῶν Ἑβδομήκοντα, ὅπου εἰς πάντα τὰ προαναφερθέντα χωρία χρησιμοποιοεῖται ὁ πληθυντικὸς ἄνευ διακρίσεως. Δὲν ὑφίσταται οὕτω ζήτημα διαστολῆς τοῦ ἐνικοῦ τῆς χρησιμοποιομένης ὑπὸ τοῦ Παύλου λέξεως «εορτή» καὶ «νομηνία» καὶ τοῦ πληθυντικοῦ «σάββατα», εἰς τρόπον ὥστε ἐνταῦθα ἡ λέξις «σάββατα» νὰ σημαίνει τὰς ἑτέρας ἑορτάς τῶν Ἑβραίων. Σημαίνει ὅθεν ἡ λέξις «σάββατα» ὅπωςδῆποτε τὸ ἑβδομαδιαῖον σάββατον, τοσοῦτω δὲ μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δὲν παρέλειψεν, εἰς τὸ ἐν λόγῳ πρὸς Κολασσαεῖς χωρίον, νὰ ἀναφέρῃ, ὡς προελέχθη, κατὰ σειρὰν ὄρους ἐμφαίνοντας ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἑορτῶν καὶ ἀργίας τῶν Ἑβραίων ἤτοι 1) Ἑορτὴν, 2) Νομηνίας, 3) Σάββατα.

Οἱ «Ἀντβεντισται τῆς Ἑβδόμης Ἡμέρας» ἐπικαλοῦνται τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου λεχθέν: «Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἐν ἡ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως ἂν πάντα γένηται· ὅς ἐάν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 5,17-19).

Ἄλλὰ καὶ ἐδῶ πλανῶνται, διότι ὁ Χριστὸς εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ δὲν ἐννοεῖ τὸν Μωσαϊκὸν Νόμον ἢ ἔστω καὶ τὸν Δεκαλόγον, ἀλλὰ τὸν νέον καὶ συμπληρωμένον Νόμον τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἐὰν ὁ Κύριος διὰ τῶν λόγων «ἰῶτα ἐν ἡ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ» κλπ. ἠννοεῖ τὸν Νόμον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τοῦτο θὰ ἀπετέλει ἀντίφασιν δι' Αὐτόν, καθ' ὅτι μετ' ὀλίγας γραμμὰς βλέπομεν ὅτι προβαίνει εἰς τὴν συμπλήρωσιν τοῦ Νόμου διὰ τῆς διδασκαλίας, περὶ φόνου, μοιχείας, ἐπιπορκίας, ἀνταποδόσεως ἀγαθοῦ εἰς τὸ κακόν, περὶ ἀγάπης πρὸς τοὺς ἐχθρούς, ἐλεη-

μοσύνης, προσευχῆς, νηστείας, ἀφιλαργυρίας, μὴ κατακρίσεως (Ματθ. 5,20 - 7,12), συνοψίζει δὲ εἰς τὸ τέλος λέγων: «Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται» (Ματθ. 7,12). Ἦτοι ὁ ἐκτεθεὶς συμπεπληρωμένος Νόμος, ὁ συνοψιζόμενος εἰς τὸ ἀνωτέρω χωρίον, εἶναι ὁ Νόμος περὶ τοῦ ὁποίου εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, ὅτι «ἰῶτα ἐν ἧ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἕως ἂν πάντα γένηται». Διὰ τὴν ὀρθότητα τοῦ ἀνωτέρω συμπεράσματος δὲν ἀφίνει οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἕτερόν τι χωρίον, καθ' ὃ ὁ Κύριος λέγει: «ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται· εὐκολώτερον δὲ ἐστὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν» (Λουκ. 16,16 - 18). Ὁ Κύριος ἐνταῦθα ὀμιλεῖ πλέον ἢ σαφέστατα περὶ τῆς λήξεως τῆς ἰσχύος τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν καὶ περὶ τῆς ἐνάρξεως τοῦ κηρύγματος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἐν συνεχείᾳ τούτων ἀναφερόμενον, ὅτι εἶναι εὐκολώτερον ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ νὰ παρέλθουν, παρὰ ἔστω καὶ μία κεραία τοῦ νόμου νὰ πέσῃ, θὰ ἦτο ἐκ τῶν πλέον παραδόξων, νὰ ἐννοηθῇ, ὡς ἀναφερόμενον εἰς οἰονδήποτε νόμον τῆς Π. Διαθήκης καὶ οὐχὶ εἰς τὸν τῆς Καινῆς Διαθήκης νόμον. Φυλάττοντες οἱ Χριστιανοὶ τὸν τῆς Κ. Διαθήκης νόμον, ἦτοι τὸν συμπεπληρωμένον ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ νόμον, τηροῦσι πολλὰ περισσότερα παρ' ὅ,τι ὁ τῆς Π. Διαθήκης νόμος διδάσκει, συμπεριλαμβανομένου εἰς αὐτὸν καὶ τοῦ Δεκαλόγου.

Οἱ ἁ' Ἀντβεντισταὶ τῆς Ἐβδόμης Ἡμέρας» ἐρμηνεύουν τὴν προφητείαν τοῦ Ἠσαΐου (66,22 - 23), ὡς ἀναφερομένην εἰς τὴν τήρησιν τοῦ Σαββάτου καὶ ἐν τῇ ἐποχῇ τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἦτοι ἐν τῇ χριστιανικῇ ἐποχῇ. Τὸ χωρίον ἔχει ὡς ἐξῆς: «...ὃν τρόπον γὰρ ὁ οὐρανὸς καινὸς καὶ ἡ γῆ καινὴ, ἃ ἐγὼ ποιῶ, μένει ἐνώπιον ἐμοῦ, λέγει Κύριος, οὕτω στήσεται τὸ σπέρμα ὑμῶν καὶ τὸ ὄνομα ὑμῶν καὶ ἔσται μῆνα ἐκ μηνὸς καὶ σάββατον ἐκ σαββάτου ἥξει πᾶσα σὰρξ τοῦ προσκυνῆσαι ἐνώπιον ἐμοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ, εἶπε Κύριος». Εἰς τὸ χωρίον αὐτό, ἐν πρώτοις, οἱ ἁ' Ἀντβεντισταὶ τῆς Ἐβδόμης Ἡμέρας» παραλείπουν τὰς λέξεις «ἐν Ἱερουσαλὴμ», ἀλλάσσοντες οὕτω τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου. Ἡ προφητεία αὕτη εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐξεπληρώθη, διότι ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Χριστιανοὶ προσήρχοντο καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ προσέρχονται ἐν Ἱερουσαλὴμ, διὰ νὰ προσκυνήσουν τοὺς ἱεροὺς τόπους, οἵτινες καθηγιασθησαν ὑπὸ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ κατὰ τὴν ἔλευσιν Αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Οὐδόλωσ ὅμως τὸ χωρίον αὐτὸ ἀφορᾷ εἰς τὴν τήρησιν τοῦ Σαββάτου, καθ' ὅτι ὀμιλεῖ προφητικῶς μὲν ἀλλὰ γενικῶς περὶ τῆς προσκυνήσεως πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ τὴν

ἐποχὴν τοῦ «καινοῦ οὐρανοῦ» καὶ τῆς «καινῆς γῆς», ἦτοι τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς. Ἡ ἔκφρασις «καὶ ἔσται μῆνα ἐκ μηνός καὶ σάββατον ἐκ σαββάτου» δηλοῖ τὴν συχνότητα ἀποδόσεως προσκυνήσεως πρὸς τὸν Θεόν, ἐν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς. Διατί ἄλλως τε νὰ σταματήσωμεν ἐνταῦθα εἰς τὴν λέξιν «σάββατον» μόνον, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὴν λέξιν «μῆνα» καὶ εἰς περίπτωσιν ἔστω παραδοχῆς τῆς ἀξίας τῆς τηρήσεως τοῦ Σαββάτου, διατί νὰ μὴ παραδεχθῶμεν καὶ τὴν ἀξίαν τῆς τηρήσεως τῆς νομιμίας, ἣν ὑποδηλοῖ διὰ τῆς λέξεως «μῆν» ὁ Προφήτης, ἡτις τήρησις, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν ἰδίων τῶν «Ἀντβεντιστῶν τῆς Ἑβδόμης Ἡμέρας», κατηργήθη ἐν τῇ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐποχῇ, ὡς «σιὰ» τοῦ νόμου διὰ τὴν ὑπαρξίν πλεον τοῦ «σώματος»;

Διατί ὁ Προφήτης νὰ ὁμιλήσῃ καὶ περὶ μηνός, καθ' ὃν χρόνον ὠμίλησε περὶ Σαββάτου, ἐφ' ὅσον ἡ προφητεία θὰ ἀφεώρα εἰς πρόληψιν τυχὸν παρεξηγήσεως, ὡς πρὸς τὴν μελλοντικὴν τήρησιν τῆς τετάρτης ἐντολῆς, τῆς ἀφορώσης εἰς τὴν ἀργίαν τοῦ Σαββάτου;

Πρὸς στήριξιν τῆς διδασκομένης τηρήσεως τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου, οἱ «Ἀντβεντισταὶ τῆς Ἑβδόμης Ἡμέρας» φέρουν ὡς ἀπόδειξιν τὴν πιστὴν τήρησιν τοῦ Σαββάτου ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διδασκαλίας του εἰς τὰς Συναγωγὰς κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Σαββάτου. Ἄλλ' ὅμως τοῦναντίον, καθ' ὅτι ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου ἀποδεικνύεται τὸ ἀντίθετον αὐτοῦ τὸ ὅποιον οἱ ἐν λόγῳ αἰρετικοὶ προσπαθοῦν νὰ ἀποδείξουν. Ὁ Κύριος ἐδίδασκεν εἰς τὰς Συναγωγὰς, διότι ἐκεῖ εὗρισκεν ἀκροατήριον συγκεντρωμένον, ὅπως ἐδίδασκε καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν, καθ' ἣν εἶχε συγκεντρωμένον πλῆθος (Ματθ. 5, 1. 13, 2 κλπ.).

Δὲν κατήργησεν, ὡς προελέχθη, τὸν νόμον, ἀλλὰ τὸν ἐτίμησεν εἰς τὴν ζωὴν του, συγχρόνως δὲ τὸν συνεπλήρωσε. Οὕτω συνέβη καὶ μὲ τὸ Σάββατον, διὰ τὸ ὅποιον δὲν περιωρίσθη εἰς τὴν τυπικὴν τήρησιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπὶ πλεον προέβη εἰς τὸν ἀγιασμόν καὶ τὴν ἀπόδοσιν τιμῆς εἰς τὴν ἡμέραν τὴν ἀφιερωμένην εἰς τὸν Θεόν, δι' αὐτὸ καὶ δὲν ἔπαυε νὰ θεραπεύῃ κατὰ τὸ Σάββατον, παρ' ὅτι παρεξηγεῖτο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἔθετε δὲ τὸν ἄνθρωπον ὑπεράνω τοῦ Σαββάτου ὅτε ἔλεγεν: «τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, οὐχ' ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον» (Μάρκ. 2, 27) καὶ ὅτε διεκήρυττε δι' ἑαυτὸν, λέγων, ὅτι εἶναι κύριος καὶ τοῦ Σαββάτου.

Οἱ «Ἀντβεντισταὶ τῆς Ἑβδόμης Ἡμέρας» ἐρμηνεύουν κερωρισμένως, διὰ νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὰς ἀπόψεις των, τὸ χωρίον: «τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο», λέγοντες, ὅτι ἐγένετο

διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ οὐχὶ διὰ τὸν Ἰουδαῖον μόνον, ἦτοι ἐγένετο δῆθεν διὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους, φυσικὰ δὲ καὶ δι' ἡμᾶς. Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐρμηνευθῆ, ἢ ἐν λόγῳ φράσις τοῦ Κυρίου ἄνευ τοῦ δευτέρου μέρους αὐτῆς, ἦτοι τοῦ «οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον» καὶ ἄνευ τῆς αἰτίας ἣτις ὠδήγησε τὸν Κύριον νὰ ἐκφρασθῆ οὕτω, ἣτις αἰτία ἐμπεριέχεται εἰς τὰ προηγούμενα χωρία (Μάρκ. 2, 23 - 27); Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἀνωτέρω χωρίων φυσικῶς λαμβάνει τις τὴν πραγματικὴν ἔννοιαν τοῦ χωρίου: «τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο», ἣτις δὲν εἶναι ἕτερα τις εἰμὴ τοποθέτησις τοῦ ἀνθρώπου ὑπεράνω τοῦ Σαββάτου.

Ἀρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑΣ

Η ΜΗΝΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Ποία ἡ ἀκριβὴς ἡμερομηνία τῆς Σταυρώσεως καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου κατὰ τὸ ἰσχύον παρ' ἡμῖν ἡμερολόγιον;

Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ ἐκέντρισε τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν καὶ ἐγένετο ἀφορμὴ, ἵνα, κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεών μας, ἐρευνήσωμεν τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα τῆς χριστιανικῆς Γραμματολογίας καὶ ἰδιαιτέρως ὅσους ἐκ τῶν Πατέρων ἠσχολήθησαν μὲ τὸ ζήτημα τοῦ ταῦτοχρόνου καὶ ὁμοιοτρόπου ἑορτασμοῦ τοῦ ἁγίου Πάσχα, ὡς ἐπίσης καὶ τοῦ πρακτικοῦ προσδιορισμοῦ τῆς κατ' ἔτος ἡμερομηνίας αὐτοῦ, ὥστε καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς νὰ ἱκανοποιήσωμεν καὶ μίαν σαφῆ ἐξήγησιν νὰ δώσωμεν εἰς κάθε εὐσεβῆ χριστιανόν, ἐνδιαφερόμενον ἐπὶ τοιούτων θεμάτων.

Πλεῖσταί ὄσαι ὁμως δυσχέρειαι συναντῶνται καὶ ἀλληλοσυγκρούονται αἱ πληροφορίες καὶ αἱ γνώμαι ἀρχαιοτέρων πατέρων καὶ νεωτέρων ἐρευνητῶν καὶ μελετητῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος. Δυσχέρειαι, καθ' ὅσον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Χριστοῦ οὐδὲν σταθερὸν χρονολόγιον ὑπῆρχε, βάσει τοῦ ὁποίου θὰ ἦτο λίαν εὐχερῆς ὁ προσδιορισμὸς τῆς μηνολογίας τῆς Σταυρώσεως, ἀλλ' ἐχρονολόγουν ἀπὸ τῆς Α' Ὀλυμπιάδος, ἀπὸ κτίσεως τῆς Ρώμης καὶ ἔτι βραδύτερον ἀπὸ γενέσεως κόσμου. Οὕτως εἷς ἕκαστος ἐκ τῶν μετὰ Χριστὸν ἱστοριογράφων παντοιοτρόπως προσδιώριζε τὸ ἔτος τῆς θείας Ἐπιφανείας καὶ ἐξ αὐτοῦ τὸ ἔτος τῶν σωτηρίων Παθῶν. Ἐν τῇ προσπαθείᾳ τῶν ταύτη ἀπετύγχανον, καθ' ὅσον ἡ διάρκεια τῶν ἰσχυόντων, τότε, ἐτῶν ἦτο ρευστὴ, ὡς ἀποτελουμένων ἐκ σεληνιακῶν μηνῶν, ἦτοι ἐκ 304 ἡμερῶν, μέχρι τοῦ 46 π. Χ., ὅτε ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, διὰ τοῦ Σωσιγένους, καθιέρωσε τὸ «Ἰουλιανόν» ἔτος καὶ ἡμερολόγιον. Καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ ἐν Ρώμῃ μοναχὸς Διονύ-

σιος ὁ Μικρός, κατὰ τὸν ΣΤ' αἰῶνα, ὅστις μὲ ἀφετηρίαν τὸ ἀπὸ κτίσεως τῆς Ρώμης χρονολόγιον καθώρισε τὸ ἔτος τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως καὶ ἐγένετο εἰσηγητῆς τῆς μέχρι σήμερον ἰσχυροῦσης χριστιανικῆς χρονολογίας, ὑστέρησε κατὰ ἕξ τοῦλάχιστον ἔτη τῆς πραγματικῆς τοιαύτης. Ὁ Διονύσιος, εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἔτους τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου περιέπεσε καὶ εἰς ἱστορικὸν σφάλμα, καθ' ὅσον ὑπολογίζει τὸν θάνατον τοῦ Ἑρῴδου ὡς ἐπισυμβάντα τὸ 755 ἢ 756, ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Ρώμης, διὸ θέτει τὴν Γέννησιν τὸ 753 ἢ 754, ἐν ᾧ ἐκ τῆς εὐαγγελικῆς ἀφηγήσεως¹, προκύπτει ὅτι ὅτε ὁ Ἑρῴδης διέταξε τὴν παιδοφονίαν, «κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων», ὁ Ἰησοῦς ἦγε ἡλικίαν $2\frac{1}{2}$ ἐτῶν, ἐπομένως κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἑρῴδου, ὅστις συνέβη τὸ 751 ἀπὸ κτίσεως τῆς Ρώμης, ὁ Ἰησοῦς ἐγεννήθη πρὸ τοῦ ἔτους αὐτοῦ, ἄρα κατὰ τὸ 747 ἢ 748. Ἐντεῦθεν, ὅσοι οἱ χρονογράφοι καὶ εἰσηγηταὶ τῶν ἐπὶ μέρους χρονολογιῶν, τόσαι καὶ αἱ γνώμαι περὶ τοῦ ἔτους τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως καὶ τοῦ σωτηρίου Πάθους. Ὅθεν θεωρεῖται ἀμφισβητήσιμος καὶ ἡ μηνολογία τῶν Παθῶν, ἥτις συμπεραίνεται ὑπὸ πλείστων ὄσων Πατέρων καὶ τοποθετεῖται ἀπὸ τῆς 18ης Μαρτίου μέχρι καὶ τῆς 11ης Ἀπριλίου συμπεριλαμβανομένης, κατὰ τὸ Ἰουλιανόν, βεβαίως, ἡμερολόγιον.

Ἦδη, μὲ βάσιν καὶ κύριον ὀδηγὸν τὰς εὐαγγελικὰς ἀφηγήσεις καὶ τοὺς «αἰωνίους πασχαλίους κύκλους», θὰ προσπαθήσωμεν, νὰ προσδιορίσωμεν τὴν μηνολογίαν τῆς Σταυρώσεως καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Α'. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, «ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν»², κατὰ τὰς ἀφηγήσεις τῶν αὐτοπτῶν ἱερῶν Ἀποστόλων - Εὐαγγελιστῶν, συνελήφθη τὰς πρώτας νυκτερινὰς ὥρας τῆς Παρασκευῆς καὶ ἐσταυρώθη τὰς τελευταίας ὥρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας, τὴν ὥραν ἀκριβῶς καθ' ἣν, κατὰ Νόμον καὶ συνήθειαν, ἐσφάζετο ὁ πασχάλιος ἀμνός³. Παρ' Ἰουδαίους, ὅπως καὶ παρ' ἡμῖν σήμερον ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ὥρολογίᾳ, ἡ ἡμέρα ἄρχεται πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου καὶ διήκει μέχρι τῆς δύσεως τῆς ἐπομένης. Οἱ Συνοπτικοὶ εἶναι πλέον ἢ σαφεῖς ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς Σταυρώσεως, ἰδιαιτέρως δὲ ὁ εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης, ὅστις ἀναφέρει ὅτι ἤγγιζεν ἡ μεγάλη ἐβραϊκὴ εορτή, «καὶ

1. Ματθ. 20,1.7.16.19.

2. Ἀποκ. 1,5.

3. Ἐξ. 12,3-27.

αὐτοὶ (οἱ Ἰουδαῖοι) οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ Πάσχα» (18,28). «Ἔστι δὲ συνήθεια ὑμῖν, (ἰσχυρίσθη ὁ Πιλάτος), ἵνα ἓνα ἀπολύσω ὑμῖν ἐν τῷ Πάσχα...» (18,39). Ἡ ἡμέρα τοῦ ἑβραϊκοῦ πάσχα ἔρχεται τώρα νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν εὑρεσιν τῆς μνηολογίας τῆς Σταυρώσεως.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ ὑπενθυμίζομεν ὅτι, τὸ μὲν «κοινόν» ἑβραϊκὸν ἔτος, καθαρῶς σεληνιακόν, ἀποτελεῖται ἐκ 12 σεληνιακῶν «συννοδικῶν» μηνῶν ἐξ 29 καὶ 30, ἐναλλάξ, ἡμερῶν τὸ δὲ ἐμβόλιμον, ἐκ 13 (τοῦ 13ου ὀνομοζομένου δευτέρου Ἀδάρ), ὅστις, καθ' ὀρισμένους χρονικάς περιόδους, προστίθεται πρὸς συμπλήρωσιν ἐνὸς πλήρους ἡλιακοῦ. Τὸ Νομικόν, ἐξ ἄλλου, πάσχα, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ θεοκλήτου Μωϋσέως, ἐορτάζεται τὴν 14ην ἡμέραν (=πανσέληνον) οἰανδήποτε ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος καὶ ἐὰν συμπέσῃ αὕτη. Ἡ ἐμφάνισις τῆς σελήνης καθορίζει τὴν ἑναρξιν ἐνὸς ἐκάστου μηνὸς καὶ τοῦ Νισάν, ὅστις εἶναι καὶ ὁ πρῶτος μῆν τοῦ θρησκευτικοῦ ἔτους τῶν Ἑβραίων.

Ἐκ τῆς συνεχείας τῆς εὐαγγελικῆς ἀφηγήσεως παραμερίζεται ἡ δυσχέρεια τῆς εὑρέσεως τῆς ἡμέρας καθ' ἣν συνέπεσεν ἡ ἐορτὴ τοῦ πάσχα, καθ' ὅσον «οἱ... Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ Σαββάτῳ, ἐπεὶ Παρασκευὴ ἦν ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ Σαββάτου ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον... ἐκεῖ... διὰ τὴν Παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγύς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν...»¹.

Κατὰ συνέπειαν, τὴν μὲν Παρασκευὴν (ἕκτην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος), 14ην Νισάν, ὑπῆρχε διπλῆ προπαρασκευὴ, διότι ἡ ἐπομένη ἦτο συγχρόνως Σάββατον τῆς ἐβδομάδος ἀλλὰ καὶ μέγα Σάββατον, ἤτοι ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς Ἑορτῆς, τοῦ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων, τὸ ὁποῖον συνέπεσεν ἐν Σαββάτῳ, διὸ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς υπογραμμίζει: «ἐκείνου τοῦ Σαββάτου». «Τὰ τοιαῦτα Σάββατα ὀνόμαζον «Σάββατα Σαββάτων» οἷον τίμια τιμίον, ἐορτὰς ἐορτῶν, διὰ τὸ διπλοῦν τῆς ἐορτῆς».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω σαφῶς συνάγομεν ὅτι: Ἡ μὲν Σταύρωσις ἔλαβε χώραν τὴν Παρασκευὴν, ἡ δὲ ἀποκαθάρσις καὶ ὁ ἐσπευσμένος ἐνταφιασμός ἐν Παρασκευῇ καὶ ὅτε «Σάββατον ἐπέφωσκεν». («Καὶ ἦτο ἡμέρα Παρασκευὴ διότι δὲν εἶχε δύσει ἀκόμη ὁ ἥλιος. Ἐπλησίαζεν ὅμως μὲ τὸ ἐσπερινὸν φῶς νὰ ἀρχίσῃ τὸ Σάββατον») ². «Καὶ τὸ μὲν Σάββατον ἡσύχασαν,

1. Ἰω. 19,31. 42.

2. Λουκ. 23,56. 23,54.

κατὰ τὴν ἐντολήν, τῇ δὲ μιᾷ τῶν Σαββάτων ὄρθρου βαθέως...»¹ ὁ Κύριος ἠγέρθη.

Δοθείσης τῆς ἡμέρας, ὑπολείπεται ἤδη νὰ εὕρωμεν τὴν καθ' ἡμᾶς μηνολογίαν τοῦ ἰουδαϊκοῦ πάσχα τοῦ ἔτους τῶν Παθῶν καὶ ἐξ αὐτῆς νὰ προσδιορίσωμεν τὴν τῆς Παρασκευῆς καὶ τὴν τῆς μιᾶς τῶν Σαββάτων, ἥτοι τῆς Ἀναστάσεως, καθ' ὅσον τὸ ἑβραϊκὸν πάσχα, σήμερον, ὅπως καὶ ἀνά τοὺς αἰῶνας, προεορτάζεται τοῦ ἡμετέρου καὶ διότι τοῦτο εἶναι τὸ πάσχα τῆς Π. Διαθήκης, καὶ διότι προηγήθη τῆς Ἀναστάσεως, ἡ δὲ μηνολογία αὐτοῦ, οὕσα σταθερά, προσδιορίζεται μόνον τῇ βοήθειᾳ τῶν 19 ἐτῶν ἢ κύκλων τῆς σελήνης.

Β'. Ἡ ἀδιαίρετος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ χρόνου τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων, ἐφήρμοσε ἴδιον πρακτικὸν κυκλικὸν σύστημα, πρὸς καθορισμὸν τῆς μηνολογίας αὐτοῦ τὸ ὁποῖον καὶ ἀπεδείχθη ἱκανόν, ἅμα δὲ καὶ ἀλάνθαστον, διὰ τὸν σκοπὸν δι' ὃν προωρίζετο. Τὸ σύστημα τοῦτο στηρίζεται κατὰ πρῶτον εἰς τὸν «χρυσοῦν ἀριθμὸν» ἥτοι τὸν 19ετῆ κύκλον τοῦ Ἑλληνος ἀστρονόμου Μέτωνος (500 π. Χ.), καθ' ὃν μετὰ παρέλευσιν 19, περίπου, σεληνιακῶν ἐτῶν αἱ αὐταὶ φάσεις τῆς σελήνης, ἐπομένως καὶ αἱ πανσέληνοι, ἐπανέρχονται ἐπὶ τῶν αὐτῶν μηνολογιῶν. Ἐχρησιμοποιεῖτο δὲ διὰ τὴν εὕρεσιν τῆς νέας σελήνης ἐκάστου μηνός, ἰδιαιτέρως δὲ τῆς μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῆς μεγάλης ἑβραϊκῆς ἐορτῆς, τοῦ Νομικοῦ πάσχα. Ἐπίσης στηρίζεται εἰς τὸν 28ετῆ κύκλον τοῦ ἡλίου, ὅστις ἐπενοήθη πρὸς εὕρεσιν τῆς πρώτης ἡμέρας ἐκάστου μηνός καὶ χρησιμεύει, ὅπως μετὰ τῶν κύκλων τῆς σελήνης προσδιορίζεται ἡ ἐορτὴ τοῦ ἁγίου Πάσχα, διότι μετὰ παρέλευσιν 28 ἐτῶν αἱ ἡμέραι τῆς ἑβδομάδος, ἐπομένως καὶ αἱ Κυριακαὶ ἐκάστου ἀνακυκλουμένου ἔτους, ἐπανέρχονται, συμπίπτουσαι, εἰς τὰς αὐτὰς μηνολογίας. Τὰ συστήματα ταῦτα, ἐπεξεργασθέντα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατὰ τὴν μακροτάτην περίοδον τῶν περὶ ὁμοιοτρόπου καὶ ταυτοχρόνου ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα ἐρίδων ὑπὸ εἰδημόνων, ἐνεκρίθησαν ὑπὸ τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας καὶ οὕτω βάσει αὐτῶν ἀπετελέσθη ὁ «Ἀλεξανδρινὸς κανὼν» ὅστις καὶ ἰσχύει ἕκτοτε ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἐξ ἄλλου, ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, μετ' ἐνδιαφέροντος σταχυολογήσασα τὴν πλουσίως ἐγκατεσπαρμένην ἐν τῇ χριστιανικῇ Γραμματολογίᾳ ὕλην τοῦ ὑπ' ὄψιν ζητήματος,

1. Λουκ. 24,1 ἐξ.

μετέφερε πλείστα ὅσα ἀπαραίτητα στοιχεῖα, ἐν εἶδει παραρτήματος, εἰς τὰ λειτουργικὰ Αὐτῆς βιβλία, τὸ «Εὐαγγελιστάριον» εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ τὰ «Κανόνια» ἢ «Πινάκια» εἰς τὸ Μ. Ὁρολόγιον, ἐνθα πᾶς ἐπιθυμῶν δύναται νὰ εὕρη ταῦτα.

Ἐὰν τὸ ἐνδιαφέρον ἡμᾶς, μετὰ Χριστὸν, ἔτος προσθέσωμεν μετὰ τῶν πρὸ Χριστοῦ (5508) καὶ διαιρέσωμεν, κεχωρισμένως, διὰ τῶν ἀριθμῶν 19 καὶ 28, οἵτινες ἀντιπροσωπεύουσιν ἰσοχρόνους κινήσεις τῶν οὐρανίων σωμάτων, τῆς σελήνης καὶ τοῦ ἡλίου, εὐρίσκομεν, εἰς τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἀριθμητικῆς πράξεως, τὸν κύκλον ἐκάστου ἐξ αὐτῶν¹ (π.χ. $5508 + 1956 = 7464 : 19$ (κύκλος σελήνης) = 392 καὶ ὑπόλοιπον 16. $7464 : 28$ (κύκλος ἡλίου) = 266 καὶ ὑπόλοιπον 16, ὅπερ εἶναι κύκλος τοῦ ἔτους 1956).

Οἱ προκύπτοντες κύκλοι, συνδυαζόμενοι μετὰ τὸν ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἐν χρήσει «Αἰώνιον πασχάλιον πίνακα», μᾶς δίδουν τὴν μηνολογίαν τοῦ Πάσχα ἐκάστου ἔτους, ὡς καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος καθ' ἣν ἄγεται τὸ ἐβραϊκὸν πάσχα.

Λόγῳ ὅμως τοῦ ὅτι αἱ λοιπαὶ ἡμέραι τῆς ἐβδομάδος, καθ' ἃς ἄγεται τὸ ἐβραϊκὸν πάσχα, δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς εὐαγγελικὰς ἀφηγήσεις, ἀλλὰ μόνον ἡ ἐν Σαββάτῳ σύμπτωσις, ἐπιδιώκομεν ἵνα εὕρωμεν τοὺς κύκλους ἐκείνους οἵτινες θὰ μᾶς φέρωσι τὴν ἡμέραν τοῦ «Σαββάτου ἐκείνου», καὶ τοιοῦτοι εἶναι οἱ κύκλοι 10 τῆς σελήνης καὶ 23 τοῦ ἡλίου, ἢ 10 καὶ 6, ἢ 18 καὶ 22 ἢ 4 καὶ 18, μετὰ ἀντιστοίχους ἡμερομηνίας τοῦ μὲν Νομικοῦ Πάσχα τὰς 24ην τρίς, 25ην καὶ 30ην Μαρτίου, τῆς δὲ Ἐκκλησιαστικῆς τὴν 25ην τρίς, 26ην καὶ 31 Μαρτίου, κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον.

Ἐκ τῶν τριῶν τούτων ἡμερομηνιῶν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς προτιμότερα εἶναι ἡ τῆς 25ης Μαρτίου.

Αὐτὴν δέχεται ἡ πλειονότης τῶν ἐκκλησιαστικῶν πατέρων καὶ ἱστοριογράφων ἀπὸ τοῦ Ε' αἰῶνος².

1. Ἐκτενέστερον «πῶς ὁ τῆς σελήνης καὶ ἡλίου εὐρίσκεται κύκλος» βλέπε Ματθ. Βλαστάρη, Σύνταγμα στ' Π. κεφ. ΙΖ' Ε. Π. Migne 145,80.81.

2. Ἐκ τῆς πατερικῆς φιλολογίας μεταφέρομεν ἐνταῦθα τὰ ἐξ ἧς: «Ὁ Κύριος ἐγενήθη τῷ εφ' (5501) ἔτει ἀπὸ Ἀδάμ»^(α).

α. Μαξίμου τοῦ μοναχοῦ καὶ μάρτυρος παρ' Εὐσεβίῳ Migne 19,1249. Ἐγράφησαν ταῦτα τὸ 31 ἔτος τῆς βασιλείας Ἡρακλείου, ἧτοι τὸ 6133 ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἢ 632 μ. Χ.

Ὡς πρὸς τοὺς ἀριθμοὺς τῶν κύκλων ἢ ἐτῶν ἡλίου καὶ σελήνης, οἵτινες ἦσαν τοῦ μὲν 23ος, τῆς δὲ 10ος, γνωρίζομεν, ὅτι εἶναι πλέον ἢ ἀκριβεῖς, καθ' ὅσον διὰ τῆς ἀνακυκλώσεως τῶν διήκουσι μέχρις ἡμῶν καὶ αὐτῶν ποιεῖται χρῆσις, ἀνά τοὺς αἰῶνας, ἢ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, πρὸς εὕρεσιν τῆς κατ' ἔτος μηνολογίας τοῦ ἀγίου Πάσχα.

Εἰς τὴν μεγάλην χρονικὴν περίοδον 532 ἐτῶν [28 (κύκλοι ἡλίου) × 19 (κύκλοι σελήνης)], ἥτις ἄρχεται ὅταν οἱ κύκλοι ἀμφοτέρων τῶν οὐρανίων τούτων σωμάτων εὕρισκονται εἰς τὴν ἀρχὴν των, ἦτοι ἀριθμοῦσι 1 καὶ 1 — καὶ οὗτοι οὕτως συνέπεσαν κατὰ τὸ 1941 —, καὶ λήγει ὅταν ἀριθμοῦσι τοῦ μὲν 28 τῆς δὲ 19, μεθ' ἣν ἀνακυκλοῦνται, ἦτοι ἐπανερχονται αἱ αὐταὶ ἡμερομηνίαι τῆς ἐορτῆς τοῦ Πάσχα, ἅπαξ συμπίπτουσιν οἱ ἐπὶ τοῦ ἔτους τῶν Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεως κύκλοι (23 καὶ 10) τὴν 25ην Μαρτίου (ἢ τὴν 7ην Ἀπριλίου κατὰ τὸ «διωρθωμένον» Ἰουλιαν

«... Τῆ κα' Δεκεμβρίου ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου εφστ' (5506) ἡ ἔνσαρκος γέγονεν οἰκονομία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (α).

Ἄ'Εν δὲ τῷ ε' τοίνυν φζ' (5507) ἔτει γενέσεως κόσμου... ἐγεννήθη κατὰ σάρκα Χριστός» (β).

«Οἱ χρόνοι ἐπὶ τῆ τοῦ Κυρίου παρουσίᾳ ἀπὸ Ἀδάμ καὶ τῆς κτίσεως συνάγονται ἔτη εφλα' (5531, πρόκειται μᾶλλον περὶ ἔτους τῶν σωτηρίων Παθῶν), ἀφ' οὗ χρόνου ἐπὶ Ὀλυμπιάδων σν' (250) ἔτη ρηβ' (192 × 4 = 768)» (γ).

«Πάλιν δὲ τὸ σωτήριο αὐτοῦ πάθος, ἤγουν ἡ σταύρωσις, τῷ εφλδ' ἔτος δὲ τῆν ἡλίου μὲν ιη' σελήνης δὲ ε' (δ)».

Ἄ'Η δὲ σταύρωσις γέγονεν ἐν ἔτει εφλθ' (5539) κύκλω σελήνης ι', ἡλίου δὲ κγ', Μαρτίου κα' ἦν δὲ τὸ πάσχα τῶν Ιουδαίων Μαρτίου κδ' ἡμέρᾳ Σαββάτῳ» (ε).

«Τῷ 5540 ἔτει ἀποδεικνύει ὅτι ἐγένετο ἡ σταύρωσις «τῆ κγ' Μαρτίου, φύσει ι' ἔτει (κύκλω) τῆς ἐννεακαιδεκαετηρίδος τῆς σελήνης, θέσει δὲ ια' ἐν ἡμέρᾳ Παρασκευῆ» (στ).

α. Ἀποστ. Διατ. Migne 1,858 σμ.

β. Χρον. Πάσχα Migne 92,512.

γ. Ἰουλ. Ἀφρικανὸς Χρονογράφος Migne 10,68.

δ. Migne 19,1249.

ε. Ἀποστ. Διατ. βιβλ. V κεφ. ιβ' Migne 1,858 σμ.
στ. Χρον. Πάσχα, Migne 92,537.

νὸν ἡμερολόγιον) ὅποτε ἔχομεν «Κύριον Πάσχα»¹, διὰ τὸ διπλοῦν τῆς ἑορτῆς.

«Κύριον Πάσχα» ἔχομεν κατὰ τὰ ἔτη :

Ἐνάστασις, 563, 1095, 1629 καὶ 2159, ἐφ' ὅσον ἀκολουθεῖται τὸ ἰσχυρὸν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ ἡμερολόγιον. Ἐπίσης, ἐνδεκάκις ἐντὸς τῆς αὐτῆς πασχαλίου χρονικῆς περιόδου (τῶν 532 ἐτῶν) συμπίπτει τῇ 25ῃ Μαρτίου (7ῃ Ἀπριλίου) με' ὅλους διαφόρους κύκλους, ὅποτε καὶ πάλιν καλεῖται «κύριον». Ἦδη διανύομεν τὴν τετάρτην ἀνακύκλησιν τῆς περιόδου «ΑΛΦΑ» [=α(=1)+λ(=30)+φ(=500)+α(=1)=532]. Τὸ κατωτέρω πινάκιον δεικνύει κατὰ ποῖα ἔτη ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως ἔτυχε καὶ θὰ τύχη «κύριον Πάσχα».

42	574	1106	1638	[2170
53	585	1117	1649	2181
126	658	1190	1732	2254
137	669	1201	1733	2265
148	680	1215	1744	2276
221	753	1285	1817	2349
233	764	1296	1828	2360
426	958	1480	1912	2444
437	969	1459		1991 2523]
479	1011	1543		2075
490	1022	1554		2086

Τὸ πρῶτον «σύγχρονον» «κύριον Πάσχα» θὰ ἑορτασθῇ τῇ 7ῃ Ἀπριλίου 1991, τὸ δὲ προηγούμενον συνέπεσε τῇ 25ῃ Μαρτίου 1912².

Ἐκ τῶν νεωτέρων ἐκκλ. συγγραφέων (ΙΔ' αἰὼν) Ματθαῖος ὁ Βλάσταρης ἐν τῷ «Συντάγματι» δέχεται ὅτι ὁ Κύριος ὑπέστη τὸ σωτήριον Πάθος περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 5539, κύκλῳ ἡλίου 23 καὶ σελήνης κύκλῳ 10³.

Τὸ πρῶτον, ἐξ ἄλλου, Πάσχα μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν ἁγίων αὐτοῦ Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων συνέπεσε τῇ 13ῃ τοῦ Ἐαθικοῦ (=Ἀπριλίου) μηνός, ὡς ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῶν πασχαλίων κύκλων.

1. Ματθ. Βλάσταρη, Σύνταγμα, Κεφ. Ζ', Περὶ Πάσχα. Ε.Π. Migne 145,73.

2. Πρβλ. «Κύριον Πάσχα» ἄρθρον Γρ. Παπαμιχαήλ, ἐν τῷ «Πανταίῳ» Ἀλεξανδρείας, Τόμος Θ' 1912.

3. Migne 145,73.

Τὰ ὀκτὼ μετὰ τὴν Ἀνάληψιν Πάσχα
(Ἐ. Π. Migne, «Χρονικὸν Πάσχα», τ. 92 σ. 548 ἔξ.)

Ἔ τ η		Κύκλοι		Π ά σ χ α Χριστιανῶν	
Ἀπὸ γενέσεως κόσμου	Ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ	ἡλίου	σελήνης		
5506·7	1	18	15		
5539	33	23	10	25	Μαρτίου Ἀνάστασις
5540	34	24	11	13	Ἀπριλίου α' Πάσχα
5541	35	25	12	5	Ἀπριλίου β' Πάσχα
5542	36	26	13	28	Μαρτίου γ' Πάσχα
5543	37	27	14	10	Ἀπριλίου δ' Πάσχα
5544	38	28	15	1	Ἀπριλίου ε' Πάσχα
5545	39	1	16	21	Ἀπριλίου ς' Πάσχα
5546	40	2	17	6	Ἀπριλίου ζ' Πάσχα
5547	41	3	18	29	Μαρτίου η' Πάσχα

Ὁ κατωτέρω πίναξ μᾶς δίδει μίαν σαφῆ εἰκόνα τῆς μνη-
λογίας τῆς Ἀναστάσεως, βάσει τῶν εὐαγγελικῶν ἀφηγήσεων καὶ
τῶν παρ' ἡμῖν ἰσχυόντων «πασχαλίων κύκλων», ἐν συσχετισμῷ
πρὸς τὰ ἰσχύοντα τότε χρονολόγια καὶ τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου
ἔτη, τὰ ὁποῖα προσεγγίζομεν πρὸς τὰς ἡμέρας τοῦ ἑβραϊκοῦ
πάσχα, τῆς Σταυρώσεως καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἔ τ η	Κύκλοι		Νομ. Πάσχα [14 Νισάν ἐν Σαββάτῳ]	Ἀνάστασις
	ἡλίου	σελήν.		
Κατὰ τὴν Κ.Δ. Σταύρωσις :	παρασκευ.	14 Νισάν		; [Κυριακῇ]
Κατὰ τοὺς «Αἰωνίους» 31 μ.Χ.	23	10	Μαρτίου 24	Μαρτίου 25
Πασχαλ. Κύκλος» 32 μ.Χ.	6	10	Μαρτίου 24	Μαρτίου 25
Ἀπὸ γεν. κόσμου [5506+33] 5539	23	10	Μαρτίου 24	Μαρτίου 25
Ἀπὸ κτ. Ρώμης [745/6+33] 778/9	22	18	Μαρτίου 25	Μαρτίου 26
Ἀπὸ Α' Ὀλυμπιάδος [769+33] 802	18	4	Μαρτίου 30	Μαρτίου 31

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω, βάσει τῶν «πασχαλίων κύκλων», προκύ-
πτουν τὰ ἑξῆς συμπεράσματα :

1. Τὰ σωτήρια Πάθη καὶ ἡ ἔνδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἀνάστα-
σις διεδραματίσθησαν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 5539 ἀπὸ κτίσεως
κόσμου, τοῦ 778/79 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης καὶ τοῦ 802 ἀπὸ τῆς
α' Ὀλυμπιάδος, ὅτε ὁ μὲν τοῦ ἡλίου κύκλος ἦν 23ος, ὁ δὲ
τῆς σελήνης 10ος καὶ δὴ :

α) Ἡ Σταύρωσις¹ ἐγένετο τῆ 23ῃ Μαρτίου (14 Νισάν) ἐν ἡμέρᾳ Παρασκευῆ, ὥρα ἕκτη (καθ' ἡμᾶς δωδεκάτη μεσημβρινῆ), τῆ δὲ ἐνάτῃ ὥρᾳ (3 μ. μ.) «παρέδωκε τὸ πνεῦμα». Ἡ ἀποκαθήλωσις καὶ ὁ ἐσπευμένος ἐνταφιασμός ἐλαβε χώραν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου, ὥρα 12ῃ (5 μ. μ.) καὶ πρὶν ἀνατελεῖν ἡ σελήνη (πανσέληνος) καθ' ὅσον μετὰ τὴν ἑναρξιν τῆς νέας ἡμέρας, τῆς 15ῃς Νισάν, παρ' Ἑβραίοις, ἤρχετο ὁ ἑορτασμός τοῦ Νομικοῦ πάσχα.

β) Τὸ Σάββατον «ἐκεῖνο», τῆ 24ῃ Μαρτίου (15 Νισάν), καθ' ὃ συνεχίζετο ὁ ἑορτασμός τοῦ ἐβραϊκοῦ πάσχα, ἐσφραγίσθη ὁ λίθος καὶ «ὡς βασιλέα ὑπνοῦντα, στρατιῶται ἐφύλαττον Χριστόν».

γ) Τὸ θαῦμα τῶν θαυμάτων, ἤτοι ἡ ἱστορικὴ καὶ ζωηφόρος τοῦ Κυρίου Ἀνάστασις τῆ «μιαῖ τῶν Σαββάτων» (πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος=Κυριακῇ) τῆ 25ῃ Μαρτίου (16 Νισάν)². Ἡ μνηολογία αὕτη τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸ ἰσχυρὸν παρ' ἡμῖν «διωρθωμένον» Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τῆ 7ῃ Ἀπριλίου.

Οἰκονόμος ΚΩΝΣΤ. Θ. ΠΛΑΤΑΝΙΤΗΣ

1. Ἐσταυρώθη «κόσμου μὲν ἔτος, εἰρηθ' [5539], ἀπὸ δὲ τῆς θείας τοῦ Κυρίου γεννήσεως τρίτον ἔτος πρὸς τοῖς τριάκοντα ἐπεραίνετο». Νικηφ. Καλλίστου, Ἑκκλ. Ἱστορ. τόμος I κεφ. Μ'. Migne 145, 749 B.

2. Ὁ Κύριος παρέμεινεν ἐν τῷ τάφῳ μέρος τῆς Παρασκευῆς (ἡμέρα μία), ὀλόκληρον τὸ Σάββατον (ἡμέρα δευτέρα) καὶ μέρος τῆς Κυριακῆς (ἡμέρα τρίτη).

ΚΗΡΥΓΜΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ "ΑΡΤΟΥ ΤΗΣ ΖΩΗΣ.

«Ἐγὼ εἰμι ὁ Ἄρτος τῆς Ζωῆς»
(Ἰωάν. σί' 48-57)

Ἐναυλοῖ ἀντηχοῦσιν εἰς τὰ ὄτα ἡμῶν, ἀγαπητοί, οἱ λόγοι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοὺς ὁποίους ἀπηθύνη πρὸς τοὺς μαθητὰς Αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸν λαόν, ὅστις τὸν ἠκολούθει, ὡς διέσωσεν αὐτούς, ὁ υἱὸς τῆς βροντῆς, ὁ ὑψιπέτης ἀετὸς τῆς Θεολογίας, ὁ ἡγαπημένος, ὁ παρθένος, ὁ Εὐαγγελιστῆς Ἰωάννης, ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ αὐτοῦ.

Οἱ ἀντίλαλοι τῶν λόγων τούτων, τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἐνηχοῦσιν ζωηρῶς ἐν ταῖς καρδίαις πάντων τῶν πιστευόντων εἰς τὸ ὄνομα Του καὶ ποθούντων Αὐτόν, καὶ κραδαίνουσιν αὐτάς, κραδασμὸν ἱερόν.

Ὅμιλεῖ ὁ Κύριος πρὸς τοὺς ἀκροατὰς Του καὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ λέγει : «Ἐγὼ εἰμι ὁ Ἄρτος τῆς Ζωῆς».

Εἶχε προηγουμένως τελέσει τὸ θαῦμα τοῦ χορτασμοῦ τῶν

πεντακισχιλίων, κατὰ τὸν τελευταῖον χρόνον τῆς ἐπιγείου ζωῆς Του, ὀλίγον πρὸ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Πάσχα. Καὶ ὁ Κύριος δράττεται τῆς εὐκαιρίας καὶ ὁμιλεῖ πρὸς αὐτούς, περὶ τοῦ ἀληθινοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς, ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὴν ὑλικὴν τροφήν, ἣν αὐτοὶ ἐζήτουν καὶ πρὸς τὸ μάνα, ὅπερ ἔφαγον οἱ πατέρες αὐτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ὅμως ἀπέθανον.

*

Λέγων ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς «Ἐγὼ εἰμι ὁ Ἄρτος τῆς Ζωῆς ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς», δηλοῖ καὶ διακηρύττει τὴν Θεότητά Του, τὴν ἐξ Αὐτοῦ ἀπορρέουσαν πηγὴν τῆς ζωῆς. Αὐτὸς εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τὸ πᾶν ἀπ' Αὐτοῦ ἐξῆλθε. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ θεότητι Του, ἐποίησε πάσας τὰς νοεράς καὶ αὐλοὺς δυνάμεις, τοὺς ἀγγέλους, τὸν οὐρανόν, τὴν γῆν, τὸν ἄνθρωπον καὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν. «Πάντα γὰρ δι' Αὐτοῦ ἐγένετο καὶ χωρὶς Αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν».

Ἀπὸ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ λαμβάνουν πνοὴν καὶ ζωὴν τὰ πάντα καὶ πρὸς Αὐτὸν εὐγνωμόνως προσβλέπουσι καὶ ἀτενίζουσι. Αὐτὸν δοξολογοῦσι καὶ μεγαλύνουσι, τὸν Θεὸν Ἰησοῦν προσκυνοῦσι καὶ λατρεύουσι αἱ νοεραὶ πᾶσαι δυνάμεις. Πρὸς Αὐτὸν ὁ ἥλιος ἀτενίζων, λαμβάνει τὴν φωτιστικὴν δύναμιν, Αὐτὸν ὑμνεῖ, ἀνατέλλων καὶ δύων. Αὐτὸν δοξάζει ἡ σελήνη, ἐκχέουσα τὸ ἱλαρὸν αὐτῆς φῶς. Πρὸς Αὐτὸν ἐντυγχάνουν τὰ ἄστρα. Αὐτὸς ἐποίησεν ἕαρ καὶ θέρος. Αὐτὸν δοξολογεῖ τὸ πῦρ, χάλαζα, χιῶν, κρύσταλλος, πνεῦμα καταιγίδος. Αὐτὸν ὑμνεῖ καὶ προσκυνεῖ ἡ κορωνὴς τῶν δημιουργημάτων Του, ὁ μικρόκοσμος ἄνθρωπος. Πάντα πρὸς Αὐτὸν προσδοκῶσι δοῦναι τὴν τροφήν αὐτῶν εἰς εὐκαιρον, κατὰ τὸν ψαλμωδόν, διότι αὐτὸς ἐμπιμπλᾷ πᾶν ζῶον εὐδοκίας.

Ὁ Ἰησοῦς διὰ τῆς διδασκαλίας Του δροσίξει τὰς διψώσας ψυχὰς μας, καὶ τὰς ἀρχμώσας καρδίας μας, διὰ τῶν ψεκᾶδων τῆς οὐρανόου δρόσου τῶν χαρίτων Του, πλημμυρίζει εὐλογίας.

Ἄλλ' ὄχι.

Ὁ Κύριός μας δὲν θέλει νὰ εἶναι μόνον Δημιουργός, διδασκαλός μας, ἀλλὰ καὶ Σωτὴρ. Δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν παροχὴν τῶν ἀγαθῶν Του διὰ τῆς διδασκαλίας Του. Καίεται ἐκ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν πλάσμα Του. Θέλει καὶ ποθεῖ μετ' αὐτοῦ τὴν ἑνωσίν Του, ἑνωσιν μυστικὴν, πνευματικὴν, αἰωνίαν, ἀδιάκοπον. Ζητεῖ τὴν ἑνωσιν μετὰ τοῦ πλάσματός Του. Ὁ Θεὸς Ἰησοῦς ποθεῖ νὰ θεώσῃ τὸν ἄνθρωπον, θέλει νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν προτέραν δόξαν καὶ λαμπρότητα, εἰς τὴν ἀπολεσθεῖσαν κατοικίαν του, ζητεῖ νὰ τὸν καταστήσῃ ἀθάνατον, ἐπιθυμεῖ νὰ τὸν εἰσαγάγῃ πάλιν εἰς τὸν ἀπολεσθέντα παράδεισόν του.

Ἄλλά, φεῦ. Τὸ τοιοῦτον δὲν κατορθοῦται, εἰμὴ μόνον, ὅταν

ὁ Ἰησοῦς δώσει εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐχὶ πλεον τὰ θαύματά Του καὶ τὴν διδασκαλίαν Του, τὴν Σάρκα Του, τὸ Σῶμά Του, ὅπερ προσέλαβεν ἐκ τῆς ἀνθρωπείου φύσεως καὶ ὅπερ ἐθεώθη ἐκ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῆς θεότητός Του μετ' αὐτῆς. Πρέπει εἰς τὴν βρωσίν τῶν πρωτοπλάστων, ἧτις ἐπέφερε τὸν θάνατον καὶ τὴν καταστροφὴν, νὰ δοθῆ τὸ ἀντίδοτον, τουτέστι ἄλλη βρωσις : «Ὁ Ἄρτος τῆς Ζωῆς». Τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου, ἵνα ἐπιτευχθῆ ἡ ἀθανασία καὶ ἡ σωτηρία. «Ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σὰρξ μου ἐστίν, ἣν ἐγὼ δώσω, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς». Ὁ ἄρτος τὸν ὅποιον Ἐγὼ θὰ δώσω εἰς ὑμᾶς νὰ φάγητε, εἶναι ἡ Θεία Σὰρξ Μου, τὴν ὅποιαν Ἐγὼ θὰ δώσω εἰς θυσίαν, ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἐκουσίως θυσιαζόμενος, ἐκ τῆς ὑπερβαλλούσης ἀγάπης Μου, πρὸς τὸ πλάσμα Μου. Θὰ δώσω τὴν Σάρκα Μου θυσίαν σωστικὴν, ἐξιλαστήριον, διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἀνθ' ὧν ὁ ἄνθρωπος μὲ ἐπίκρανε καὶ μοι ἀνταπέδωκεν, ἀνθ' ἧς χολῆς καὶ πικρίας μὲ ἐπότισεν, ἀποσκιρτήσας ἀπ' ἐμοῦ, διὰ τῆς ἀποτολημθείσης ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ ἁμαρτίας.

Καὶ τὴν μὲν ἁμαρτίαν κατακρίνω, καταδικάζω, ἀφανίζω, συγχωρῶ ἐν τῇ θυσίᾳ μου ταύτῃ, ἐν τῷ Σταυρικῷ μου θανάτῳ, παρέχω δὲ τὸ Σῶμά μου καὶ τὸ Αἷμά μου ἀλεξιτήριον, τροφήν οὐρανίαν, ἵνα τις φάγη ἐξ αὐτῆς, καὶ μὴ ἀποθάνῃ. Δέον, λοιπόν, νὰ θυσιασθῆ τὸ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐσφαγμένον ἀρνίον, ὁ ἀμνὸς ὁ ἄμωμος, ὁ μὴ δεχόμενος ἁμαρτίας ζυγόν, νὰ θυσιασθῆ ὑπὲρ ἡμῶν, ἀναλαμβάνων τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, αἵρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Ὁ Ἰησοῦς λοιπόν, ἐκὼν προσέρχεται πρὸς τὸ Πάθος διὰ τὴν τοῦ κόσμου σωτηρίαν καὶ ἐκπληροῦται ἡ τοῦ Ἡσαίου πρόρρησις. «Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα Αὐτὸν ἐν πόνῳ εἶναι καὶ πληγῇ καὶ ἐν κακώσει». Συνέχεται ὑπὸ τῆς ἀκρατήτου ἐπιθυμίας νὰ θυσιασθῆ ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς, δι' ὃ καὶ λέγει : «Βάπτισμα ἔρχομαι βαπτισθῆναι, καὶ οὐ συνέχομαι ἕως οὗ τελεσθῆναι».

Ναί. Προσεφέρθη ἐξ ἄκρας ἀγαθότητος καὶ ὑπερβαλλούσης ἀγάπης ὁ μόνος καθαρὸς καὶ ἀκήρατος Κύριος, καὶ προσφέρεται καὶ θὰ προσφέρεται εἰς τὸ διηνεκές, θυσία ἐξιλαστήριος, θυσία καθαρὰ. Κατήργησε δὲ οὕτω πᾶσαν ἄλλην αἱματηρὰν θυσίαν, ἀνίκανον οὖσαν νὰ ἐξιλεώσῃ ἁμαρτίας, καταργήσας καὶ τὴν ἱερωσύνην τὴν Ἰουδαϊκὴν δι' ἧς προσεφέρετο μεμιασμένη, ἀκάθαρτος θυσία, μιαινουσα οὕτω τὸ θυσιαστήριον τοῦ Κυρίου. «Εἰς σᾶς τοὺς ἱερεῖς (λέγει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Μαλαχίου 1 - 10), οἵτινες καταφρονεῖτε τὸ Ὄνομά Μου προσφέροντες ἄρτον μεμιασμένον καὶ ἀκάθαρτον ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου Μου καὶ λέ-

γετε: ἡ τράπεζα τοῦ Κυρίου εἶναι μεμιασμένη. Διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν συγκλεισθήσονται αἱ θύραι καὶ οὐκ ἀνάψεται τὸ θυσιαστήριόν Μου δωρεάν. Οὐκ ἔστι θέλημά Μου ἐν ὑμῖν καὶ θυσίαν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου ἕως δυσμῶν τὸ ὄνομά Μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματί Μου, καὶ θυσία καθαρὰ».

Καὶ πράγματι. Ἐξεπληρώθη ἡ προφητεία αὕτη τοῦ Μαλαχίου. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, προσέφερε θυσίαν καθαρὰν εἰς τὸν Θεὸν Πατέρα Του, Αὐτὸς Θύτης καὶ Θῦμα, Αὐτὸς Ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, Αὐτὸς Ἱερεῖον καθαρὸν καὶ οὐχὶ μεμιασμένον. Πρὸς δέ, καὶ ἐγνώρισε διὰ τῶν μαθητῶν καὶ ἀποστόλων Του τὴν Θυσίαν Του ταύτην εἰς τὰ ἔθνη ἐν τῷ Μυστηρίῳ τῆς Θείας Εὐχαριστίας, καὶ ἀπήλλαξεν οὕτω τοὺς ἀνθρώπους του, τὰ πλάσματά του, τῶν ἀκαθάρτων μυστηρίων, ὥστε νὰ μὴ λέγωσι πλέον οἱ ἄνθρωποι, τὰ πλάσματά του, «ἐνήστευσα, ἔπιον τὸν κικεῶνα ἐκ τυμπάνου ἔφαγον», ἀλλὰ, εὐρόντες τὴν πραγματικὴν καὶ οὐράνιον τροφήν, τὸν «Ἄρτον τῆς Ζωῆς», νὰ λέγωσι: «Σῶμα Χριστοῦ μετέλαβον. Αἷμα Κυρίου ἔπιον». Ἐνωθέντες δὲ μετὰ τοῦ Κυρίου διὰ τῆς βρώσεως τοῦ Σώματός Του καὶ τοῦ Αἵματός Του, νὰ λέγωσι μετὰ τοῦ Παύλου: «Ζῶ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός». Ὅντες δὲ οὕτω, οὐχὶ δαιτυμόνες τραπέζης δαιμονίων, ἀλλ' οὐρανίας καὶ θείας τραπέζης δαιτυμόνες, μύσται ἀληθοῦς μυστηρίου, τρώγοντες καὶ πίνοντες ἐκ τῆς θείας τροφῆς, νὰ ἐπαναλαμβάνωσι τὸ τοῦ Δαυὶδ: «Ἡτοίμασας ἐνώπιόν μου τράπεζαν... ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου, καὶ τὸ ποτήριόν σου μεθύσκον με ὥσει κράτιστον». Νὰ μὴ εἶναι δὲ εἰς αὐτοὺς πλέον σύμβολα εἰδωλολατρικὰ καὶ ἔθνικὰ, ἀλλὰ, τὰ τῆς Θείας θυσίας καὶ ἀπολυτρώσεως σύμβολα: Σταυρός, Λόγχη, Σπόγγος, Ναός, Ἁγία Τράπεζα. Συστήσας λοιπὸν τὸ ὑπερφυῆς καὶ φρικτὸν μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καλεῖ πάντας νὰ λάβωμεν θέσεις εἰς τὴν θείαν καὶ ἡγιασμένην Τράπεζάν Του, ἵνα φάγωμεν τὸ Σῶμά Του καὶ πῖωμεν τὸ Αἷμά Του, τὸν Ἄρτον τῆς ζωῆς, πρὸς διαρκῆ μετ' Αὐτοῦ καὶ μετ' ἡμῶν ἔνωσιν πνευματικὴν. Οὐδεὶς δύναται νὰ συναφθῆ τῷ Θεῷ, ἂν ἀπόσχη τῆς οὐρανίου ταύτης βρώσεως. «Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει κάθῳ ἐν αὐτῷ», τονίζει ὁ Κύριος. Ἀνάγκη ὅθεν νὰ μετέχωμεν τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς, μὴ δυσπιστοῦντες πρὸς τὸ μυστήριον. Μεταδίδεται εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ὑπὸ τὰ εἶδη τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, εἰς δὲ τὰ εἶδη καὶ τὴν μορφήν αὐτῶν, εἶναι αὐτὸς ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἡ θεία σὰρξ του καὶ τὸ φερέ-

βιον θεῖον αἷμά Του. Κατ' ἄκραν οἰκονομίαν χρησιμοποιεῖ ὁ Κύριός μας ἐν τῇ μεταλήψει τοῦ σώματός του καὶ τοῦ αἵματός του τὰ εἶδη τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, διότι, ἂν δὲν οἰκονομοῦσεν οὕτω τὸ πρᾶγμα, τίς θὰ ἠδύνατο νὰ πλησιάσῃ πρὸς τὴν φρικτὴν ταύτην πανδαισίαν; Ὅπως ὠκονομήθη νὰ τρέφονται τὰ βρέφη ἐκ τοῦ μητρικοῦ αἵματος ἐν τῷ εἶδη τοῦ γάλακτος—διότι, τί ἄλλο εἶναι τὸ μητρικὸν γάλα εἰμὴ τὸ εἰς τὰς φλέβας τῆς μητρὸς ρέον αἷμα;—οὕτως ὠκονομήθη, ὑπὸ τὰ εἶδη τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, νὰ τρεφώμεθα ἐξ αὐτοῦ τοῦ Παναγίου Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Κυρίου, τοῦ Ἄρτου τῆς Ζωῆς.

Ὁ Κύριός μας δὲν θέλει μόνον νὰ ἀτενίζωμεν πρὸς Αὐτόν, ἵνα ὀρώμεν τοῦ προσώπου Του τὸ κάλλος τὸ ἄρρητον, διὰ τῶν προσευχῶν, ψαλμάτων, καταनुκτικῶν ὀλονυκτιῶν, καὶ παννυχίων παρακλήσεων. Ταῦτα πάντα προοίμιον καὶ προετοιμασία δέον νὰ ᾧσι πρὸς τὴν ἐστίασιν τὴν πνευματικὴν καὶ τὴν βρωσιν τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς. «Οὐκ ἰδεῖν αὐτὸν μόνον παρέσχε τοῖς ἐπιθυμοῦσιν, ἀλλὰ, καὶ ἄψασθαι καὶ φαγεῖν καὶ ἐμπῆξαι τοὺς ὀδόντας τῇ σαρκὶ καὶ συμπλακῆναι καὶ τὸν πόθον ἐμπλήσαι πάντα», λέγει ὁ ἱερός Χρυσόστομος.

Ὅτι δὲ ὁ Κύριος αὐτὸ τοῦτο παρήγγειλε καὶ τοῦτο ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς, νὰ τρώωμεν δῆλα δὴ τὸ Σῶμά του καὶ νὰ πίνωμεν τὸ αἷμά του, ἀποδεικνύεται τρανώτατα ἐκ τῶν ἐξῆς. Ὅταν ἔλεγεν εἰς τοὺς περὶ αὐτόν, «ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα μου καὶ πίνητε τὸ αἷμά μου οὐκ ἔχητε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς», οἱ μὲν Ἰουδαῖοι, γογγύσαντες, ἤρχισαν ἀπέρχεσθαι, καὶ μετ' αὐτῶν ἔνιοι ἐκ τῶν ἑβδομήκοντα ἄλλοι δὲ μαθηταὶ εἶπον. «Σκληρὸς ὁ λόγος. Τίς δύναται ἀκοῦειν;» Τότε ὑπολαβὼν ὁ Ἰησοῦς, δὲν εἶπεν εἰς αὐτούς: οὐχί! Κακῶς ἐνόησατε! Δὲν εἶπον ἢ δὲν ἐννοῶ τοιοῦτόν τι, νὰ φάγητε δηλονότι τὸ Σῶμά Μου καὶ νὰ πίνητε τὸ Αἷμά Μου. Ἄλλὰ, τί εἶπεν; «Μὴ καὶ ἡμεῖς θέλετε ὑπάγειν;» Ὡστε, ἀδύνατον, ἀγαπητοί μοι, συνεῖναι ἡμᾶς τῷ Χριστῷ, καὶ συμβασιλεῦσαι καὶ συζῆσαι μετ' Αὐτοῦ, ἂν μακρὰν μείνωμεν τῆς μυστικῆς καὶ θείας τραπέζης Του, μὴ μετέχοντες τοῦ Ἄρτου τῆς ζωῆς. Διὰ τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς, τοῦ Σώματος δηλονότι καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου, τρέφεται καὶ ἐνισχύεται καὶ ἐνδυναμοῦται, οὐ μόνον ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα τῆς ἡγιασμένης ψυχῆς, ἥτις ἀγνίζεται καὶ ἀγιάζεται, μετέχουσα τοῦ Δεσποτικοῦ σώματος καὶ αἵματος. Καὶ τὸ σῶμα συντηρεῖται καὶ αὐξάνει καὶ ἐν υγιείᾳ διακρατεῖται, ἀσθενοῦν δὲ ἀναρρωνύει καὶ ἐνδυναμοῦται, ποικιλοτρόπως δὲ ὁ δισύνθετος ἄνθρωπος εὐεργετεῖται. Ἀκούσωμεν Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, τί διὰ τὰ ἀνωτέρω λέγει. «Τὸ ἱερώτατον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καλῶς ἐσθίόμενον, πολεμοῦσι μὲν

ἐστὶν ὄπλον, ἀποδημοῦσι δὲ ἐπάνοδος. Τοὺς ἀσθενεῖς ἐνισχύει, τοὺς ἐρρωμένους εὐφραίνει. Τὰς νόσους ἰᾶται, τὴν ὑγίαν διαφυλάττει. Διὰ τούτου, γινόμεθα πραότεροι πρὸς διόρθωσιν, πρὸς τὸν πόνον μακροθυμότεροι, θερμότεροι πρὸς τὴν ἀγάπην, πρὸς τὴν γνώσιν ἀγγινοῦστεροι, ὀξύτεροι εἰς τὴν τῶν χαρισμάτων ἐνέργειαν».

Εἶδατε λοιπὸν, ἀγαπητοί, ^{*} ὅτι, τῆς ἐνωθείσης ψυχῆς μετὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ διὰ τῆς βρώσεως τοῦ Ἁγίου Του σώματος, καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς ἀγαθοδωρεῖται! Εἶδατε, ὅτι, ἡ ψυχὴ ἢ ἐνωθεῖσα ἐν τῇ μεθέξει τοῦ οὐρανοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς, διαφυλάττει καὶ αὐξάνει τὰ πνευματικά της χαρίσματα; Εἶδατε, ὅτι, ὁ ἡγεμὼν τῶν αἰσθήσεων, ὁ πρῦτανος νοῦς, φωτίζεται, κατανοεῖ καὶ συγκρατεῖ τὰς θείας ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ τὰ γράμματα ἐνοεῖ, καὶ τὰς ἐπιστήμας ἐπίσταται, καὶ ἐνεργεῖ εἰς τὰς πνευματικάς του ἐργασίας δραστηρίως;

Ἐκτιμήσωμεν, ἀγαπητοί, τὴν θυσίαν τοῦ Λυτρωτοῦ ἡμῶν. Φιλοτιμηθῶμεν ἐκ τῆς ἀγίας προσφορᾶς τοῦ σώματός Του καὶ αἵματός Του, τοῦ οὐρανοῦ τούτου ἄρτου τῆς ζωῆς. Ζηλώσωμεν τὴν Δεσποτικὴν τράπεζαν, εἰς ἣν ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐστὶν ὁ προσφέρων καί, προσφερόμενος, οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ ἀρχάγγελοι διακονοῦντες, καὶ οἱ φιλόθεοι καὶ αἱ θεοφιλεῖς ψυχαί, θεοφιλῶς ἀριστοῦσαι καὶ δειπνοῦσαι. Ἄς προσερχώμεθα, λοιπὸν, ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, κεκαθαρμένοι ἐκ τῆς ἐξομολογήσεως, φωταγωγημένοι καὶ λελαμπρυσμένοι ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης, εἰς τὴν ἀθάνατον καὶ αἰωνίαν τράπεζαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ ἄς τρεφώμεθα ἐκ τοῦ σώματός Του καὶ τοῦ αἵματός Του, ἵνα μετ' Αὐτοῦ μένωμεν εἰς τὸν αἰῶνα. Αὐτὸς γάρ ἐστιν «ὁ Ἄρτος τῆς Ζωῆς».

Ἄρχιμ. ΘΕΟΦΙΛΟΣ Ν. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ
Τελειόφοιτος τῆς Θεολ. Σχολῆς

ΔΙΑ ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

1ον

**Εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων (ἑσπέρας)
Εἰς τὸν Νυμφίον
(29 Ἀπριλίου 1956)**

«Καὶ ἰδὼν συκὴν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἦλθεν ἐπ' αὐτήν καὶ οὐδὲν εἶρεν, εἰμὴ φύλλα μόνον».

Τὸ γεγονός αὐτὸ συνέβη ἀκριβῶς τὴν ἐπομένῃ ἀπὸ τῆς βαΐφορου εἰσόδου τοῦ Κυρίου εἰς Ἱερουσαλήμ. Δι' ἄλλην μίαν φορὰν εἰσῆρχετο ὁ Κύριος, ἀθροῦςως, εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν. Φαίνεται δὲ ὅτι εἶχε διέλθει ἀρκετάς ὥρας προηγούμενος ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ καὶ ἡσθάνετο ἤδη πείναν. Εἰσερχόμενος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν βλέπει ἐν τῇ ὁδῷ μίαν μεμονωμένην συκὴν, ἀδέσποτον

ἀσφαλῶς. Μακρόθεν παρουσίαζεν αὐτὴ μεγαλοπρεπῆ ὄψιν μὲ τὰ φύλλα τὰ ὁποῖα τὴν ἐκάλυπτον. Ἄλλὰ ἐλθὼν πρὸς αὐτὴν ὁ Κύριος δὲν εὔρε κανένα καρπὸν, εἰμὴ φύλλα μόνον. Καὶ τότε ἐξέφερε τὴν καταδικαστικὴν ἀπόφασιν: «μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα». Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἄμεσον· ἡ συκὴ ἔεξηράνθη παρα-
 χρῆσθαι, καὶ οἱ μαθηταὶ ἰδόντες ἐθαύμασαν».

Θαυμάζουσι πράγματα καὶ ἐρωτοῦν πολλοί· εἰς τί εὐθύνετο ἡ ἄψυχος συκὴ; καὶ πῶς ὁ Κύριος κατηράσθη ἓνα δένδρον; Ἐκεῖνος ὁ Ὅποιος ἐτέλει τὰ θαύματα, διὰ τὰ εὐεργετήσῃ, πῶς παρουσιάζεται εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, ἀφ' ἐνὸς δίδων θάνατον καὶ ὄχι ζωὴν καὶ ἀφ' ἑτέρου καταστροφὴν καὶ ὄχι εὐεργεσίαν; Ὅλίγες σκέψεις, πρὸς ἀπάντησιν εἰς τὰ ἐρωτήματα αὐτά, καὶ δι' ὠφέλειαν ἰδικὴν μας, ἄς μᾶς ἀπασχολήσουσι ἀπόψε.

1. Ἐν πρώτοις, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι ἡ πράξις αὐτὴ τοῦ Κυρίου εἶχε παραβολικὸν χαρακτήρα. Ἐκτὸς τῶν γνωστῶν παραβολῶν Του, ὑπάρχουν καὶ ὠρισμένα γεγονότα, τὰ ὁποῖα, ὡς ἄλλαι παραβολαί, ἢ μᾶλλον ὡς παραβολικαὶ ἐνέργειαι, ἐκφράζουσι βαθύτερα νοήματα. Ἐν προκειμένῳ ὁ Κύριος ἤθελε νὰ καταστήσῃ ἐκδηλον τὴν ἀπαίτησίν Του, ὅτι θέλει καρπούς. Πρόκειται λοιπὸν περὶ ἐνὸς ζωηροῦ συμβολισμοῦ, τ. ἔ. περὶ συμβολικῆς πράξεως. Εἶναι δὲ ὁμόφωνος ἡ γνώμη τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ἡ συκὴ ἦτο εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν τὸ σύμβολον τοῦ περιουσιοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος, ἐν ᾧ εἶχεν ἀπολαύσει ἰδιαίτερας φροντίδος παρὰ Θεοῦ, ἐν τούτοις παρουσίαζε πνευματικὴν ἀκαρπίαν. Ἐσυμβόλιζε τὸν περιούσιον λαὸν τῶν Ἑβραίων, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν γνώσιν καὶ τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ σύστημα ὀλόκληρον θρησκευτικοῦ καθεστώτος, ἀλλὰ ἀπὸ ἀπόψεως πνευματικῆς καρποφορίας ἢ ἀπόδοσός του ἦτο ἐλαχίστη. Διότι ἰδοὺ ἤλθεν ὁ Κύριος, ἤλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἤλθεν ὁ καιρὸς νὰ πληρωθοῦν αἱ προφητεταί· καὶ ἐμπρὸς εἰς τὰ ὀλοφάνερα θαύματα τοῦ Κυρίου, ὁ λαὸς ἐκεῖνος μένει μακρὰν τοῦ Χριστοῦ καὶ δὲν καρποφορεῖ καρπὸν πίστεως καὶ ἀποδοχῆς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μένει μὲ τὴν κατάραν διὰ τὴν ἀκαρπίαν του.

2. Ἄλλὰ ὁ συμβολισμὸς τῆς συκῆς εἶναι εὐρύτερος καὶ ἀναφέρεται εἰς τὴν περίπτωσιν παντὸς ἀνθρώπου πνευματικῶς ἀκάρτου. Καὶ μὲ τὴν ξηρανσίν τῆς συκῆς ἐκδηλώνεται ἡ γενικωτέρα ἀπαίτησις τοῦ Κυρίου· θέλει καρπούς ἀπὸ τὰ δένδρα ἅτινα (ἐφ' ὅτε υσεσεν ἡ δεξιὰ Του), τ. ἔ. ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς χριστιανοὺς.

Ἀλήθεια! ὀνομαζόμεθα χριστιανοί, καὶ ἡ κοινωνία μας ἀποκαλεῖται χριστιανική· καὶ ὁ αἰὼν αὐτὸς ἀριθμεῖται ὡς 20ὸς χριστιανικὸς αἰὼν. Καὶ ναί μὲν, ὁ Χριστιανισμὸς ἐν τῷ συνόλῳ του ἔφερε καρπούς καὶ πολὺ συνέτελεσεν εἰς βελτιώσιν τῶν κοινωνικῶν πραγμάτων (ἐν σχέσει πρὸς τοὺς χρόνους κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ καταπάτησις τοῦ δικαίου ἐγένετο ἀνενοχλήτως) καὶ ἀπὸ ἀπόψεως βελτιώσεως τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Ἐὰν ὁμοῦ αὐτὰ εἶναι καρποὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν γένει, ὁ Κύριος δὲν ἐνδιαφέρεται μόνον διὰ τὸν καρπὸν ποὺ φέρει ὁ Χριστιανισμὸς ἐν τῷ συνόλῳ του, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς καρπούς ποὺ ὀφείλει νὰ φέρῃ καὶ κάθε ἓνας χριστιανὸς ὡς ἄτομον. Διότι, ὅταν παρουσιάζεται ὁ χριστιανὸς μὲ τὰ φύλλα τῆς συκῆς μόνον, μὲ τοὺς λόγους τῆς εὐλαβείας καὶ τῆς πίστεως εἰς τὰ χεῖλη καὶ μὲ τὸ χριστιανικὸν ὕφος εἰς τὰς συζητήσεις του, πλησιάξῃς δὲ ἓνα τέτοιον χριστιανὸν διὰ τὸ τοῦ δόξης τὴν εὐκαιρίαν νὰ κάμῃ μίαν πράξιν ἀγάπης καὶ φιλανθρωπίας, καὶ βλέπῃς ἀπροθυμίαν καὶ ἀκαρπίαν, δὲν εἶναι τοῦτο περίπτωσις κλαστικῆς ἀκαρπίας ἀνθρώπου, ποῦ ἐν ᾧ εἶναι στολισμένος μὲ τὰ φύλλα, ὕστερεὶ τελείως εἰς καρπούς; Καὶ πλεῖστες ἄλλες περιπτώσεις ὑπάρχουν χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦν περὶ εὐσπλαγχνίας καὶ ἀγάπης, ἐν ᾧ τρέφουσι ἀντιπαθείας καὶ μίση καί,

ἐν ᾧ βαρύνονται μὲ πράξεις ἀδικίας, δείχνουν ἐντυπωσιακὴν χριστιανικὴν ἐπιφάνειαν.

3. Ἄλλά, ἀγαπητοί, ἐὰν ὁ Κύριος ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ· ἐὰν ὁ Κύριος προσέφερον ὡς πολῦτιμον προσφορὰν ὑπὲρ ἡμῶν τὸ Αἷμά Του· ἐὰν κατῆλθεν εἰς τὴν γῆν καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὸν Γολγοθᾶν, τὸ ἔκαμα ὄχι διὰ νὰ μειώσωμεν ἡμεῖς ἄκαρποι. Εἶναι εὐλογος ἡ ἀπαίτησίς Του. ἤκουσαμεν προηγουμένως τὴν Εὐαγγελικὴν παραβολὴν· ὁ οἰκοδεσπότης ἀπέστειλε τοὺς δούλους διὰ νὰ λάβουν τοὺς καρπούς τοῦ ἀμπελῶνός του. Ἐπειδὴ δὲ οἱ γεωργοὶ τοῦ ἀμπελῶνος δὲν ἦσαν ἀξιοὶ διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν ποὺ τοὺς ἐνεπιστεύθη, ἠρώτησεν ὁ Κύριος τοὺς μαθητάς Του, τί φρονοῦν ὅτι θὰ πράξῃ ὁ Οἰκοδεσπότης ὡς πρὸς τοὺς γεωργοὺς αὐτούς; οἱ μαθηταὶ ἀπήντησαν ὅτι «τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρπούς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν». Ὅταν δηλαδὴ παρουσιάζονται ἄνθρωποι μὲ ἀναξιοῦτητα ἐμφαινόμενην εἰς τὴν ἀκαρπίαν ἐξ ἀπόψεως ἀρετῆς, τότε αἴρεται ἀπὸ αὐτοὺς ἡ κλήσις καὶ ἡ χάρις διὰ νὰ δοθῇ εἰς ἐκεῖνους ποὺ ἀξίζουν.

Σκοπίμως ἀπόψε ἡ Ἐκκλησία προβάλλει ἐνώπιόν μας τὴν καταδικὴν τῆς ἀκαρπυίας· ὄχι ἀπλῶς διότι συνέβη τὴν Μεγάλῃν Δευτέραν, ἀλλὰ διὰ νὰ κατανοήσωμεν ὅτι, προσκυνοῦντες κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τὰ ἄχραντα Πάθη τοῦ Κυρίου καὶ ὑμνοῦντες τὸν θεῖον Λυτρωτὴν, δὲν πρέπει νὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς ἀπλὴν ἀνάμνησιν τοῦ θεοῦ δράματος. Πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ υπαρέξῃ οὐσιαστικώτερος καρπὸς εἰς τὰς ψυχὰς μας· πρόδοδος εἰς τὴν ἀρετὴν, τὴν ἀγάπην, τὴν δικαιοσύνην, εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἀγιότητος· καὶ τότε, ὅταν εἶναι ἐκδηλὸς ἡ χριστιανικὴ μας καρποφορία, ὁ Κύριος θὰ ἐπαναπαύεται εἰς ἡμᾶς καὶ θὰ μᾶς εὐρίσκη ἀξιόους τῶν εὐλογιῶν Του, καὶ ἀξιόους τῆς χάριτος καὶ τῆς σωτηρίας τὴν ὁποίαν ἔφερον ὁ Σταυρὸς καὶ ἡ θυσία Του.

2ον

Εἰς τὴν Μεγάλῃν Δευτέραν (ἐσπέρας)

εἰς τὸν Νυμφίον

(30 Ἀπριλίου 1956)

«Οὐαὶ ὑμῖν, Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί...».

Δριμύ μαστίγιον ἔλαβεν ὁ Κύριος, διὰ νὰ μαστιγώσῃ τοὺς Φαρισαίους. Μαστίγιον, τὸ ὁποῖον ὁμολογουμένως τοὺς ἐστοίχισε. Τοὺς ἐκαυτηρίασε μὲ λέξεις βαρείας, πρὸ πάντων διὰ τὴν ὑποκρισίαν των. Ὅχι μίαν οὔτε δύο, ἀλλὰ ἐκτὼ φοράς ἐπαναλαμβάνει τὸ «οὐ αὶ ἰ», λέγων, «οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί».

Ὁ Κύριος, ὁ Ὅποῖος ὑπῆρξε πάντοτε ἐπιεικὴς πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἐμφανίζεται αὐστηρὸς· καὶ ἡ αὐστηρότης του αὐτὴ εἶναι μοναδική. Διότι πρόκειται περὶ σοβαρᾶς διαστροφῆς, τὴν ὁποίαν ἐκρίναμεν ἀπαραίτητον ἀπόψε νὰ ὑπογραμμίσωμεν καὶ νὰ προσέξωμεν.

1. Μάλιστα. Ὁ Κύριος δὲν ὑπῆρξεν αὐστηρὸς πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Τὴν ἁμαρτίαν βεβαίως τὴν ἐκαυτηρίαζεν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐχρησιμοποίησε λέξεις ἐπιεικεῖς. (Αὖριον δὲ ἡ Ἐκκλησία θὰ μᾶς προβάλλῃ χαρακτηριστικώτατον παράδειγμα τῆς ἐπιεικειᾶς Του πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς). Ἄλλὰ προκειμένου περὶ τοῦ φαρισαϊσμοῦ καὶ τῆς ὑποκρισίας, εἶναι περίπτωσις διαφορετικὴ. Ἐδῶ πρόκειται περὶ μιᾶς κλιβηλοποιήσεως τῆς ἀρετῆς. Καλύπτεται ἡ κακία καὶ «καμουφλάρεται» (διὰ νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὴν σύγχρονον ἔκφρασιν), καὶ παρουσιάζεται ὡς ἀρετὴ. Βέβαια καὶ διὰ τοῦ τρό-

που αὐτοῦ μαρτυρεῖται πόσῃ ἀξίαν ἔχει ἡ ἀρετὴ, ὥστε καὶ ἐκεῖνοι ποῦ δὲν τὴν φθάνουν, θέλουν νὰ καλυφθοῦν κάτω ἀπὸ τὴν αἰγλήν τοῦ ὀνόματός της.

Ἄλλὰ ὁ Κύριος δὲν ἀνέχεται τὴν ἀπάτην αὐτὴν. Δὲν ἀνέχεται τὴν κιβδηλοποίησιν τῆς ἀρετῆς. Δὲν ἐνωεῖ νὰ ἀνεχθῆ ἀνθρώπους ποῦ θέλουν νὰ φαίνονται ἐξωτερικῶς καλοὶ, χωρὶς νὰ εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα. Καὶ δυστυχῶς παρουσιάζεται συχνὰ αὐτὴ ἡ περίπτωσις μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Πολλοὶ δὲν ἐνδιαφέρονται νὰ γίνουν πραγματικὰ καλοὶ ἄνθρωποι καὶ δὲν ἀνησυχοῦν καθόλου διὰ τὴν ἀσυνέπειαν καὶ τὴν ἀντίθεσιν μεταξύ τῆς φαινομενικῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πραγματικότητος. Ἐὰν ἀνησυχούσαμεν διὰ τὰς ἐλλείψεις μας, ὁ Κύριος ἀσφαλῶς θὰ μᾶς ἐνίσχυεν. Ἄλλὰ συχνὰ παρουσιάζομεν ἀμέλειαν καὶ ῥαθυμίαν, ὅπως ἀνεφέρθη τόσον ἔντονα εἰς τὰ ἀποψινὰ τροπάρια, καὶ παραδιδόμεθα εἰς ἄλλας ἀσχολίας, καὶ εἰς τὸν ὕπνον καὶ τὸν λήθαργον, ὡς οἱ ἀνάξιοι δούλοι, τοὺς ὁποίους ὁ κύριός των «*ἐρύσκει ῥαθυμοῦντας*».

Ὁ Κύριος ἀπέναντι τῆς ἀμελείας αὐτῆς καὶ τῆς ραθυμίας δικαίως εἶναι αὐστηρὸς. Διότι, ἐν ᾧ Ἐκεῖνος πράττει τὸ πᾶν διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν λύτρωσίν μας, ἡμεῖς δὲν δείχνομεν ἐνδιαφέρον νὰ ἀνεβούμε πράγματι ὑψηλά, εἰς τὴν σφαῖραν τῆς πνευματικῆς τελειότητος, ἀλλὰ θέλομεν νὰ μένομεν χαμηλά, καὶ μᾶς ἀρκεῖ μόνον ἓνα καλὸ ὄνομα νὰ ἐξασφαλίσωμεν ὅπως-ὅπως. Χαρακτηριστικαί εἶναι αἱ εἰκόνας τὰς ὁποίας ἐχρησιμοποίησεν ὁ Κύριος, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν: «Ὅπως ἀκούσαμε σήμερα εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἤλεγξε τοὺς Φαρισαίους, διότι φροντίζουν μόνον διὰ «τὸ ἕξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος»: ἀλλὰ «Φαρισαῖε τυπολέ, (πρόσθεσε) καθαρίσον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρὸν». Καὶ συνεχίζων εἶπεν, ὅτι παρομοιάζουν μὲ «τάφους κεκοιαιμένους, οἵτινες ἕξωθεν μὲν φαίνονται ὠραῖοι, ἐσωτερικῶς ὑπάρχει ἡ δυσωδία τῶν πτωμάτων καὶ ἡ ἀκαθαρσία. Πράγματι, οἱ εἰκόνας αὐτῆς εἶναι παραστατικῆς· παριστάνουν τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι κρύβουν μέσα τοὺς σαπίλα ἀκαθάρτων ἔργων καὶ διαθέσεων καὶ ἐξωτερικῶς ἔχουν ἓνα ἐπίχρισμα, μιὰν ἐπιφανείαν ἀπατηλὴν, διὰ νὰ δημιουργηθῆ μία ψευδαπάτη καὶ νὰ γίνῃ ἡ κοινωνία — ὅπως προσφυῶς ἐλέχθη — ἓνα σύνολον ἀπατώντων καὶ ἀπατωμένων.

2. Ἄλλὰ, ἀγαπητοί, δὲν παρεδόθη ὁ Κύριος εἰς θάνατον σταυρικόν, διὰ νὰ παραμένῃ ἡ κατάστασις αὐτὴ εἰς τὴν λεγομένην Χριστιανικὴν κοινωνίαν. Δὲν ὑπέστη τόσα φρικτὰ Πάθη, ἵνα ἐν πλήρει εἰκοστῷ αἰῶνι παρουσιάζεται εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὡς ἀτόμων καὶ ὡς κοινωνίας, αὐτὴ ἡ ἠθικὴ ἀσχημία. Καὶ δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ ἀποστολὴ τῶν χριστιανῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ, νὰ ἀποτελοῦν κάτι τὶ τὸ κιβδηλον καὶ φαινομενικῶς μόνον ὑγιές· ἀλλὰ ἡ θέσις των εἶναι νὰ ἀποτελοῦν τὸ «*ἄλας*», τὸ ὁποῖον θὰ προλαμβάνῃ τὴν κοινωνικὴν σῆψιν καὶ ἀποσύνθεσιν· ν' ἀποτελοῦν τὴν «*ζύμην*», ἡ ὁποία θὰ ζυμώσῃ ὅλον τὸ φῦραμα τῆς κοινωνίας. Διὰ νὰ γίνῃ ὅμως αὐτό, πρέπει νὰ εἴμεθα ἄξιοι τοῦ ὀνόματος χριστιανοί, χριστιανοὶ ὄχι μόνον κατ' ὄνομα, ἀλλὰ νὰ διαποτιζῆ εἰς ὅλον τὸ εἶναι μας ἡ χριστιανικὴ πίστις καὶ ἡ χριστιανικὴ ζωή.

Αὐτὴν τὴν υπογράμμισιν μᾶς κάμνει ἀπόψε ὁ Κύριος. Καὶ πρέπει νὰ τὴν προσέξωμεν.

Εἶθε νὰ ἐντείνωμεν τὰς προσπάθειάς μας. Εἶθε νὰ μὴ κοιμώμεθα τὸν ὕπνον τῆς ἀμεριμνησίας καὶ νὰ μὴ μεριμνῶμεν καὶ τυρβάζωμεν δι' ὅλα τὰ ἄλλα, ἀμελοῦντες διὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν σωτηρίαν μας. Εἶθε, διὰ τῆς Χάριτος τοῦ Κυρίου, νὰ ἐκλείψῃ ἀπὸ τὴν ζωὴν μας πᾶσα ὑποκρισία καὶ συμβατικότης. Νὰ ἀγαπῶμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν χριστιανικὴν ζωὴν, ἡ ὁποία ἐλκεῖ πλουσίως τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὰ ἄτομα καὶ ἐπὶ τοὺς λαοὺς.

3ον

Εἰς τὴν Μεγάλην Τρίτην (ἑσπέρας) Εἰς τὸν Νυμφίον

(1 Μαΐου 1956)

«Οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ
ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν».
(Ματθ. 9, 13)

Ἐὰν ὑπῆρξε μεγαλειώδης ἡ ὑπὸ τοῦ ἱ. Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ ἀπαθανατισθεῖσα παραβολὴ τοῦ Κυρίου, περὶ τοῦ Ἀσώτου υἱοῦ, τὸν ὁποῖον ἐδέχθη μὲ ἀνοικτάς ἀγκάλας ὁ πατήρ καὶ τὸν ἀποκατέστησεν εἰς τὴν ἀρχικὴν του θέσιν καὶ δόξαν, δὲν εἶναι ὀλιγώτερον μεγαλειώδης ἡ σκηνὴ τῆς ἠθικῆς ἀποκαταστάσεως καὶ ἐξαγνίσεως τῆς ἁμαρτωλῆς γυναικός, τῆς ὁποίας πάλιν ὁ αὐτὸς Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἐξιστορεῖ τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν προσφορὰν τοῦ μύρου εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστόν, ὡς ἀρίστην αἰσθητὴν ἔκφρασιν τῆς δημιουργηθείσης ἡδῆ εἰς τὴν ψυχὴν αὐτῆς πραγματικῆς «εὐωδίας Χριστοῦ». Μία ἴσως διαφορὰ θὰ ἠδύνατο νὰ σημειωθῆ μεταξὺ τῶν δύο τούτων Εὐαγγελικῶν σελίδων· ὅτι ἡ μὲν πρώτη ἐκθέτει τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου, περὶ τῆς θείας συγγνώμης εἰς τὸν ἐπιστρέφοντα ἁμαρτωλόν, ἡ δὲ δευτέρα παρουσιάζει τὸν Κύριον ἐφαρμύζοντα ἐμπράκτως τὴν διδασκαλίαν Του καὶ παρέχοντα τὴν συγχώρησιν εἰς μίαν ἀληθῶς μετανοήσαντα ψυχὴν. Παραλλήλως, λοιπόν, θεωρία καὶ πρᾶξις τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ διακηρύσσουσιν, ὅτι ὄντως ὁ Κύριος «οὐκ ἤλθε καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν».

1. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ ἡ στάσις τοῦ Κυρίου ἀπέναντι τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου. Ὅσον αὐστηρὸς εἶναι ἀπέναντι τῆς ἁμαρτίας, τόσον ἐπιεικὴς γίνεται πρὸς τὸν ἁμαρτήσαντα ἄνθρωπον. Ἦκουσαμεν χθὲς τοὺς καυστικoὺς λόγους Του, τὰ φοβερὰ ἐκεῖνα οὐαί, διὰ τῶν ὁποίων ἐμαστίγωσε τὸν φαρισαϊσμόν. Τὸ μαστίγιον τοῦτο ἐχρησιμοποίησεν ὁ Κύριος κατὰ τῆς κακίας, καὶ δὴ κατὰ τῆς σατανικότητος τῶν Φαρισαίων. Δὲν θὰ εἶχεν ὅμως κανεὶς, οὐδὲ ἐκ τῶν Φαρισαίων, νὰ φοβηθῆ τὸ μαστίγιον τοῦ Κυρίου, ἐφόσον θὰ προσήρχετο πρὸς αὐτὸν μὲ τὴν συναίσθησιν τῆς ἁμαρτωλότητος καὶ μὲ τὴν διάθεσιν τῆς μετανοίας, διότι ἀκριβῶς ὁ Κύριος ἤλθε, διὰ νὰ καλέσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

Ἴδου, ἄλλωστε, ἡ σκηνὴ εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται καὶ τὸ ἀποφινὸν τροπᾶριον τῆς Κασσιανῆς — ἡ σκηνὴ τῆς προσφορᾶς τοῦ μύρου ὑπὸ τῆς ἁμαρτωλῆς γυναικός ἐκτυλίσσεται μέσα στὸ σπῆτι ἐνός φαρισαίου, τοῦ Σίμωνος. Διὰ νὰ τὸν τιμᾷ ὁ Κύριος μὲ ἐπίσκεψιν στὸ σπῆτι του καὶ νὰ δέχεται φιλοξενίαν παρ' αὐτοῦ, σημαίνει ὅτι δὲν ἀπαξιῶ νὰ δεχθῆ οὐδενὸς ἁμαρτωλοῦ τὴν προσφορὰν μᾶλλον δὲ χρησιμοποιεῖ ὡς εὐκαιρίαν τὴν πρόσκλησιν καὶ τοῦ φαρισαίου Σίμωνος, διὰ νὰ τὸν πλησιάσῃ καὶ νὰ τὸν διδάξῃ περὶ τῆς ἀληθοῦς μετανοίας ὅπως καὶ τὸν ἐδίδαξε πράγματι. Ὅταν τὸν ἀντελήφθη νὰ σκέπτεται μήπως δὲν εἶναι ὁ Χριστὸς μετ' ἐπισκέψιν στὸ σπῆτι του, ἀφοῦ ἐπιτρέπει εἰς μίαν βέβηλον γυναῖκα νὰ Τὸν πλησιάσῃ, ὅταν τὸν εἶδε νὰ ἐξανίσταται ἐσωτερικῶς, διότι μίαν ἀκάθαρτος ὑπαρξίς ἤγγιζε τὸν θεῖον Διδάσκαλον, τοῦ ὑπέδειξεν ὅτι ἐξέπερας τὴν ἰδικὴν του τυπικὴν καὶ ξηρὰν φιλοξενίαν ἢ γεμάτην συναίσθημα δλόψυχος προσφορὰ τοῦ μύρου ὑπὸ τῆς γυναικός ἐκεῖνης, ἡ ὁποία ὑπῆρξε μὲν θῦμα τῆς ἁμαρτίας, δὲν πρέπει ὅμως νὰ θεωρῆται ἄνιερὸς, ὅταν πλησιάσῃ

τὸν Σωτῆρά της, διότι ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολὺ ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ». (Λουκ. 7,47) Αὐτὴ συνεχωρήθη ἤδη, διότι ἔδωκε τὴν καρδίαν της ὀλόκληρον εἰς τὸν Σωτῆρα. Ἄλλοι ὅμως ποὺ δὲν ἀποφασίζουν νὰ ἀγαπήσουν ἀνεπιφυλάκτως «ἐξ ὅλης τῆς καρδίας» τὸν Σωτῆρα, ὀλίγον ὠφελοῦνται ἀπὸ αὐτόν.

2. Καὶ εἶναι τόσον μεγάλη ἡ ἀνάγκη τῆς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτιῶν μας! Ἡ Μεγάλῃ Ἑβδομάς ὁμιλεῖ εὐγλωττότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην γλῶσσαν περὶ τοῦ βάρους τῆς ἁμαρτίας. Ὅταν ὁ Θεὸς «τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα... μὴ ἀπόλλυται» ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος ὅταν ὁ Κύριος ἔπαθε μέχρι θανάτου (θανάτου δὲ σταυροῦ), διὰ τὰς ἁμαρτίας μας, ποίαν ἄλλην πληροφορίαν θέλομεν περὶ τοῦ ὅτι, ἡ ἁμαρτία, ὡς παράβασις καὶ ἀθέτησις τῆς ἐντολῆς τοῦ Πλάστου ὑπὸ τοῦ πλάσματος, συνεπάγεται βαρυτάτας συνεπειὰς διὰ τοὺς παραβάτας, καὶ «ὀργὴν Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας» καὶ «ἐνδικον μισθοποδοσίαν» καὶ «κόλασιν αἰώνιον»; Ὁ Θεὸς Γολγοθᾶς καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου, ὅπου ἐπληρώθη, ὡς «λύτρον ἀντὶ πολλῶν», τίμημα ὄχι ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ... ἀλλὰ τιμίου αἵματος ὡς ἁμνοῦ ἁμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ), μᾶς ἐξηγοῦν ἀφ' ἑνὸς διατὶ ὁ Κύριος ἦτο καὶ εἶναι αὐστηρὸς, αὐστηρότατος, ἀπέναντι τῆς ἁμαρτίας, τῆς ὁποίας τὸ βάρος καὶ ἡ ἐνοχὴ ἀπετιμήθησαν εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Θεανθρώπου, καὶ ἀφ' ἑτέρου μᾶς ἐκφράζουν τὴν ἄπειρον ἀγάπην Του πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, χάριν τῶν ὁποίων — διὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν βαρυτάτην αὐτὴν ἐνοχὴν καὶ καταδίκην ἀνήλθεν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὁ Ἐναμάρτητος.

Διπλῆν, λοιπόν, συναίσθησιν ἄς καλλιεργήσωμεν πάντες, ἀγαπητοί. Τὴν συναίσθησιν ὅτι αἱ ἁμαρτίαι μας δὲν εἶναι ἀμελητέα κεφάλαια, ἀλλὰ σοβαροτάτη ὑπόθεσις. Καὶ τὴν κατανόησιν, ὅτι ἔχομεν Σωτῆρα συμπαθεῖ καὶ ἐπιεικεῖ πρὸς ἡμᾶς, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει μετάνοια.

Ἄς ἐποφελῶμεν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. Καὶ ἄς Τὸν πλησιάσωμεν καὶ ἡμεῖς μὲ συντριβὴν καὶ συναίσθησιν πολλήν. Περιμένει καὶ δέχεται καὶ τὰ ἰδικά μας μύρα. Ἦσως «τῷ ρεῖθρῳ τῶν δακρῶν, ὡς πολυτιμῆτῳ μύρῳ» νὰ συνοδεύεται ἡ μετάνοια πολλῶν. Ἡ ὀλόψυχος πάντως ἀφοσίωσις καὶ ἀγάπη πρὸς τὸν Σωτῆρά μας καὶ ἡ, μετὰ τὸ λουτρόν τῆς μετανόιας, εὐάρεστος πρὸς Αὐτόν ἐφεξῆς ζωὴ μας θὰ εἶναι τὰ δείγματα ὅτι ἐγίναμε καὶ ἡμεῖς, μὲ τὴν χάριν Του, «εὐωδία Χριστοῦ».

4οϋ

Εἰς τὴν Μεγάλῃν Τετάρτην (ἑσπέρας)

(2 Μαΐου 1956)

«Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν»

Μέσα εἰς τὴν ἀγίαν ἀτμόσφαιραν τοῦ Δείπνου τοῦ Μυστικοῦ, καὶ μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἤκουσαν οἱ μαθηταὶ αὐτὴν τὴν ἐντολὴν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Κυρίου: «Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν». Τοὺς εἶχε μεταδώσει τὸ Σῶμά Του καὶ τὸ Αἷμά Του. Εἶχαν ἤδη κοινωρήσει τοῦ Ἁγιοτάτου Μυστηρίου. Καὶ τοὺς ἀπευθύνεται ἡ ἐντολή: «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν».

Ἡ ἐντολὴ αὐτὴ τοῦ Κυρίου ἦτο ἐντολὴ περὶ ἐπαναλήψεως τοῦ Μυστη-

ρίου ἦτο ἐντολή διὰ νὰ συνεχίζεται ἡ τέλεισις τοῦ Μυστηρίου αὐτοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Εἰς τὰς λέξεις ὅμως αὐτὰς τοῦ Κυρίου ὑποδηλοῦται ἡ σημασία τοῦ Μυστηρίου, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπικαίρως πρέπει νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν μας ἀπόψε.

1. Ἐν πρώτοις, τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ποῦ μᾶς παρέδωκεν ὁ Κύριος, εἶναι ἀνάμνησις τοῦ ἰδικοῦ Του Πάθους καὶ τῆς ἰδικῆς Του Ἀναστάσεως. «Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν» εἶπε· καὶ ἐπεξήγησεν ὁ Ἰδιος: «Ὅσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν ἐμὸν θάνατον καταγγέλλετε καὶ τὴν ἐμὴν ἀνάστασιν ὁμολογεῖτε». Δηλαδή, ἔλεγεν εἰς τοὺς μαθητάς, ὅσες φορὲς καὶ σεῖς καὶ οἱ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων διάδοχοί σας θὰ ἐπιτελοῦν τὸ Μυστήριον τοῦτο, θὰ γίνεται μία ζωηρὰ ἀνάμνησις, μία ζῶσα ἀναπαράστασις τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεώς Μου. Ὁ πρῶτος, ἐπομένως, χαρακτήρ τοῦ Μυστηρίου εἶναι μία ἱερωτάτη ὑπόμνησις, διὰ μέσου τῆς θρησκευτικῆς τελετῆς, τοῦ Πάθους καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Ἐὰν κάθε ἔθνος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ καθιερώσῃ τὴν ἐθνικὴν του ἑορτὴν, διὰ νὰ ἐνθυμίξῃ τὰς δόξας του, καὶ ἂν ἀκόμη ἓνας συνήθης οἰκογενειακὸς κύκλος θεωρῇ ὑποχρέωσιν νὰ τελῇ μνημόσυνον διὰ τὰ ἀπελθόντα μέλη του, διὰ νὰ ἔχῃ τὴν ἀνάμνησιν αὐτῶν, ἔτσι καὶ ὁ χριστιανικὸς λαὸς πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν κατ' ἐξοχὴν χριστιανικὴν του τελετὴν, διὰ νὰ διακηρύττῃ δι' αὐτῆς τὸ κέντρον τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐπαναλαμβάνεται τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, διὰ νὰ ὑπεθυμίξῃ εἰς τοὺς αἰῶνας ὅ,τι ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς οὐσίας τοῦ Χριστιανισμοῦ, τ. ἔ. τὸν Σταυρὸν καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

2. Ἡ ἀνάμνησις ὅμως αὐτῆ—ἡ ὁποία εἶπαμεν ὅτι ἀποτελεῖ τὴν μίαν ὄψιν τοῦ Μυστηρίου — δὲν πρέπει νὰ νοηθῇ ὅτι εἶναι ἀπλῶς ἱστορικὴ ἀνάμνησις, ἀλλὰ ὀφείλομεν νὰ πιστεύωμεν ὅτι εἶναι π ρ α γ μ α τ ι κ ῆ θ υ σ ί α.

Αὐτὸ εἶναι οὐσιῶδες δόγμα πίστεως, τὸ ὁποῖον πρέπει ὡς πιστοὶ χριστιανοὶ νὰ πιστεύωμεν ἀκαρδάντως. Δηλαδή κάθε φορὰ ποῦ ἐπὶ τῆς ἀγίας Τραπέζης, ἐπὶ τοῦ βωμοῦ αὐτοῦ τοῦ χριστιανικοῦ, τελεῖται τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας δὲν πρόκειται ὅτι ἀπλῶς ὑπομνησκόμεθα καὶ ἐνθυμούμεθα τὸ Πάθος τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ κάτι πολὺ περισσώτερον τούτου, δηλ. γίνεται ἀναιμάκτως ἐπανάληψις τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου. Ἡ Θεία Εὐχαριστία, ἐπομένως, εἶναι θ υ σ ί α π ρ α γ μ α τ ι κ ῆ. Καὶ ὁ λόγος ποῦ πρέπει νὰ ἐπαναλαμβάνεται ἡ θυσία εἶναι οὐσιῶδης, καὶ πρέπει νὰ τὸν γνωρίζωμεν ὡς χριστιανοί. Διότι καὶ οἱ εἰδωλολάτραι ἀκόμη ἐγνώριζαν τὴν ἀνάγκην τῶν θυσιῶν. Καὶ οἱ εἰδωλολατρικοὶ λαοὶ δὲν ἀγνοοῦσαν, ὅτι ἡ ἀμαρτία ἐδημιούργησε ἀπόστασιν καὶ χάσμα μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων καὶ ἐχρηιάζετο, ἐπομένως, ἡ θυσία ὡς ἓνα μέσον ἐξιλείσεως τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ ἐπικοινωνία τοῦ οὐρανοῦ μετὰ τῆς γῆς καὶ νὰ εὑρεθῇ τρόπος ἐπαφῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ Θεῖον. Οἱ εἰδωλολατρικοὶ λαοὶ ἐγνώριζαν τὰς θυσίας τῶν ζῴων, ἀκόμη καὶ τὰς ἀνθρωποθυσίας οἱ βαρβάροτεροι, καὶ ἐπίστευαν ὅτι, προσφέροντες εἰς τὸν Θεὸν ὅ,τι πολυτιμώτερον εἶχαν, θὰ μπορούσαν νὰ ἐξιλεώσουν καὶ νὰ ἐξευμενίσουν τὸν Θεόν.

Ἄλλ' ὅμως ἦτο ἀδύνατον (τὸ ἀίμα τὰ ὑρῶν καὶ τράγων...) νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν Θεόν, καὶ νὰ ἐξαλείψῃ τὸ χρέος τῶν ἀνθρωπίνων ἀμαρτιῶν. Ἐχρηιάζετο μία θυσία τοιαύτης ἀξίας, ὥστε νὰ ἔχῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ βαρῦτητα καὶ σημασίαν μεγάλην. Τί εἶχεν ὅμως ὁ ἄνθρωπος, ἀγαπητοί, διὰ νὰ

προσφέρῃ εἰς τὸν Θεὸν πρὸς ἐξίλασμόν του; Ἡ ἀμαρτία εἶχε στερῆσει τὸν ἄνθρωπον τῆς δυνατοῦτος νὰ προσφέρῃ τι τὸ ἄξιον καὶ εὐάρεστον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἐχρηιάζετο λοιπὸν ἓνα θῦμα. Θῦμα, τοῦ ὁποῖου ἡ θυσία νὰ ἔχη ἀποτελέσματα καὶ συνεπειάς πανανθρωπίνους καὶ αἰωνίους. Θυσία ἀνθρώπου εἰς οὐδὲν θὰ ὠφέλει, ἐφ' ὅσον ἦτο ἀμαρτωλὸν πλεόν τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἀλλὰ καὶ τὸσον μικρὸς ὁ ἄνθρωπος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τὸν Ὅποιον διὰ τῆς ἀμαρτίας προσέβαλε.

Δὲν ἦτο λοιπὸν δυνατόν νὰ εὐρεθῇ τὸ ἄξιον θῦμα ἐπὶ τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰδιος ὁ Θεὸς διαθέτει εἰς ἡμᾶς ὡς θῦμα οὐκ ἄγγελον ἢ ἀρχάγγελον, δημιουργημά Του, ἀλλὰ τὸν Υἱὸν Του, διὰ νὰ Τοῦ προσφέρωμεν ἡμεῖς τὰ ἰδικά Του ἐκ τῶν ἰδικῶν Του, «τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν», ὅπως λέγομεν κατὰ τὴν τέλεισιν τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἡ θυσία αὕτη τοῦ Χριστοῦ εἶναι θυσία Θεανθρώπου. Διὰ τοῦτο καὶ ἔχει τόσην σημασίαν, ὥστε ἐξιλεώνει τὸν Θεὸν καὶ σβῆνει τὸ χρέος τῶν ἀνθρωπίνων ἀμαρτιῶν.

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ὡς ἀναίμακτος ἐπανάληψις αὐτῆς τῆς Θυσίας, ἔχει σημασίαν μεγίστην. Προσφέροντες λοιπὸν τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον ἐπὶ τοῦ ἁγίου Θυσιαστηρίου καὶ τελούντες τὸ μυστήριον τοῦτο προσφέρωμεν εἰς τὸν Θεὸν πραγματικὴν θυσίαν, Τοῦ προσφέρωμεν τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ.

3. Πρέπει ὁμως νὰ προσθέσωμεν καὶ τὸ τρίτον γνώρισμα τοῦ Μυστηρίου αὐτοῦ. Μετὰ τὴν ἀναπαράστασιν τοῦ θείου δράματος καὶ μετὰ τὴν ἀναίμακτον προσφορὰν τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου, πρέπει πλεόν νὰ μᾶς προσφερῆθῃ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα Του εἰς Κοινωνίαν. «Τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας, ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν;» (ἐρωτᾷ ὁ Ἀπόστ. Παῦλος). «Τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν;» (Α' Κορ. 10,16). Ὅταν λοιπὸν μᾶς προσφέρεται εἰς μετάληψιν τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου, ἐρχόμεθα εἰς πραγματικὴν κοινωνίαν μετὰ τὸν Χριστόν, γινόμεθα ἓνας νὰς ἐμψυχος τοῦ Κυρίου. Τὸ ἴδιον τὸ Σῶμά Του καὶ τὸ Αἷμα Του εἰσέρχεται μέσα μας διὰ τῆς Θείας Μεταλήψεως. Ἀντιλαμβάνεσθε λοιπὸν ποία τόνωσις καὶ ποία δύναμις εἰσέρχεται διὰ τῆς Θείας Κοινωνίας εἰς τὸν ἄνθρωπον; Σκεφθῆτε ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν, ῥέει εἰς τὰς φλέβας μας αὐτὸ τὸ Αἷμα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Ὁ ἄσημος καὶ ὁ πλεόν ἀφανῆς ἄνθρωπος εἶναι εἰς ὑψηλοτέραν θέσιν ἀπὸ τοὺς φέροντας αἷμα βασιλικόν καὶ ἀπὸ ἐκείνην τὴν στιγμὴν δύναται νὰ καυχῆθῃ ὅτι εἶναι τέκνον τοῦ οὐρανίου βασιλέως, ἀφοῦ εἰς τὸ σῶμά του ῥέει αἷμα θεῖον, αἷμα Χριστοῦ. Τὸ σκεπτόμεθα αὐτό, ἀγαπητοί, ὅτι ἐντὸς ἡμῶν ῥέει αἷμα Χριστοῦ; Ἐὰν δὲ ἡ ἀπλῆ μετάγγισις αἵματος ἢ ἐνὸς ὄρρου τωτικού εἰς τὸν ὄργανισμόν τοῦ ἀνθρώπου ἐνδυναμώνει καὶ ζωογονεῖ αὐτόν, ὁποία τόνωσις καὶ ζωή, ὅταν ἐντὸς τῆς ἀνθρωπίνης ὑποστάσεως εἰσάγεται τὸ Αἷμα τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ!

Ἴδου λοιπὸν, ἀγαπητοί, ἡ τριπλῆ σημασία τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, τὸ ὅποιον παρέδωκεν ὁ Κύριος εἰς ἡμᾶς. Ἴδου τὸ μυστήριον, τὸ ὅποιον τελοῦμεν ὡς ἀνάμνησιν, ὡς θυσίαν καὶ ὡς Κοινωνίαν Χριστοῦ.

Ὡς Χριστιανοὶ ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν τὴν κατανόησιν αὐτήν, διὰ νὰ μὴ μᾶς λείπη καὶ ἡ συναίσθησις ὅτι πρέπει νὰ προσερχώμεθα εἰς τὸ μυστήριον (μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης). Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ὡς βαθεῖα εὐλάβεια, πρέπει νὰ μᾶς κατέχη, νὰ εἶναι δὲ βαθεῖα καὶ ἡ πίστις ὅτι πέρονομεν τὸν Θεὸν μέσα μας, διὰ νὰ προσέλθωμεν ἁγίας εἰς τὴν θεῖαν Κοινωνίαν. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀγάπην πρὸς ὅλους τοὺς πλησίον ἡμῶν

πρέπει νά προσέλθωμεν εἰς τὸ θεῖον Μυστήριον, διὰ νά γίνωμεν κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ τῆς εἰρήνης καὶ δοχεῖον τῆς Χάριτος τοῦ Κυρίου.

Εἶθε αἱ ὀλίγα αὐταὶ σκέψεις νά ἔχουν ὡς συνέχειαν πολλὰς εὐσεβεῖς σκέψεις ἐκ μέρους ὄλων ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐτοιμάζονται διὰ νά προσέλθουν αὐριον εἰς τὸ Μυστήριον.

5ον

Εἰς τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν

(4 Μαΐου 1956)

«Τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν»
(Ήσ. 53,5)

Ὁ Θεὸς ἔγινε ἄνθρωπος, διὰ νά σώσῃ τὸν ἄνθρωπον. Τὸν τραυματίαν ἄνθρωπον, τὸν περιπεσόντα εἰς τοὺς ληστὰς, οἵτινες «πληγὰς ἐπιθέντες» ἀφῆκαν αὐτὸν «ἡμιθανῆ τυγχάνοντα». Πῶς νά περιγράψῃ κανεὶς τὴν ἀθλίαν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε φθάσει ἡ ἀνθρωπότης, τραυματισμένη καὶ νοσοῦσα ἠθικῶς, ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας, καὶ φερομένη πρὸς τὴν ἀποσύνθεσιν καὶ τὸν θάνατον! Ὁ Προφήτης Ἡσαΐας, μετὰ τὸ φωτισμένον ὑπὸ τοῦ θεοῦ Πνεύματος ὄμμα του, βλέπει τὸν ταλαίπωρον ἄνθρωπον νά εἶναι «ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς» εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε νά μὴ ὑπάρχῃ «ἐν αὐτῷ ὀλοκληρία, οὔτε τραῦμα, οὔτε μώλωψ, οὔτε πληγὴ φλεγμαίνουσα», ἀλλὰ μία ὀλόσωμος πληγὴ ἀθεράπευτος. Δι' αὐτὸν τὸν τραυματίαν ἄνθρωπον, ἤλθεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὡς ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. Καὶ «διήλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος» τοὺς πάντας. Μετὰ τὸν οὐράνιον καὶ θεῖον λόγον Του, ὡς καλὸς Σαμαρεῖτης «ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον», ἐπούλωνε τὰς ἠθικὰς καὶ πνευματικὰς πληγὰς τῶν ἀνθρώπων· ἐν ᾧ μετὰ τὰς συνεχεῖς θαυματουργίας του ἐθεράπευε παραλλήλως πλείστας ὄσας σωματικὰς πληγὰς καὶ νόσους καὶ ἀνάγκας τοῦ λαοῦ Του. Καὶ — ποῖος θὰ μπορούσε νά τὸ φαντασθῇ;— Τὸν οὐρανόπεμπτον αὐτὸν Σωτῆρα τὸν ἔφερον εἰς τὴν κατάστασιν αὐτὴν τὴν αἰμόφυρτον, τὸν ἐκακοποίησε, τὸν ἐγένεμισε πληγὰς καὶ μώλωπας καὶ τὸν ἀνεβίβασεν εἰς τὸ ἱκρίωμα τοῦ Σταυροῦ ὁ ἀχάριστος ἄνθρωπος! Τὸ προφητικὸν ὄμμα τοῦ Ἡσαΐου βλέπει τώρα ἄλλον τραυματίαν. Δὲν εἶναι ἐκεῖνος ποῦ εἶχε τὴν ὀλόσωμον πληγὴν καὶ ἐφέρετο πρὸς τὸν θάνατον. Ἄλλ' εἶναι — φεῦ — ὁ ἱατρός του. Αὐτὸς ἐδέχθη μώλωπας φρικτούς. Ἐδέησε διὰ τοῦ ἰδικοῦ Του αἵματος νά προσέλθῃ ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. «Τῷ μώλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν».

1. «Τῷ μώλωπι αὐτοῦ». Καὶ εἶναι τόσον πολλὰ καὶ ὀδυνηρὰ αἱ κακώσεις καὶ οἱ μώλωπες τοῦ Κυρίου! Δὲν θὰ ἀναφέρωμεν τοὺς κολαφισμοὺς καὶ τὰ ραπίσματα. Δὲν θὰ περιγράψωμεν τὸ ὀδυνηρότατον μαρτύριον τῆς μαστιγώσεως διὰ τοῦ φραγγελίου, ποῦ κατεξέσχιζε τὰς σάρκας καὶ ἐπέφερον ἀφορήτους πόνους καὶ αἱματηρότητα τραύματα. Δὲν θὰ ἐκδιηγηθῶμεν τὰ τοῦ ἀκανθίνου στεφάνου, ποῦ κατεπλήγωσε τὴν ἁγίαν κεφαλὴν Του καὶ ἐπορφύρωσε δι' αἵματος τὸ θεῖόν Του πρόσωπον. Οὔτε τὰ κτυπήματα ποῦ τοῦ ἔδιδον μετὰ τὸν κάλαμον ἐπάνω εἰς τὴν ἀκανθοστεφῆ καὶ καθημαγμένην κεφαλὴν. Ἄλλ' οὔτε καὶ αὐτὸν τὸν μαρτυρικὸν δρόμον τοῦ Γολγοθᾶ, τὸν ὁποῖον, ὕστερα ἀπὸ τόσῃν αἱμορραγίαν καὶ ἐξάντλησιν, ἀνήλθε κύπτων ὑπὸ τὸ βᾶρος τοῦ Σταυροῦ καὶ δεχόμενος νέα ἀναπόφευκτα κτυπήματα τῶν ξύλων τοῦ Σταυροῦ ἐπὶ τῶν πληγωμένων μελῶν Του.

Ἄπὸ τοὺς σωματικούς μώλωπας τοῦ Κυρίου, ἄς μνημονεύσωμεν μόνον

ἐκείνους τοὺς ὁποίους ὑπέστη ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ. Ἐσχέφθημεν ποτὲ τί σημαίνει νὰ πίπτουν βαρῦτατα τὰ κτυπήματα τῆς σφύρας καὶ νὰ διατρύπωνται ἀπὸ τὰ καρφιά χεῖρες καὶ πόδες, διὰ νὰ καθλωθῇ τὸ σῶμα ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ; "Ὅταν δὲ κατόπιν ὑψώνετο ὁ Σταυρὸς ἔρθιος καὶ τὸ βάρος τοῦ σώματος τοῦ ἐσταυρωμένου ἐκρέματο ἀπὸ τὰ διάτρητα σημεῖα τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, ποῖοι πόνοι ἐθέριζον τὸν ἐσταυρωμένον! Καὶ ἡ παραμικροτέρα κατόπιν κίνησις καὶ αἱ ἀναπόφευκτοι συσπάσεις καὶ οἱ σπαραγμοὶ τοῦ σώματος ἀνεένων καὶ ἐπηύξανον συνεχῶς τὸ μαρτύριον. Προσθέσατε κατόπιν τὴν φλόγα τοῦ πυρετοῦ, ποὺ ἀναγκαιῶς ἐπηκολούθει, καὶ τὴν τρομερὰν δίψαν, ἕνεκα τῶν πληγῶν καὶ τοῦ πυρετοῦ· τὸ στέγνωμα τῶν χειλέων (τῶν χειλέων ἐκείνων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐκρέμαντο ἄλλοτε οἱ ἀκροαταὶ Του)· τὸ σβῆσιμο τῶν ὀφθαλμῶν (τῶν ὀφθαλμῶν ποὺ προσέβλεπον μετ' ὅσον καλωσύνην τοὺς ἀνθρώπους) καὶ τὴν ἀχρότητα τοῦ προσώπου (τοῦ θεοῦ προσώπου, τῆς οὐρανιας μορφῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἐγινώσκετο ὁ γλυκὺς Ναζωραῖος, ὁ «ὠ ρ α ἰ ο ς κ ἄ λ λ ε ι», ὁ Ὅποιος πλέον «οὐκ εἶχε εἶδος, οὐδὲ κ ἄ λ λ ο ς»), διὰ νὰ ἔχετε μίαν σκιαδῆ εἰκόνα τοῦ σωματικοῦ μῶλωπος τοῦ Κυρίου.

Δὲν εἶναι ὅμως μικρότερος καὶ ὁ ψυχικὸς του μῶλωψ. Τὰ ψυχικὰ τραύματα ἐπλήγωσαν ἀκόμη βαθύτερον τὸν ἐσταυρωμένον. Ἐνας μαθητὴς Του τὸν προδίδει καὶ τὸν πωλεῖ. Δεύτερος τὸν ἀρνεῖται τρίς καὶ μετ' ὄρου. Οἱ ἄλλοι μαθηταὶ Του σκορπίζονται πανικόβλητοι καὶ τὸν ἐγκαταλείπουν. Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, ποὺ θὰ ὄφειλαν πρῶτον νὰ ἐγκολπαθοῦν τὸν Μεσσίαν, συνομωτοῦν καὶ ἐξυφαίνουσι τὴν καταδικὴν Του. Ἐμπαιγμούς, χλευασμούς, μυκτηρισμούς, ἐξευτελισμούς ἐπιχειροῦν κατ' Αὐτοῦ Ρωμαῖοι στρατιῶται καὶ ἄρχοντες. Λαὸς δὲ εὐηργετημένος εἰς τὸ ἔπακρον ὑπ' Αὐτοῦ τοῦ προσφέρει «ἀντὶ τοῦ μᾶνα χολῆν, ἀντὶ τοῦ ὕδατος ὄξος», ἀντὶ εὐγνωμοσύνης τὸ «ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτόν». Προσέφερεν ἀγάπην καὶ ἐδέχθη μῖσος. Ἐκλείσει τὰς πληγὰς τῶν ἄλλων· οἱ ἄλλοι ἠνοιξαν εἰς αὐτὸν πληγὰς. Ἐκλαίει εἰς τὸν πόνον τῶν ἄλλων. Εἰς τὸν ἰδικόν Του πόνον ἄλλοι ἐπιχαίρουσι. Ἐχάριζε ζῶν καὶ ἔλαβε θάνατον. Πῶς νὰ μὴ αἰσθάνεται ἰσχυρότατον πόνον διὰ τοὺς ψυχικοὺς αὐτοὺς μῶλωπας ποὺ ἐδέχθη ἀπὸ τὴν γενικὴν ἀχαριστίαν καὶ ἐξαχρείωσιν; Κανεὶς ὅμως ἀπὸ τοὺς ἀναφερθέντας σωματικοὺς καὶ ψυχικοὺς μῶλωπας δὲν ἐπλήγωσε περισσότερο τὸν Κύριον ἀπὸ τὸ πλῆγμα ποὺ ἐδέχθη ὁ Ἀναμάρτητος, ὅταν, ὡς ἀντιπρόσωπος ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ἐσῆκωσεν ἐπάνω Του τὰς ἁμαρτίας ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος· καὶ ὅταν, ἕνεκα τοῦ ἀπαισίου αὐτοῦ φορτίου, ἀπέστρεψε καὶ ὁ Οὐράνιος Πατὴρ τὸ πρόσωπόν Του ἀπ' Αὐτοῦ. Τὸ ἀπαισιον φορτίον καὶ ἡ ἐγκατάλειψις ἀπὸ τὸν Οὐράνιον Πατέρα Του ἐστοίχισεν ἀφάνταστα. Ἡ κραυγὴ τοῦ Κυρίου «Θεέ μου, θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες» ἐκφράζει τὸν βαθύτερον πόνον Του· μαρτυρεῖ τὴν ὑψίστην ὀδύνην Του. Καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν ἐντονώτερον ἐξ ὅλων μῶλωπα τοῦ Κυρίου συνεργοὶ εἴμεθα ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἐφ' ὅσον καὶ τὰς ἰδικὰς μας, τὰς προσωπικὰς ἐνὸς ἐκάστου, ἁμαρτίας ἐσήκωσε κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην... Ἰλεως γενοῦ ἡμῖν, Κύριε.

2. Περιγράφοντες ὅμως τὸν μῶλωπα τοῦ Κυρίου, δὲν ἀποβλέπομεν εἰς συγκινήσεις, οὐδὲ νομίζομεν ὅτι ἀρκοῦν αἱ συγκινήσεις καὶ οἱ μέχρι δακρῶν ἴσως συναίσθηματισμοὶ τῆς παρουσίας ἡμέρας. Περὶ σότερον ἐνδιαφέρει τὸ οὐσιαστικὸν ἀποτέλεσμα, αἱ εὐεργετικαὶ δι' ἡμᾶς συνέπειαι τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου, περὶ τῶν ὁποίων ὁ Προφήτης Ἡσαΐας λέγει ὅτι «τῷ μῶλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν» καὶ εἰς τὰς ὁποίας φέρομεν ἤδη τὸν λόγον. «Ἡμεῖς ἰάθημεν». Εἰς τὰς δύο αὐτὰς λέξεις περιλαμβάνονται

τὰ σωτηριώδη δι' ἡμᾶς ἀποτελέσματα τοῦ θεοῦ Πάθους, τοῦ μώλωπος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. «Ἡμεῖς ἰάθημεν». Ἰάθημεν: α) ἀπὸ τὸ μίasma τῆς ἁμαρτίας. Εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς «βασιλείας τοῦ Θεοῦ» μόνη φυσικὴ κατάστασις εἶναι ἡ ἀγιότης. Ἡ ἁμαρτία εἶναι τελείως ἀσυμβίβαστος καὶ ἀπαράδεκτος. Εἶναι τὸ μίasma, τὸ ὁποῖον μολύνει τὴν ἀτμόσφαιραν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐξώσθη ὁ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ Παραδείσου μετὰ τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ ὁ Ἅπ. Παῦλος πληροφορεῖ, περὶ τῶν διαφόρων παθῶν τῆς ἁμαρτίας, ὅτι «οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν». Ἀλλὰ, δόξα τῷ Θεῷ. «τῷ μώλωπι (τοῦ Χριστοῦ) ἡμεῖς ἰάθημεν». Ὅλοι βεβαίως εἴμεθα ἁμαρτωλοί. Ἀλλὰ «τὸ αἶμα Ἰησοῦ Χριστοῦ καθαρίζει τὴν ἁμαρτίαν». Ἄλλὰ «τὸ αἶμα Ἰησοῦ Χριστοῦ καθαρίζει τὴν ψυχὴν ποῦ προσφεύγει εἰς Αὐτόν, διὰ τῶν ἁγιαστικῶν ἰδίως μυστηρίων, ὥστε νὰ (μὴ ἐξῆ) (πλέον) σπῖλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾗ ἁγία καὶ ἄμωμος» καθαρὰ ἀπὸ τὸ μίasma τῆς ἁμαρτίας καὶ εὐάριστος πάλιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ «τῷ μώλωπι (τοῦ Χριστοῦ) ἰάθημεν β) καὶ ἀπὸ τὸ θανατηφόρον δηλητηριον τῆς ἁμαρτίας. Ἐὰν ἡ ἁμαρτία, ὡς μίasma, ἀποξενῶν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς κοινωνίας τῶν ἁγίων, ἀπὸ τὸν κόσμον τ. ἐ. τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἐξ ἄλλου ἡ ἁμαρτία ὡς δηλητηριάζουσα τὴν ἀνθρωπίνην ὑπόστασιν ὀδηγεῖ πρὸς τὸν θάνατον. Αὐτὸ ἄλλωστε ὑπῆρξεν, ὡς ποινὴ πλέον, τὸ θλιβερότερον ἐπακολούθημα τῆς ἁμαρτίας. «Εἰσῆλθεν ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος». Ὁ ἄνθρωπος ἔγινε θνητός, ἐν ᾧ ἐπλάσθη νὰ μὴ ἀθάνατος. Τὸ δὲ χειρότερον, ὁ θάνατος, ὡς συνέπεια τῆς ἁμαρτίας, δὲν σημαίνει μόνον τὸν χωρισμὸν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ τὴν φθορὰν καὶ ἀποσύνθεσιν ἡμῶν, ἀλλὰ σημαίνει καὶ τὸν χωρισμὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ «ὃ ἐστὶ δεῦτερος θάνατος» (Ἄποκ. 21,8). Ὅσον λοιπὸν μεγαλειότερος ἦτο ὁ ὄλεθρος πρὸς τὸν ὅποιον μᾶς ἔφερον ἡ ἁμαρτία, τόσον σπουδαιότεραν σημασίαν ἔχει ἡ ἀντίστοιχος Χάρις ἡ προελθοῦσα ἀπὸ τὴν θυσίαν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀντὶ ἡμῶν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ ἡ ἴασις τὴν ὅποιαν μᾶς ἐχάρισεν ὁ μώλωψ τοῦ Κυρίου. Πράγματι δὲ ἠθέλησεν ὁ Κύριος «ἵνα διὰ τοῦ θανάτου (τοῦ ἰδικοῦ Του, ὀφιστάμενος Ἐκεῖνος τὴν ἰδικὴν μας ποινὴν) καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τουτέστι τὸν διάβολον, καὶ ἀπαλλάξῃ» τοὺς πιστεύοντας καὶ ὑπακούοντας εἰς Αὐτὸν ἀπὸ τὴν ἐνοχίαν, τὴν καταδίκην καὶ τὸν θάνατον. Τώρα πλέον κατηργήθη ὁ θάνατος. Ὁ λεγόμενος θάνατος εἶναι ἀπλοῦς ὕπνος, διότι προσδοκῶμεν Ἀνάστασιν νεκρῶν. Εἶναι ἡ γέφυρα, διὰ τῆς ὁποίας ἡ ψυχὴ τοῦ πιστοῦ καὶ εὐσεβοῦς χριστιανοῦ «μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν» καὶ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν πλησίον τοῦ Θεοῦ. γ) Τέλος, ἡ ἴασις ἡ προελθοῦσα ἀπὸ τὸν μώλωπα τοῦ Κυρίου εἶναι καὶ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν δύναμιν τῆς ἁμαρτίας, ἀπὸ τὴν ἰσχὴν τοῦ «παλαίου ἄνθρωπου». Δὲν ἐξήλειψε μόνον τὴν ἐνοχίαν μας ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, διὰ τὰς ἁμαρτίας μας, ἡ θυσία τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ καὶ «ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ». Ἐφ' ὅσον ὁ χριστιανὸς συνδέεται στενωῶς μετὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, διὰ τῆς πίστεως καὶ διὰ τῆς ἀφοσιώσεως εἰς Αὐτόν. ἐφ' ὅσον καταφεύγει εἰς Αὐτόν διὰ τῆς προσευχῆς, διὰ τῆς μελέτης τοῦ λόγου Του καὶ διὰ τῶν θείων μυστηρίων, αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀναγεννητικὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου. Αἰσθάνεται ὅτι «ἐνδυναμῶται ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς

ἰσχύος αὐτοῦ», ὥστε νὰ νικᾷ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν καὶ νὰ μὴ αἰχμαλωτίζεται ὑπ' αὐτῆς. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀνεδείχθησαν καὶ ἀναδεικνύονται συνεχῶς οἱ ἅγιοι ἄνθρωποι, οἱ ἐνάρετοι, οἱ νικηταὶ τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἁμαρτίας.

Ἔλα ὁμοῦς αὐτὰ τὰ σωτήρια ἀποτελέσματα τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου ἐπέρχονται, ἐφ' ὅσον θὰ θελήσῃ ὁ χριστιανὸς νὰ αἰσθανθῇ καὶ ὡς ἰδικόν του βίωμα τὸ Πάθος καὶ τὴν Θυσίαν τοῦ Κυρίου. «Χριστῷ συνεσταύρωμα ἢ» ἔλεγεν ὁ Ἄπ. Παῦλος. Καὶ συνεβούλευε τοὺς χριστιανούς νὰ προσπαθοῦν νὰ αἰσθάνωνται ἑαυτοὺς «νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν». Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως δὲ αὐτῆς θὰ ἔπρεπε καὶ ἡμεῖς σήμερον νὰ θέσωμεν εἰς ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους τὸ ἐρώτημα «τῷ μῶλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν;»

Ὡ Κύριε, δός μας τὴν χάριν Σου καὶ τὸν φωτισμὸν Σου, διὰ νὰ ὑπάρξῃ ἀπὸ τὸν καθένα ἐξ ἡμῶν ἡ διαβεβαίωσις πρὸς Σέ, ὅτι: «καὶ συσταυροῦμαι καὶ συνθάπτομαι τῷ βαπτισμῷ Σου» καὶ πάσχω διὰ Σέ ὡς βασιλεύσω σὺν Σοί· καὶ θηήσκω ὑπὲρ Σοῦ, ἵνα καὶ ζήσω ἐν Σοί». Ἀμήν.

6ον

Εἰς τὸν Μεγαλομάρτυρα Γεώργιον

(τῇ Δευτέρᾳ τῆς Διακαινησίμου, 7 Μαΐου 1956)

Ἐὰν βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες ἐκκληρονόμησαν παρὰ τῶν γονέων τὸν τοὺς θρόνους καὶ τοὺς τίτλους· Ἐὰν πλοῦσιοι καὶ μεγιστᾶνες κληροδοτοῦσιν εἰς τὰ τέκνα τῶν ἀγαθῶν καὶ προνόμια διάφορα· Ὁ ἐροταζόμενος σήμερον μεγαλομάρτυς τοῦ Χριστοῦ Γεώργιος εὐρέθῃ κληρονόμος βαρεῖας παρακαταθήκης τοῦ πατρός του. Ἦτο υἱὸς μάρτυρος. Καὶ ἐκκληρονόμησε παρὰ τοῦ πατρός του τὸ μαρτύριον ὡς παράδοσιν καὶ παράδειγμα. Ποίαν σημασίαν ἔχει ἡ βαρυτάτη αὐτῆ κληρονομία θὰ ἀναπτύξῃ, διὰ βραχείων, σήμερον ὁ λόγος.

1. Πάντοτε αἱ οἰκογενειακαὶ ἀρχαὶ καὶ παραδόσεις ἀσκοῦσι τὴν ἐπίδρασιν αὐτῶν εἰς τὰ τέκνα. Παραδείγματα δὲ ἀρετῶν διαφόρων, παρακολούθηθέντα συνεχῶς καὶ ἐκ τοῦ πλησίον εἰς τὸν κύκλον τοῦ ἀμέσου ἡμῶν περιβάλλοντος, δημιουργοῦν ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν καὶ ἀποτυπώνουν πολλάκις τὴν σφραγιδα τῶν εἰς τὰ πρόσωπα τὰ εὐρισκόμενα εἰς στενωτέραν ὀπωσδήποτε ἐπαφῇ.

Διὰ τὸν ἅγιον Γεώργιον ὑπῆρξεν εὐτύχημα ὅτι, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, ἔζησε τὰ πρῶτά του χρόνια μέσα εἰς ἀτμόσφαιραν χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἀρετῆς. Καὶ τοῦ ἐκκληροδότησαν οἱ εὐσεβεῖς γονεῖς του ὡς πολῦτιμον κεφάλαιον τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ εὐσέβειαν. Ὁ μαρτυρικός δὲ θάνατος τοῦ πατρός του, ἐν ᾧ ἀπὸ πολὺ μικρὸν τὸν κατέστησεν ὄρφανόν, ἐξ ἄλλου ὁμοῦ συνετέλεσεν, ὥστε ἡ πιστὴ καὶ ἐνάρετος πατρικὴ φυσιογνωμία, περιβεβλημένη ἤδη καὶ τὸν φωταστέφανον τοῦ μαρτυρίου, ν' ἀποτελέσῃ διὰ τὸν νεαρῶτατον τότε Γεώργιον φωτεινὸν μετέωρον, τὴν τροχίαν τοῦ ὁποίου εὐχαρίστως θὰ ἐπεθύμει νὰ ἀξιώθῃ καὶ αὐτὸς νὰ ἀκολουθήσῃ, διαγράφων λαμπρὰν καὶ ἔνδοξον τὴν πορείαν τοῦ βίου του.

Ὅταν κατόπιν, ἐπάνω εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας του καὶ εἰς τὴν θριαμβευτικὴν του στρατιωτικὴν σταδιοδρομίαν, ἕνα διάταγμα τοῦ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ ἐπέβαλλεν ἐξορίαν, θάνατον, καὶ τὰ φοβερώτερα βασιανιστήρια

εἰς τοὺς χριστιανούς, ὁ Γεώργιος ἡσθάνθη ἐντὸς αὐτοῦ ἔντονον τὴν κλησιν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν πρὸς τὸ μαρτύριον. Ὁ υἱὸς τοῦ μάρτυρος πατρός ἡσθάνετο τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας του νὰ συντονίζωνται πρὸς οὐρανίας συμφωνίας γνωρίμου φωνῆς — τῆς φωνῆς τοῦ πατρός του — εἰς τὸν παῖνα τὸν νέον: «Ὑπερ πᾶν ἄρτος μαρτύρων...» «αὕτη ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ...» καὶ «αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη, ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν» εἰς «τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλεν Ἰησοῦν Χριστόν». Καὶ ἐπηκολούθησεν ἡ θαρραλέα καὶ ἐκουσία ὁμολογία τοῦ Γεωργίου, ὅτι εἶναι «πιστὸς ἄχρι θανάτου» εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστόν, διὰ νὰ διαδεχθῶν τὴν ὁμολογίαν αὐτὴν μαρτύρια φοβερὰ καὶ ἀνεκδιήγητα καὶ θάνατος ἡρωϊκὸς καὶ μαρτυρικὸν στέφος ἀφθαρτον καὶ ἀμάραντον.

2. Καὶ ἐκεῖνος μὲν ἀπεδείχθη τοιουτοτρόπως ἀντάξιος συνεχιστῆς τοῦ πατρικοῦ προηγουμένου. Ἐσκέφθημεν ὁμῶς, ἀγαπητοί, ὅτι καὶ ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ ἑορτασθῶμεν τῆς μνήμης του δὲν εἴμεθα ξένοι πρὸς τοὺς ἀθλοφόρους μάρτυρας; Ἐσκέφθημεν ὅτι καὶ ἡμεῖς «εἴμασθε ἀπόγονοι μαρτύρων»; Πράγματι. Ἐκεῖνοι προηγήθησαν εἰς τοὺς ὑπὲρ πίστεως ἁγῶνας καὶ εἰς αὐτὸ τὸ μαρτύριον, καὶ μᾶς ἄφησαν ὡς κληρονομίαν τὴν πίστιν εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστόν, ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ὁποίου αὐτοὶ ἠγωνίσθησαν καὶ ἐθυσιάσθησαν. Ἐὰν ἅλη ἡ κατὰ τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἐκστρατεία — καὶ Ἰουδαίων καὶ Ῥωμαίων καὶ αἰρετικῶν καὶ ὄλων τῶν μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων ἀρνητῶν καὶ πολεμίων — δὲν κατάρθρωσε νὰ κλονίσῃ τὰ θεμέλια καὶ τὸ οἰκοδόμημα τῆς πίστεως ἡμῶν, τοῦτο ὀφείλεται μὲν πρωτίστως εἰς τὸ ὅτι τῆς πίστεως ταύτης ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ κήρυγμα εἶναι «ἐξ οὐρανοῦ» καὶ οὐχὶ «ἐξ ἀνθρώπων» ὀφείλεται ὁμῶς καὶ ἀπὸ ἀνθρωπίνης πλευρᾶς εἰς τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων. «Μέσα ἀπ' τοὺς τάφους τῶν ἀνθρώπων ἡ πίστις αὐτῆ πού μᾶς φλογίζει», ἔγραψεν εὐσεβὴς ποιητικὸς κάλαμος. (Γ. Βερίτης).

Ἐὰν δὲ ὡς Ἕλληνες καυχώμεθα, ὅτι ἡ ἱστορία τῶν πατέρων καὶ τῶν προγόνων μας ἀποτελεῖ λαμπρὰν δι' ἡμᾶς κληρονομίαν καὶ παράδοσιν, ἅς μὴ λησμονῶμεν ὅτι καὶ ὡς χριστιανοί, ὀρθόδοξοί, μάλιστα, ἔχομεν «τοσοῦτον περιχέμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων», ἔχομεν πάνθειον μέγα μαρτύρων καὶ ἡρώων τῆς πίστεως, τὸ ὅποιον κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ἑλληνικόν, ἀλλὰ καὶ ὀπωσδήποτε, ἐξ ἐπόψεως συγγενείας πίστεως, εἴμεθα «συμπολιταὶ τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ».

Ὅφειλομεν λοιπὸν νὰ φανῶμεν καὶ ἡμεῖς ἀντάξιμοι τῆς μαρτυρικῆς παράδοσεως τῶν πατέρων μας. Ἐὰν δὲ ἐκεῖνοι μὲ τόσον ἡρωϊσμόν ἠγωνίσθησαν «μέχρις αἵματος», δὲν εἶναι καὶ ἰδικόν μας χρέος νὰ συνεχίσωμεν, ἀνδυνότερον πάντως ἡμεῖς, τὴν ἡρωϊκὴν των παράδοσιν «οὕτω μέχρις αἵματος... πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι» (Ἐβρ. 12,4) καὶ μὴ αὐτομολοῦντες πρὸς αὐτήν;

Ἄς μᾶς ἐμπνέῃ τὸ παράδειγμα των. Ἄς μᾶς φρονηματίξῃ ἡ παράδοσις τῶν μαρτύρων. Ἄς μᾶς ἐνισχύῃ δὲ καὶ ἡ Χάρις τοῦ Ἀναστάτου Σωτῆρος εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς ἡθικῆς τελειώσεως ἡμῶν, διὰ νὰ γίνωμεν καὶ ἡμεῖς τροπαιοφόροι κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ συμβασιλεύσωμεν καὶ συνδοξασθῶμεν μετὰ τοῦ Τροπαιοφόρου ἁγίου Γεωργίου, «διαπαντὸς εὐλογοῦντες τὸν Κύριον καὶ ὑμνοῦντες τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ» εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ

«Επισκέψασθε οὖν... ἄνδρας... οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης». (Πράξ. 6,1-7)

Ἄνεκαθεν οἱ Ἀπόστολοι, παρὰ τὴν ἱερότητα τοῦ θεοῦ λόγου, δὲν παρημέλησαν καὶ τὶς καθημερινὲς ἀνάγκες τῶν πιστῶν. Ὅπως καὶ σήμερα ἔτσι καὶ τότε ὑπῆρχαν πτωχοί. Χάριν αὐτῶν εἶχαν συστηθῆ οἱ κοινὲς τράπεζες. Ἐκεῖ προαιρετικὰ προσέφεραν οἱ ἔχοντες καὶ ἐσιτίζοντο οἱ πτωχοί. Ἐπειδὴ ὁμως ἡ διακονία αὐτὴ παρεμποδίζε τὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων καὶ παρεπονοῦντο οἱ πτωχοὶ χῆρες, συνεσκέφθησαν καὶ ἀπεφάσισαν, ὅπως ἐκλέξουν ἑπτὰ ἄνδρες. Τούτους, εἶπαν, «καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης» (Πράξ. 6,1-7). Ἐξέλεξαν, λοιπὸν, γιὰ τὴν ὑπηρεσία αὐτὴ τῆς περιθάλψεως τῶν πτωχῶν καὶ διανομῆς τῶν τροφίμων καὶ ἄλλων ἐλεημοσυνῶν τοὺς ἑπτὰ διακόνους.

Ὁ ἀριστος αὐτὸς τρόπος διενεργείας τῆς φιλανθρωπίας δὲν θὰ ἦτο καὶ εἰς τὴν ἐποχὴ μας ἐνδεδειγμένος;

«Ὅτι καὶ σήμερα ὑπάρχουν πολλοὶ ἄποροι, χῆρες, ὄρφανὰ, γέροντες, ἀνάπηροι καὶ τόσο ἄλλοι ἐνδεεῖς, δὲν χρειάζεται καμμιά συζητήσις. Οὐδὲ συζητεῖται ἡ ὑποχρέωσις τῶν δυναμένων νὰ βοηθῆσιν παντοιοτρόπως τούτους. Κάτι ποῦ ἔχει μεγάλη ἀνάγκη προσοχῆς εἶναι ὁ τρόπος μιᾶς συστηματικῆς διενεργείας τῶν βοηθημάτων καὶ ἐλεημοσυνῶν.

Οἱ ὑπεύθυνοι στὶς ὑπηρεσίες αὐτές, κατὰ τὸν συγγραφέα τῶν Πράξεων, ἄς ἔχουν ὑπ' ὄψιν τοὺς μερικὰ γνωρίσματα:

α) Καλὴ μαρτυρία. Αὐτὸ ποῦ γράφει «μαρτυρουμένους» θὰ τὸ ἐνοήσωμεν, ὅτι οἱ διάκονοι τῆς φιλανθρωπίας θὰ πρέπει νὰ διακρίνονται γιὰ τὴν τιμιότητά τους. Τὸ κοινὸν δηλ. νὰ τοὺς ἔχη πλήρη ἐμπιστοσύνη. Νὰ μὴ ἀφήσουν καμμιά ἀμφιβολία γιὰ τὴν τιμία των διαχείρησι. Νὰ εἶναι ἀμεμπτοὶ καὶ ἀνεπίληπτοι στὸ χαρακτήρά τους. Καὶ τοῦτο διότι διαχειρίζονται ὄχι μόνον χρήματα καὶ πράγματα ξένα, ἀλλὰ αὐτὰ τὰ πράγματα εἶναι ἱερά! Εἶναι πράγματα ἀφιερωμένα πλέον, ἐφόσον προορίζονται γιὰ τοὺς πτωχοὺς. Ἄλλοίμονο τώρα, ἂν ἡ κοινωνία πιστεύη, ὅτι ἐνδέχεται ἀπ' αὐτὰ νὰ κλέβωνται. Ἄλλοίμονο ἂν ὑπάρχουν Ἰουδαίους εἰς ὅσους διαχειρίζονται τὰ πρὸς φιλανθρωπία πράγματα. Ἄν ὁ ποιητὴς λέγῃ «ὅποιος τὰ πλοῦτη του σκορπᾷ, ἀπὸ τοὺς πτωχοὺς τὰ κλέβει...», τί θὰ ἔλεγε ἂν τὰ κλέβῃ κανεὶς ἀπὸ τὸ ταμεῖο τῶν ἐλεημοσυνῶν;

β) Μὲ σύνεσι. Μετὰ τὴν καλὴ κοινωνικὴ μαρτυρία ἀπαιτεῖται καὶ «σοφία». Σύνεσι καὶ διακριτικότητα θέλει ἡ καλὴ διανομὴ τῶν ἐλεημοσυνῶν. Σύνεσι ἀφ' ἐνὸς γιὰ τὴν προμήθεια καὶ σύνεσι γιὰ τὴν διάθεσι. Δίκαια ὁ λαὸς λέγει «τὸ καλὸν μὴ καλῶς γενόμενον, οὐκ ἐστὶ καλόν». Ἀπαιτεῖται ὄχι μεροληψία ἀλλὰ διακριτικότης, δικαιοσύνη καὶ ἀγάπη κατὰ τὴν διανομὴ. Ἐπίκαιρα οἱ Ἀποστολικὲς διαταγὲς συνιστοῦν «ἰδρυσάτω ἐλεημοσύνη ἐν ταῖς χερσὶ σου». Δὲν πρέπει ἀδιάκριτα νὰ ἐλεῆς. Ἐνδέχεται ὁ ἐλεούμενος νὰ εἶναι φιλάργυρος ἢ σπάταλος. Τοῦ ἀξίζει τότε βοήθεια; Ἐνα ἄλλο ἀκόμη νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν νὰ προφυλάσσεται ἡ αξιοπρέπεια τοῦ βοηθουμένου.

Ζεῦρετε ὅτι πολλοὶ ὑποφέρουν οικονομικὰ, ἐπειδὴ δὲν ἄπλωσαν τὸ χερί στὸ σταυροδρόμι. Αὐτοὶ οἱ ὑπεύθυνοι τῆς φιλανθρωπίας ὀφείλουν νὰ εὑρουν καὶ νὰ βοηθῆσιν μὲ σοφία. γ) «Πλήρεις πνεύματος ἁγίου». Ὡ, πόση τιμὴ δίδεται στοὺς φιλανθρώπους τούτους; Γίνονται διάδοχοι τῶν ἑπτὰ διακόνων καὶ οἰκονόμοι τοῦ Θεοῦ. Ἦμποροῦν ὁμως χωρὶς τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος νὰ κατέχουν τὴν ὑπηρεσία αὐτὴ τῶν πτωχῶν καὶ τοῦ Θεοῦ; Γεμάτοι λοιπὸν ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἄς φροντίζον νὰ εἶναι.

Μεγάλη και πλατειά φιλανθρωπία παρατηρεῖται και στην ἐποχή μας. Εἶναι πρᾶξις ἀξιεπαίνου. Ἄξιεπαῖνος! Ὑπὸ ἓνα ὅμως ὄρο. Μήπως ἀπ' αὐτὴ λείπει ἡ (μαρτυρία και σοφία και τὸ ἅγιον Πνεῦμα); Μήπως τὴν θέσι τῶν γνωρισμάτων τούτων υπέκλεψε τὸ ἀνθρώπινο στοιχεῖο, ὁ ἐγωῖσμός;

Φοβούμεθα ὅτι, οἱ ἐργαζόμενοι μὲν στὴ φιλανθρωπία πρὸς τὸ «θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις», ὅμως, θ' ἀκούσουν τότε· «ἀπέλαβες σὺ τὸν μισθόν σου ἐπὶ τῆς γῆς».

ΙΑΚ.

ΑΠΟ ΤΟ ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΝ ΣΥΝΑΞΑΡΙ

ΠΑΠΑ-ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΙ ΠΑΠΑ-ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ

Τὸ χωρίον Βαλιμὴ τῶν Καλαβρύτων καυχᾶται, διότι ὁ Χαράλαμπος — πατὴρ — και ὁ Πανάγος — υἱός — Μητρόπουλοι ἔλαβον μέρος, κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, εἰς δέκα και ὀκτώ (18) μάχας, («Χελμός» Ἀκράτας, φύλ. Ἰουλίου - Αὐγούστου ἔτ. 1952). Καὶ ἡ Μπερνορὴ ὅμως, ἡ σήμερον ὀνομαζομένη Ὠρια (ἐκ τοῦ Ὠραία), πρέπει νὰ εἶναι υπερέφανος, ὄχι βεβαίως διὰ τὴν δημοτικὴν παράδοσιν τοῦ κάστρου της, τ. ἔ. τοῦ Ὠριοκάστρου, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐθνικοὺς ἀγῶνας δύο ἐφημερίων της, τοῦ Βασιλείου — πατρὸς — και Παναγιώτου — υἱοῦ — Πρωτοπαπᾶ. Ἡ χήρα πρεσβυτέρα Ἀθανάσω γράφει, ὅτι «ἀμφότεροι, μὲ τὸν σταυρόν εἰς τὰς χεῖρας και τὰ ὄπλα, υπηρέτησαν τὴν πατρίδα στρατιωτικῶς». Κατὰ τὸ ἔτος 1865 και οἱ δύο κληρικοὶ εἶχον ἀποθάνει. Κατὰ τὸ ἔτος 1846 οἱ ἐλευθερωταὶ ἔζων. Ἐκ τῆς ἡλικίας τῶν τέκνων τοῦ υἱοῦ ἐφημερίου και ἐκ τῶν ἄλλων χρονολογιῶν, και τοῦ περιεχομένου τῶν πιστοποιητικῶν, δύναται τις νὰ ἀποφανθῆ, ὅτι ὁ μὲν πατὴρ ἐγεννήθη περίξ τοῦ ἔτους 1775, ὁ δὲ υἱός περίξ τοῦ ἔτους 1800, διότι ἀσφαλῶς κατὰ τὸ 1821 θὰ ἦγε τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ὁ πατὴρ, ἔχων υπερβῆ τὸ 45ον ἔτος τῆς ἡλικίας του κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, ὄχι μόνον ἐνεψύχωνε τοὺς στρατιώτας, ἀλλὰ και συνηγωνίζετο μὲ αὐτοὺς εἰς τὰ ἀνδραγαθήματά των. Ἐστάθη ὁ Παπα—Βασίλης «ἀπαρραδειγματίστος» εἰς ζῆλον, «ἀπαρραδειγματίστος» εἰς ἐνθουσιασμόν, καθ' ὅλας τὰς ἐκστρατείας. Περὶ τοῦ ἐφημερίου τῆς Μπερνορῆς ἄς πιστοποιήσῃ ὁ ἐξ Ἀστρους τῆς Κυνουρίας ὄπλαρχηγός του, ὁ Παναγιώτης Ζαφειρόπουλος, Φιλικός και πρόφην μεγαλέμπορος ἐν ΚΠόλει, ὁ μετὰ τῶν δύο, ἐπίσης ἐμπόρων ἐν Μασσαλίᾳ, ἀδελφῶν του τὰ πάντα θέσας εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Πατρίδος του. Ὁ συνταγματάρχης, μετέπειτα, περὶ τοῦ ἱερέως Μπερνορῆς, γράφει:

«Πιστοποιητικὸν ἱερέως

Πιστοποιῶ ὅτι ὁ Αἰδουσιμώτατος **Βασίλειος Γ. Πρωτοπαπᾶ**, ἱερέως, ἐφημέριος τῆς ἐνορίας Μπερνορῆ τῆς κωμοπόλεως Καστρίου τοῦ δήμου Τανίας τῆς Κυνουρίας, εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον τῆς Πατρίδος, μετὰ τὸν σταυρὸν εἰς τὰς χεῖρας καὶ τὰ ὄπλα ἐν ταῦτῳ ὑπῆρξε τὴν Πατρίδα στρατιωτικῶς. Ὁ ἐνθουσιασμὸς καὶ ζῆλος τοῦ σεβασμιωτάτου ταύτου ἱερέως ἐστάθη ἀπαραδειγμάτιστος, μετὰ τὰς νουνεγεῖς παραινέσεις του, ἐθάρρυνε καὶ ἐμψύχωνε τοὺς στρατιώτας εἰς τὰς μάχας καὶ τοὺς ἀκροβολισμοὺς, ἐδαπανοῦσεν ἐξ ἰδίων του διάφορα χρηματικὰ μέσα, πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκαίων τῶν στρατιωτῶν, παρευρίσκειτο πάντοτε εἰς τὸ στράτευμα, καὶ συνηγωνίζετο μετὰ τῶν στρατιωτῶν καθ' ὅλας τὰς ἐκστρατείας καὶ τὰς μάχας τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος τῆς Πατρίδος.

Κατ' αἰτησὶν του ὅθεν τῷ δίδεται τὸ παρὸν πιστοποιητικόν, διὰ τὴν χρῆσιμότητά του δεῖ, πρὸς ἀνταμοιβὴν δικαίαν τῶν ἐξόδων καὶ θυσιῶν του.

Ἐν Ἀστρεὶ τὴν 10ην Μαΐου 1846

Π. Ζαφειρόπουλος
Συνταγματάρχης».

Ὁ ἴδιος ὄπλαρχηγός, ὁ συμμετασχὼν εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Τριπόλεως διὰ δισχιλίων στρατιωτῶν, καὶ ἀνοιξὰς τὴν πύλην καὶ ξιφῆρης πρῶτος εἰσελθὼν εἰς τὴν πόλιν, πιστοποιεῖ, αὐθημερόν, καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ, Παναγιώτη Πρωτοπαπᾶ τὰ ἐξῆς:

«Πιστοποιητικὸν

Δηλοποιῶ ὅτι ὁ κύριος **Παναγιώτης Παπαβασιλείου Πρωτοπαπᾶ**, δημότης τοῦ δήμου Τανίας κάτοικος εἰς τὴν ἐνορίαν Μπερνορῆ τῆς κωμοπόλεως Καστρίου τῆς Κυνουρίας, εἰς τὸν ὑπὲρ Ἀνεξαρτησίας τῆς Πατρίδος πόλεμον ὑπῆρξε στρατιωτικῶς ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μέχρι τέλους, παρευρέθη εἰς τὴν πολιορκίαν Τριπόλεως καὶ εἰς τὴν ἐφοδὸν αὐτῆς, εἰς τὴν τῆς Ναυπλίας, εἰς τὴν ἐκστρατείαν τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὸ Ζητοῦνι καὶ εἰς τὰς λοιπὰς μάχας, εἰς τὰς κατὰ τοῦ Δράμαλης, εἰς τὸ Ἄργος καὶ Δερβενάκια, εἰς τὴν τῆς Ἰδρας, τῶν Μεγάρων καὶ Ἀθηνῶν καὶ τὰς κατὰ τοῦ Ἰμπραήμη, καὶ τέλος εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχιακὰς ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος μέχρι τῆς ἐλεύσεως τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος. Ἐπολέμησε μετὰ ζῆλον καὶ ἐνθουσιασμόν, ἐπίσης μετὰ εὐπίθειαν καὶ ὑπακοήν.

Ἐν Ἀστρεὶ τὴν 10ην Μαΐου 1946

Π. Ζαφειρόπουλος
Συνταγματάρχης».

Πέρασαν χρόνια εἴκοσι καὶ ἡ Πατρίς ἡ «κατακαημένη» δὲν ἠδυνήθη νὰ δώσῃ μίαν μικρὰν σύνταξιν εἰς τὰς οἰκογενεῖας τῶν δύο ἀγωνιστῶν ἐφημερίων. Κατὰ τὸ ἔτος 1865 οὔτε ὁ Παπα—Βασίλης, οὔτε ἡ Πρεσβυτέρα του ἔζων. Δὲν εἶχαν λάβει σύνταξιν τινα, διότι, ἐκ τῆς μακροχρονίου δουλείας, τῶν κακουχιῶν τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἡλικίας των, ἀπεχαιρέτησαν τὴν ἐπίγειον πατρίδα των.

Τούτους ἠκολούθησε προῶρως, λόγῳ ἴσως τῶν στερήσεων

καὶ τῶν ἀνεκδιηγῆτων δεινῶν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ὁ υἱὸς των Παπα-Παναγιώτης. Ἐκλείσαν καὶ οἱ τρεῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς των ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν δικαίᾳ καυχῆσει, διότι καὶ αὐτοί, τὸ κατὰ δύναμιν, συνετέλεσαν διαφοροτρόπως εἰς τὴν ἀποτίναξιν τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς Ἐλευθερίας ἐν Ἑλλάδι. Τρεῖς τῆς δουλείας καταλυταὶ ἔθανον, ἐγεννήθησαν ὅμως ἐκ τῆς ἐλευθέρας οἰκογενείας των ἕξ (6) νέοι διάδοχοι, κηδεμόνα ἔχοντες τὴν Πρεσβυτέραν τοῦ υἱοῦ Πρωτοπαπᾶ, ὡς πιστοποιεῖ ὁ Δήμαρχος τοῦ Καστρῖου:

«Ὁ Δήμαρχος Τανίας

πιστοποιεῖ ὅτι, ἡ ἐκ τοῦ δήμου μας Ἀθανάσω χήρα Παπα-Παναγιώτου Παπα-Βασιλείου Πρωτοπαπᾶ, ἐγγεγραμμένη ὑπὸ τὸν ἀριθ. 721 τοῦ δημοτολογίου μας, εἶναι νύμφη καὶ κληρονόμος τοῦ ἀποθανόντος Βασιλείου Γ. Πρωτοπαπᾶ ἱερέως, καὶ σύζυγος τοῦ ἀποθανόντος ἐπίσης Παναγιώτου Παπαβασιλείου Πρωτοπαπᾶ, ἔχουσα ἕξ (6) τέκνα, τέσσαρα (4) ἄρρενα, ὀνόματι Γεώργιος ἐτῶν 20, Δημήτριος ἐτῶν 17, Βασίλειος ἐτῶν 12, καὶ Ἀγτώνιος ἐτῶν 8, καὶ δύο (2) θήλεα ἐτῶν 10 καὶ 6, ὑποφέρει ἤδη ἕνεκα τῆς πολυαριθμοῦ οἰκογενείας τῆς τὴν μεγαλειτέραν δυστυχίαν καὶ ἔνδειαν, καὶ ὅτι οἱ ἀνωτέρω ἀποθανόντες Βασίλειος ἱερεὺς Πρωτοπαπᾶς καὶ Παναγιώτης Βασιλείου Πρωτοπαπᾶ, ὑπεπρέτησαν γενναίως εἰς τὸν ἱερόν Ἀγῶνα μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος.

Καστρί τὴν 15ην Ἰουνίου 1865

Ὁ Δήμαρχος
(δυσανάγνωστον)».

T. Σ.

Καὶ ἡ Πρεσβυτέρα χήρα Ἀθανάσω Παπα-Παναγιώτου, ἡ προῶρως στερηθεῖσα τοῦ συζύγου τῆς, καὶ μετὰ ζήλου ἐπιδοθεῖσα εἰς τὴν συντήρησιν καὶ τὴν ἑλληνοχριστιανικὴν ἀνατροφὴν τῶν ἕξ (6) τέκνων τῆς, γράφει εἰς τὴν αἴτησίν τῆς ταῦτα:

«Καστρί τὴν 15ην Ἰουνίου 1865

Ἀριθ. 87.

Διὰ τοῦ Δημάρχου Τανίας

ὑποβάλλω συνημμένως πρὸς τὴν Σὴν Ἐπιτροπὴν, δύο πιστοποιητικὰ τοῦ Συνταγματάρχου, ἀποθανόντος Π. Ζαφειροπούλου, ἕξ ὧν βεβαιοῦται, ὅτι ὁ πενθερός μου Βασίλειος Γ. Πρωτοπαπᾶς καὶ ὁ σύζυγός μου Παναγιώτης Παπαβασιλείου Πρωτοπαπᾶς, ἀποθανόντες ἀμφοτέροι, εἰς τὸν ὑπὲρ Ἀνεξαρτησίας πόλεμον τῆς Πατρίδος μετὰ τὸν σταυρὸν εἰς χεῖρας καὶ τὰ ὄπλα ὑπεπρέτησαν τὴν Πατρίδα στρατιωτικῶς, καὶ ἐδεδάπησαν ἕξ ἰδίων των διάφορα χρηματικὰ ποσὰ πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκαίων τῶν στρατιωτῶν, καὶ παρευρίσκοντο πάντοτε εἰς τὰς ἐκστρατείας καὶ μάχας τὰς ὁποίας θεωρῶ ἤδη περιττὸν νὰ ὀνομάσω ἐν τῇ παρουσίᾳ μου ἀναφορᾶ, ἀφοῦ τὰ ἐπισυναπτόμενα πιστοποιητικὰ βεβαιώνουν. ὑποβάλλω συνάμα καὶ πιστοποιητικὸν τοῦ δημάρχου μας, περὶ τῆς ταυτότητός μου κ.π.λ.

Ὅθεν ἀναφερομένη ἤδη παρακαλῶ τὴν Σὴν Ἐπιτροπὴν ἵνα εὐαρεστομένη ἐνεργήσῃ ὅ,τι εἶναι τὸ δίκαιον, διότι ἕνεκα τῆς πολυαριθμοῦ οἰκογενείας μου, εὐρίσκομαι εἰς τὴν μεγαλειτέραν δυστυχίαν

καὶ ὑποσημειοῦμαι
εὐπειθεστάτῃ

Ἀθανάσω χήρα Παπα-Παναγιώτου Παπα-βασιλείου Πρωτοπαπᾶ».

Τὰ ἐλεύθερα ἤδη τέκνα τῆς Ὠριᾶς νομίζω ὅτι ἔχουν καθήκον, μαζί με τοὺς ἀπογόνους τῶν ὡς ἄνω ἐλευθερωτῶν κληρικῶν, νὰ συμπληρώσωσι τὴν διδακτικὴν ἱστορίαν τῶν δύο ἱερέων ἀγωνιστῶν αὐτῆς.

Ἄλλὰ καὶ οἱ νῦν ἐφημέριοι τοῦ δήμου Τανίας δὲν ἔχουν ἱεράν ὑποχρέωσιν νὰ ἀσχοληθοῦν μετὰ τὴν πράγματι ἐνδιαφέρουσαν ἱστορίαν τῶν δύο ἐφημερίων τῆς Ὠριᾶς;

ΝΙΚΟΛ. ΠΑΝ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Πρωθιερεὺς

ΤΟ ΤΑΜΕΙΟΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ ΚΛΗΡΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ (Τ. Α. Κ. Ε.)

Α'. Συντάξεις : 1) Τὸ ἔτος 1930, βάσει τοῦ Νόμου 4606, ἰδρύθη τὸ Ταμεῖον Ἀσφαλίσεως Κλήρου Ἑλλάδος (Τ. Α. Κ. Ε.). Διὰ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὑπήχθησαν εἰς τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀσφάλισιν ἅπαντες οἱ ἐν Ἑλλάδι ὑπηρετοῦντες ἐφημέριοι, ἱεροδιάκονοι καὶ οἱ ἱεροψάλται οἱ ὑπηρετοῦντες εἰς πόλεις ἄνω τῶν 10.000 κατοίκων, χειροτετηθέντες παρὰ τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως καὶ ἀσκοῦντες ὡς μόνον ἐπάγγελμα τὸ τοῦ ἱεροψάλτου. Δύνανται ἐπίσης νὰ ἀσφαλισθοῦν καὶ οἱ ἐφημέριοι τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀνήκοντες εἰς τὰ Ὀρθόδοξα Πατριαρχεῖα καὶ τὰς αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, κατόπιν αἰτήσεώς των καὶ μετ' ἀπόφασιν τοῦ Δ. Συμβουλίου. Οἱ ὅροι συμμετοχῆς καθορίζονται, δι' ἐκάστην τῶν περιπτώσεων, δι' ἀποφάσεως τοῦ Δ. Σ. τοῦ Ταμείου. (Διὰ προτεινομένης συμπληρώσεως οἱ ὅροι συμμετοχῆς δὲν δύνανται νὰ ᾤσιν εὐνοϊκώτεροι τῶν διὰ τοὺς ὑποχρεωτικῶς ἡσφαλισμένους ἐφημερίους).

Οἱ ἡσφαλισμένοι διακρίνονται εἰς ὑποχρεωτικῶς ἡσφαλισμένους καὶ εἰς προαιρετικῶς ἡσφαλισμένους : Εἰς τοὺς ὑποχρεωτικῶς ἡσφαλισμένους ὑπάγονται : α) Ἄπαντες οἱ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος διωρισμένοι εἰς ἐνοριακοὺς καὶ μὴ ναοὺς, ὡς καὶ οἱ τοιοῦτοι τῆς Κρήτης καὶ Δωδεκανήσου. β) Τὸ τακτικόν, ἔκτακτον διοικητικόν καὶ ὑπηρετικόν προσωπικόν τοῦ Τ. Α. Κ. Ε. καὶ τῶν Μητροπολιτικῶν Γραφείων, πλὴν τῶν καθαριστριῶν.

Εἰς τοὺς προαιρετικῶς ἡσφαλισμένους ὑπάγονται : α) Οἱ κληρικοὶ ἐν γένει, οἱ μισθοδοτούμενοι ἢ συνταξιοδοτούμενοι ὑπὸ τοῦ Δημοσίου Ταμείου. β) Οἱ ἱεροδιάκονοι. γ) Οἱ ἱερομόναχοι, ἐφ' ὅσον εἶναι διωρισμένοι εἰς ἐφημεριακὰς θέσεις καὶ συνεπλήρωσαν πενταετῆ συνεχῆ ὑπηρεσίαν ἐφημεριακῆν. δ) Οἱ ἀνήκου-

τες εις τὰ Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα ἐφημέριοι Ἕλληνες τὸ γένος.
ε) Οἱ δημοδιδάσκαλοι καὶ οἱ εἰς ἄλλας δημοσίας θέσεις ὑπηρετοῦντες.

2) Ὑποχρεώσεις ἠσφαλισμένων: α) Εἰς δλόκληρος μισθός. β) 5% μηνιαίως ἐκ τῆς μισθοδοσίας. Κατ' ἀρχὰς αἱ κρατήσεις ἐγένοντο ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν, Συμβουλίων, ἐξαιρέσει ἐκεινῶν οἱ ὅποιοι ἐπληρώνοντο εἰς εἶδος. Ὁ τρόπος τῆς κρατήσεως καὶ τῆς ἀποστολῆς εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ἦτο δυσχερής, δι' αὐτὸ καὶ παρατηροῦνται ἄρισμένα ἀνωμαλίας τῶν πρὸ τῆς μισθοδοσίας ὑπὸ τοῦ κράτους περιόδων. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1945, ὅποτε διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 536]45 Νόμου ἤρξατο ἡ μισθοδοσία τοῦ Κλήρου καταβαλλομένη ὑπὸ τοῦ κράτους, αἱ κρατήσεις γίνονται διὰ τοῦ Δημοσίου Ταμείου.

3) Ἀριθμὸς ἠσφαλισμένων: Σήμερον ἔχομεν ἀριθμὸν ἠσφαλισμένων 8.150 καὶ συνταξιούχων 2.836. Ἐκ τῶν στατιστικῶν τῶν διαφόρων ἀσφαλιστικῶν Ταμείων, φαίνεται ὅτι τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ἔχει τὸν μεγαλειότερον ἀριθμὸν συνταξιούχων ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐνεργείων. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι κατ' ἀρχὰς τὸ Ταμεῖον ἤσκησε μᾶλλον φιλανθρωπικὴν πολιτικὴν καὶ ὄχι ἀσφαλιστικὴν. Προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου δημιουργεῖται κάποια ἰσορροπία.

4) Καταβαλλόμεναι συντάξεις: Αἱ σήμερον καταβαλλόμεναι συντάξεις ἔχουν ὡς ἐξῆς: Α' Κατηγορία δραχ. 880, Β' δραχ. 759, Γ' δραχ. 668, Δ' δραχ. 611.

Ἀναλυτικῶς αἱ συντάξεις ἔχουν οὕτω:

Ἐπὶ συμμετοχῆς 27 ἐτῶν λαμβάνονται τὰ 27 πεντηκοστὰ ἐπὶ τῶν 80% ἦτοι: Τῆς Α' κατηγορίας τὰ 27 πεντηκοστὰ εἶναι δραχ. 604. Εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο προστίθεται καὶ τὸ ἐπίδομα ὕπερ τὸ Δ. Συμβούλιον εἶχεν ἀποφασίσει διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς συντάξεως εἰς δραχ. 275, διὰ τὴν Α' κατηγορίαν ἔχομεν σύνταξιν 880 δραχ. Κατ' ἀναλογίαν γίνεται καὶ διὰ τὰς λοιπὰς κατηγορίας, πλὴν τῆς Δ' δι' ἣν τὸ ἐπίδομα εἶναι δραχ. 309.

Διὰ προτεινομένης τροποποιήσεως, ὡς συντάξιμος μισθὸς τῶν ἠσφαλισμένων θὰ λαμβάνεται ποσοστὸν 80% ἐπὶ τῶν καθοριζομένων ἐκάστοτε συνολικῶν ἀποδοχῶν συμπεριλαμβανομένων τῶν ἐπιδομάτων ἐνεργείας τοῦ μετόχου καὶ δι' ὧν ἀποδοχῶν ἐμισθοδοτήθη οὗτος κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς ὑπηρεσίας του.

Ἐπίσης γίνεται σκέψις διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν συντάξεων, ὅπως ὀρισθῆ τεκμαρτὸς μισθός, διὰ τὴν Α' κατηγορίαν Τμηματάρχου Α', διὰ τὴν Β' Τμηματάρχου Β', διὰ τὴν Γ' Εἰσηγητοῦ καὶ διὰ τὴν Δ' Γραμματέως Α'.

Ἐπίσης τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἔλαβεν ἀπόφασιν,

ὅπως γίνῃ σχετικὴ ἐνέργεια παρὰ τῇ Νομισματικῇ Ἐπιτροπῇ καὶ ἐξαιρεθοῦν τῶν διατάξεων οἱ κληρικοὶ ὧν ὁ μισθὸς εἶναι ὁ πεινχρότερος τῶν καταβαλλομένων καὶ μὴ συμπεριλαμβάνονται εἰς τὰ 80% τῆς συντάξεως τοῦ μισθοῦ καὶ τὰ ἐπίδομα. Ὅ- πότε τὸ Δ. Συμβούλιον θὰ δύναται ἀναλόγως τῶν δυνατοτήτων τοῦ Ταμείου νὰ αὐξάνῃ τὸ ἐπίδομα.

Δικαίωμα συντάξεως ἐδημιούργει κατ' ἀρχὰς καὶ μέχρι πρὸς 2 ἐτῶν, ἢ καταβολὴ 5 ἐτῶν ἀσφαλιστρων. Τοῦτο ὅμως, ἐπειδὴ μόνον εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. παρατηρεῖτο καὶ ἐπειδὴ ἦτο λίαν ἐπικίν- δυνον διὰ τὴν ἀντοχὴν τοῦ Ταμείου, ἐτροποποιήθη εἰς 15 ἐτῶν καταβολὴν ἀσφαλιστρων.

Β'. Ταμεῖον ἀρωγῆς: Τὸ ἔτος 1947 (6/6) ἤρχισε λει- τουργοῦν παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. Ταμεῖον ἀρωγῆς. Ὁ μέσος ὄρος τῆς ἐφ' ἅπαξ ἀρωγῆς τοῦ Ταμείου, ἀνέρχεται εἰς 3.100 δρχ. Αἱ πρὸς τὸ Ταμεῖον ἀρωγῆς ὑποχρεώσεις τῶν ἡσφαλισμένων εἶναι 1% ἐπὶ τοῦ μισθοῦ καὶ εἰς μισθός.

Διὰ προτεινομένου νομοσχεδίου, τὸ ἐφ' ἅπαξ τοῦ Ταμείου ἀρωγῆς θ' ἀνέρχεται εἰς τόσους μισθοὺς, ὅσα εἶναι τὰ ἐν ἐνερ- γείᾳ ἔτη τοῦ ἐφημερίου, ἀπὸ τοῦ ἔτους τῆς ἰδρύσεως τοῦ Τα- μείου ἀρωγῆς καὶ ἐντεῦθεν.

Γ'. Κλάδος ἀσθeneίας: Ὁ κλάδος ἀσθeneίας ἤρξατο τὸ ἔτος 1948. Ἡ δημιουργία ἐνὸς ὀρισμένου κεφαλαίου ἐγένετο αἰτία τῆς ἰδρύσεως τοῦ κλάδου ἀσθeneίας.

Ἡ ἴδρυσις, ὁμολογουμένως, ἐγένετο ἐσπευσμένη καὶ ἄνευ ἀ- ναλογιστικῆς μελέτης ἀφ' ἐνὸς καὶ ἄνευ ἀντικρύσματας μονίμου ἀφ' ἑτέρου. Αἱ προβλέψεις ἐκ τῆς παροχῆς τοῦ Ταμείου συντά- ξεως πρὸς τὸν κλάδον ἀσθeneίας διεψεύσθησαν καὶ ἐν ᾧ ἐδικαιο- λογεῖτο μόνον μέχρι δρχ. 500.000 παροχὴ αἱ ἀνάγκαι τοῦ κλά- δου ἀσθeneίας ἐφθασαν διὰ τὸ πρῶτον ἔτος περίπου 2.000.000 δρχ., διὰ τὸ δεύτερον 2.500.000, διὰ τὸ τρίτον περίπου 3.000.000. Καὶ εἶναι γεγονός ὅτι τὸ Ταμεῖον εὐρέθη εἰς κατάστασιν κλονι- σμοῦ, διότι ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, ἦτο ἐσπευσμένη καὶ ἄνευ μελέ- τῆς ἡ δημιουργία τοῦ κλάδου ἀσθeneίας.

Τὸ Δ. Συμβούλιον, πρὸ τοῦ κινδύνου, εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκη- ν νὰ διαχωρίσῃ πλέον τὸν κλάδον συντάξεων ἀπὸ τὸν κλάδον ἀσθeneίας, δι' ὃ καὶ διὰ πράξεώς του, ἥτις ἐνεκρίθη ἀπὸ τὸ Ὑ- πουργεῖον, ἐπέβαλε κράτησιν 3% ἐκ τῶν μισθῶν ὑπὲρ τοῦ κλά- δου ἀσθeneίας.

Εἶναι γεγονός ὅτι, κατὰ τὴν περίοδον καθ' ἣν ὁ κλάδος ἀ- σθeneίας δὲν εἶχεν ἰδίους πόρους, αἱ παροχαὶ τοῦ κλάδου ἀσθε- νείας πρὸς τοὺς ἡσφαλισμένους ἦσαν πλουσιοπάροχοι. (Θέσις Β'

«Ευαγγελισμού» και εις ιδιωτικάς κλινικάς, ὀδοιπορικὰ ἔξοδα, βοηθήματα, ἔξωνοσοκομειακὴ περίθαλψις, εὐχέρεια παραπομπῆς εἰς ἰατροὺς κλπ.). Πάντα ὅμως ταῦτα ἦσαν παράνομοι ἐνέργειαί και κατέστησαν τὸ Συμβούλιον ὑπόδικον διὰ τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Παπαϊωάννου.

Σήμερον, διὰ τῆς αὐστηρᾶς τηρήσεως τῶν διατάξεων τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Κλάδου ἀσθενείας, ἐτέθη μία ἀφόρητος ὄντως τροχοπέδη εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ἡσφαλισμένων, και εἶναι δικαία βεβαίως ἡ ἀγανάκτησις, πλὴν αὕτη δὲν πρέπει νὰ ἀποδοθῆ εἰς κακὴν διάθεσιν τοῦ Συμβουλίου.

Τὸ Δ. Συμβούλιον πρὸς ὀμαλὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἡσφαλισμένων, ἔλαβε δύο σοβαρὰς ἀποφάσεις :

Α') Ἐθέσπισε και τὴν ἀνοικτὴν ἰατρικὴν περίθαλψιν, δι' ἐπιβολῆς 1% εἰσέτι κρατήσεως ἐπὶ τῶν μισθῶν και 3% ἐπὶ τῶν συντάξεων τῶν συνταξιούχων, αἵτινες μέχρι σήμερον οὐδὲως ἐπεβαρύνοντο. Ἡ ἐναρξίς ταύτης θὰ λάβῃ χώραν εὐθὺς ὡς ψηφισθῆ τὸ ὑπὸ ψήφισιν Νομοσχέδιον, και

Β') Ἀνέθεσεν εἰς Ἐπιτροπὴν ἐκ μελῶν τοῦ Δ. Συμβουλίου τὴν μελέτην διὰ τὴν ἐξ ὑπαρχῆς τροποποιήσιν και βελτίωσιν τοῦ Καταστατικοῦ, διὰ τὴν καλλιτέραν και μεγαλειτέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἡσφαλισμένων.

Διὰ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τῶν ἡσφαλισμένων ἐγένετο ἡ σχετικὴ ἐπαφὴ με τοὺς ἰατροὺς Συμβούλους τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., οἵτινες πάνυ εὐχαρίστως ἐδέχθησαν με τὸ αὐτὸ ἀντίτιμον τὸ ἰσχύον διὰ τοὺς ἡσφαλισμένους νὰ ἐξετάζουσι και τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας των.

Ἐπολείπεται νὰ καθορισθῆ ὁ τεχνικὸς τρόπος (Βιβλιάριον ἀσθενείας).

Ἄρχιμ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἐπὶ τοῦ Προέδρου τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. Σεβ. Μητροπολίτου Ἄρτης κ. Σεραφεῖμ, ἐστάλη πρὸς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας ἡ κατωτέρω ἐγκύκλιος.

«Ἀφορμὴν λαβόντες ἐξ ὑποβαλλομένων εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ὑπηρεσίαν ἐρωτημάτων παρὰ τῶν διαφόρων ὑποχρέων και ἐκ παραλείψεων διαπιστωθεισῶν παρὰ τῶν Ἐπιθεωρητῶν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., τῶν διενεργούντων ἔλεγχον εἰς τὰ Μητροπολιτικά Γραφεῖα, τοὺς Ἰ. Ναοὺς, τοὺς Δήμους και Κοινότητας, τὰ Ληξιαρχεῖα, τὸ Ἰ.Κ.Α. κλπ. πρὸς διαπίστωσιν τῆς τηρήσεως τῶν περὶ κληρικὸσῆμου διατάξεων, αἵτινες παραλείψεις εἰσὶ παράνομοι και ἀδικαιολόγητοι, ἐπὶ προφανεῖ και ἀνυπολόγιστῳ ζημίᾳ τοῦ Ταμείου, τῶν Ἐπιθεωρητῶν ὑποχρεομένων ἐκ τοῦ Νόμου εἰς ἐπιβολήν, ἀνεκκλήτως, πολλαπλασίου

τέλους τοῦ ἐλλείποντος κληρικοσήμεου, ἐπιθυμοῦμεν διὰ τῆς παρούσης νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν, ἐν συνεχείᾳ τῶν ὅσων ἐγνωστοποιήσαμεν πρὸς ὑμᾶς διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 9430/8-12-55 ἐγκυκλίου μας (σελὶς β'), τὰ κατωτέρω, ἐν σχέσει μὲ τὴν ὑποχρέωσιν κληρικοσημάνσεως ὑπὸ τῶν ἐφημερίων τῶν διαφόρων πιστοποιητικῶν κλπ. ἐγγράφων καὶ νὰ παρακαλέσωμεν ὅπως τὴν παροῦσαν, ἥς ἀνάλογον ἀριθμὸν ἀντιτύπων διαπέμπομεν, κοινοποιήσετε εἰς τοὺς ἐφημερίους τῆς δικαιοδοσίας ὑμῶν, πρὸς γνῶσιν καὶ συμμόρφωσιν καὶ διὰ τὰς νομίμους συνεπείας διὰ τὴν περίπτωσιν διαπιστώσεως παρομοίων παραλείψεων, ἧτοι δέον νὰ ἐπικολλᾶται:

Α. 1) Διὰ πᾶσαν καταχωριζομένην αἴτησιν εἰς τὸ βιβλίον Πρωτοκόλλου τῶν ἐφημερίων κληρικόσημον δρχ. 3.

2) Διὰ πᾶν ἐκδιδόμενον πιστοποιητικὸν ἢ βεβαιώσιν ἢ διὰ πᾶσαν προσυπογραφὴν ἐφημερίου ἐπὶ πιστοποιητικοῦ ἢ βεβαιώσεως ἐκδιδομένου παρ' οἰασδήποτε Ἀρχῆς, Δημοκοινοτικῆς κλπ. κληρικόσημον δρχ. 5.

3) Διὰ πᾶν ἐκδιδόμενον πιστοποιητικὸν ἢ βεβαιώσιν διὰ τὴν ἀσφάλισιν εἰς τὸ Ι.Κ.Α. ἢ ἐκδοσιν βιβλιαρίου Ἀσθενείας τοῦ Ι.Κ.Α. ἢ οἰουδήποτε ἄλλου Ὄργανισμοῦ κυρίας ἢ ἐπικουρικῆς κοινωρικῆς ἀσφαλίσεως ἢ συμμετοχῆν εἰς τὴν ἀσφάλισιν ἢ ἀσθένειαν προστατευομένων μελῶν τῶν ἠσφαλισμένων τοῦ Ι.Κ.Α. ἢ ἄλλων ἀσφαλιστικῶν ὀργανισμῶν, κληρικόσημον δρχ. 5, μὴ ὑφισταμένης ἐν προκειμένῳ οὐδεμιᾶς ἀτελείας.

4) Διὰ πᾶσαν ἐκδιδομένην δῆλωσιν περὶ τελέσεως πράξεως βαπτίσεως, ὑποβαλλομένην εἰς τὰ Ληξιαρχεῖα, κληρικόσημον δρχ. 10.

5) Διὰ πᾶν τελούμενον μνημόσυνον, κληρικόσημον δρχ. 15 (ἐπὶ τοῦ σχετικοῦ διπλοτύπου τοῦ ναοῦ) προκειμένου περὶ ἐνοριῶν πόλεων πληθυσμοῦ ἄνω τῶν 10.000 κατοίκων, δρχ. 10 προκειμένου περὶ ἐνοριῶν πόλεων πληθυσμοῦ 5.000-10.000 κατοίκων καὶ δρχ. 5 προκειμένου περὶ ἐνοριῶν κωμopolέων ἢ χωρίων πληθυσμοῦ μέχρι 5.000 κατοίκων.

6) Διὰ πᾶσαν δαπάνην τοῦ ναοῦ κληρικόσημον 1 % ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως πληρωμῆς.

Β. Ἀπαλλάσσονται τῶν τελῶν τοῦ κληρικοσήμεου τῆς αἰτήσεως ἐκ δρχ. 3 καὶ τῆς πιστοποίησησεως, βεβαιώσεως ἢ προσυπογραφῆς ἐκ δρχ. 5 αἱ αἰτήσεις, πιστοποιήσεις, βεβαιώσεις ἢ προσυπογραφαὶ αἱ ἀφορῶσαι:

1) Τοὺς ἀπόρους 2) τὰ θύματα καὶ ἀναπήρους πολέμου 3) τοὺς πάσης φύσεως συνταξιούχους περὶ τοῦ ἀμεταβλήτου τῆς οἰκογενειακῆς αὐτῶν καταστάσεως ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἀπολήψεως τῆς συντάξεώς των, 4) τοὺς πολυτέκνους προκειμένου ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον περὶ τῆς πιστοποίησησεως τῆς ιδιότητος αὐτῶν ὡς πολυτέκνων 5) τὴν ἐγγραφὴν εἰς τοὺς ἐκλογικοὺς καταλόγους ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ 6) τὰς πιστοποιήσεις, βεβαιώσεις ἢ προσυπογραφὰς τὰς ἐκδιδόμενας πρὸς ὄφελος τοῦ Δημοσίου (ὑπηρεσιακὰς τοιαύτας) διὰ τὸν κατάρτισμόν τῶν Δημοτολογίων καὶ Μητρώων τῶν Δήμων, Κοινοτήτων, Στρατολογίας κλπ.

Πάντα ἀνεξαίρετως τὰ λοιπὰ πιστοποιητικά, βεβαιώσεις καὶ προσυπογραφαὶ ὑπόκεινται εἰς κληρικόσημον δρχ. 5».

Δι' ἀποφάσεως τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἐνεκρίθη ἡ καταβολὴ εἰς τοὺς συνταξιούχους τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. τοὺς καταστάντας τοιοῦτους πρὸ τῆς 16ης Ἀπριλίου 1956, ἐκτάκτου ἐπιδόματος ἴσου πρὸς τὸ ἥμισυ μιᾶς μηνιαίας συντάξεως ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Πάσχα.

Διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 2450/28-4-56 σχετικὴ ἐγκύκλιος τοῦ κεντρικοῦ Τ.Α.Κ.Ε. πρὸς τὰ Τοπικά. Τὸ ἐπίδομα τοῦτο θὰ καταβληθῇ τὴν 1-5-56 ἀπληλαγμένον χαρτοσήμου καὶ πάσης ἄλλης κρατήσεως. Δὲν δικαιῶνται τοῦ ἐπιδόματος τούτου ὅσοι ἐκ τῶν συν-

ταξιούχων του Τ.Α.Κ.Ε. θὰ λάβουν επίδομα ἐξ ἄλλης πηγῆς ὑπὸ τύπον μισθοῦ ἢ ὑπὸ τύπον συντάξεως.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τοῦ Δ. Σ. τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. τῆς 29-2-56 ἀπενεμήθησαν αἱ κάτωθι συντάξεις.

Λ ό γ ω ἀ ν α π η ρ ί α ς. Εἰς τοὺς αἰδεσιμωτάτους: 1) πρεσβύτερον Σταμοῦλον Χαραλάμπους τοῦ Νικολάου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Δρακαίων Ἱ. Μητροπόλεως Σάμου, ἐκ δρχ. 589 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου 1955. 2) Πρεσβύτερον Νικόλαον Ροβίθην τοῦ Ἰωάννου, τέως ἐφημέριον τῆς ἐνορίας Βραχασίου - Λαθησίου Ἱ. Ἐπισκοπῆς Πέτρας, ἐκ δρχ. 611 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1956. 3) Πρεσβύτερον Στέργιον Στεργίου τοῦ Παναγιώτου, τέως ἐφημέριον Πόρου-Τροιζηνίας Ἱ. Μητροπόλεως Ὑδρας, ἐκ δρχ. 589 μηνιαίως καὶ ἀπὸ 1ης Ὀκτωβρίου 1955. 4) Πρεσβύτερον Χρήστον Βρεττὸν τοῦ Εὐσταθίου, τέως ἐφημέριον ἐνορίας Κερασίδας Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, ἐκ δρχ. 580 μὲν μηνιαίως ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου 1955 μέχρι 31/5/55 ἀπὸ δὲ 1/6/1955 ἐκ δρχ. 638 μηνιαίως.

Μετεβιβάσθησαν αἱ συντάξεις: 1) τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 7ην Σεπτεμβρίου 1954 συνταξιούχου Πρεσβυτέρου Δημητρίου Σπαζοκίλη τοῦ Γεωργίου εἰς τὰς διεξυγμένους θυγατέρας του Λευκοθέαν καὶ Αἰκατερίνην, ἀπὸ μὲν 29/2/55 ἐκ δρχ. 400 ἀπὸ δὲ 1/6/55 ἐκ δρχ. 440 μηνιαίως καταβληθησομένης ἐξ ἡμισείας κεχωρισμένως εἰς τὰς ἀνωτέρω δύο δικαιούχους. 2) Τῆς ἀποβιώσασης τὴν 19ην Νοεμβρίου 1955 συνταξιούχου Πρεσβυτέρας Βαϊανῆς Κουβάζη τοῦ Δημητρίου, εἰς τὴν ἄγαμον θυγατέρα τῆς Εὐαγγελίαν, ἀπὸ 1ης Δεκεμβρίου 1955 καὶ ἐκ δρχ. 721 μηνιαίως βασικὴ ἢ νέαι δρχ. 385 μηνιαίως. 3) Τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 8ην Ἰανουαρίου 1956 συνταξιούχου Πρεσβυτέρου Ἰωάννου Κούρτη τοῦ Εὐαγγέλου, εἰς τὴν Πρεσβυτέραν αὐτοῦ Μαρίναν καὶ τὴν ἄγαμον θυγατέρα τῆς Εὐγενίαν, ἀπὸ 9ης Ἰανουαρίου 1956 καὶ ἐκ δρχ. 798 μηνιαία βασικὴ ἢ νέαι δρχ. 385 μηνιαίως. 4) Τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 1ην Δεκεμβρίου 1955 συνταξιούχου Πρεσβυτέρου Σταματίου Πιτσικούλη τοῦ Ἀντωνίου, εἰς τὴν Πρεσβυτέραν αὐτοῦ Καλλιόπην καὶ τὴν ἄγαμον θυγατέρα τῆς Μαρίας, ἀπὸ 2ας Δεκεμβρίου 1955 καὶ ἐκ δρχ. 421 μηνιαίως. 5) Τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 4ην Δεκεμβρίου 1955 συνταξιούχου Πρεσβυτέρου Ἠλία Σάββα τοῦ Στυλιανοῦ εἰς τὴν ἄγαμον θυγατέρα αὐτοῦ Ἄναν, ἀπὸ 5ης Δεκεμβρίου 1955 καὶ ἐκ δρχ. 651 μηνιαίως βασικὴ ἢ νέαι δρχ. 385 μηνιαίως. 6) Τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 7ην Ἰανουαρίου 1956 συνταξιούχου Πρεσβυτέρου Γερασίου Μαζαράκη τοῦ Διονυσίου εἰς τὴν ἄγαμον θυγατέρα αὐτοῦ Ἀδαμαντίαν, ἀπὸ 1ης Φεβρουαρίου 1956 καὶ ἐκ δρχ. 1182 μηνιαίως βασικὴ ἢ νέαι δρχ. 440 μηνιαίως. 7) Τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 12ην Δεκεμβρίου 1955 συνταξιούχου Πρεσβυτέρου Κωνσταντίνου Κωνσταντινίδη τοῦ Δημητρίου, εἰς τὴν ἄγαμον θυγατέρα αὐτοῦ ἈρτεμΗΣΙΑΝ, ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1956 καὶ ἐκ δρχ. 465 μηνιαίως. 8) Τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν 3ην Δεκεμβρίου 1955 συνταξιούχου Πρεσβυτέρου Κοσμᾶ Ἡλιοπούλου τοῦ Γεωργίου εἰς τὴν Πρεσβυτέραν αὐτοῦ Κυριακὴν, ἀπὸ 4ης Δεκεμβρίου 1955 καὶ ἐκ δρχ. 525 μηνιαίως βασικὴ ἢ νέαι δρχ. 385 μηνιαίως.

Ἐχορηγήθησαν ἐφ' ἅπαξ βοηθήματα: Εἰς τοὺς καταστάντας συνταξιούχους τοῦ Ταμείου Αἰδεσιμωτάτους: α) Σταμοῦλαν Νικ. Χαραλάμπους δρχ. 3040. β) Νικόλαον Ἰωάν. Ροβίθην δρχ. 3070. γ) Στέργιον Παναγ. Στεργίου δρχ. 3040. δ) Χρήστον Βρεττὸν δρχ. 2960.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αίδεο. Σάββαν Ζαράφην, Ἁγίαν Τριάδα, Κάσον Ζητούμενος τιμοκατάλογος σὰς ἐστάλη ὁμοίως περιοδικὸν «Τὸ Χαρούμενον Σπίτι» ἐστάλη τὸσον ἕμιν ὅσον εἰς κ. Χατζηνικολάου ἄρογοπορα διεκπεραιώσεως ὀφείλεται εἰς τεχνικούς λόγους.—**Αίδεο. Κων/νον Παπατρέχαν, Βούστι** Ἐνηρομέρου Τυπικὸν τιμᾶται 60 δραχμᾶς, τὸ Ἰσραϊτικὸν δραχμᾶς 40, ἀναμένομεν ἔμβασμά σας. Εἶναι πλέον ἀργὰ πρὸς δημοσιεύσειν.—**Αίδεο. Γεώργ. Δούσην, Σπεροχόγια Καλαμῶν** Ἐπιταγὴ 90,50 δραχμῶν ἐλήφθη καὶ σὰς ἐστάλη ἢ ὑπ' ἀριθ. 8497 διπλότυπος ἀπόδειξις ὀφείλτε εἰστέι μέχρι τέλους Δ/βρίου 1955 δραχμᾶς 10.—**Αίδεο. Σωκράτην Χουλιούμην, Ἁγιον Ἰωάννην Σερρών** Παρακαλοῦμεν γράψαι διὰ πόσα φύλλα ἑβδομαδιαίως τῆς «Φωνῆς Κυρίου» δέον νὰ σὰς ἐγγράψωμεν συνδρομητὴν Ἐχεῖς ὑπ' ὄφιν δι ἐπιβαρύνεσθε μὲ 6 λεπτὰ δι' ἕκαστον φύλλον, ἐν οἷς καὶ τὰ ταχυδρομικά ταῦτα δύνασθε νὰ ἐμβάζητε κατὰ μῆνα ἢ καὶ τριμηνίαν.—**Αίδεο. Ταξιάρ. Παπαϊωάννου, Κισιάριον Φαρσάλων** Δραχμαὶ εἴκοσι ἐλήφθησαν καὶ ζητούμενον ἡμερολόγιον Φαρλέκα 1956 σὰς ἐστάλη μετὰ σχετικῆς ἐξοφλήσεως.—**Αίδεο. Ἀθανάσιον Τζώρτζην, Μερόπην Μεσσηνίας** Ζητούμενον βιβλίον σὰς ἐστάλη μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αίδεο. Σταμάτιον Παπασταματίου, Τριποταμιᾶν Γορτυνίας** Ζητούμενον βιβλίον «Βίοι Ἀγίων» καὶ χάριτος Παλαιστίνης σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αίδεο. Ἀλέξ. Δεκάκων, Γαρέα Τριπόλεως** Ζητούμενον βιβλίον σὰς ἐστάλη μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αίδεο. Ἰωάννην Τζούλην, Μανρονόρος Ἰωαννίνων** Ἐνεγράφητε συνδρομητὴς εἰς τὴν «Φωνὴν Κυρίου» διὰ 40 φύλλα ἑβδομαδιαίως ἐπιβαρύνεσθε μὲ 6 λεπτὰ κατὰ φύλλον ἐν οἷς καὶ τὰ ταχυδρομικά Ζητούμενα βιβλία σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αίδεο. Στέφανον Φατίου, Δράσιον Εὐβοίας** Ἀμφοτέραι αἱ ἐπιστολαὶ ἐλήφθησαν καὶ ζητοῦμαι εἰκόνας σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αίδεο. Ἀχιλέα Ζαμπόν, Πολιτικά Εὐβοίας** Ἐπιστορὰν βιβλίον ἐλήφθη ἤδη κρατούμεν εἰς διάθεσίν σας δραχμᾶς 17.—**Αίδεο. Ἀντώνιον Χασάπαν, Μεθώνην Μεσσηνίας** Ἐγγραφή σας περιοδικὸν «Ἐκκλησία» καὶ παράρτημα αὐτῆς «Ὁ Ἐφημέριος» εἶναι Νόμῳ ὑποχρεωτικὴ κρατεῖται δὲ 1% ἐκ τοῦ μισθοῦ πάντων τῶν ἐφημερίων ὡς συνδρομὴ τῶν εἰς τοῦτο.—**Αίδεο. Παναγ. Πιρπιρῆν, Ἄνδειαν Ἀλεξανδρουπόλεως** Δυνάμεινὰ πρὸς μισθὸν ἱερὸν ναὸν σας παρ' ἐτέρον ἐκδότου τοῖς μετρητοῖς Μηνιαῖα μικροῦ σχήματος πρὸς 40 δραχμᾶς ἕκαστον καὶ Πεντηκοστάριον πρὸς 160 δραχμᾶς ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αίδεο. Κων/νον Καλιακάτσον, Ἁγιον Δημήτριον Ἄρτης** Ἐπιστορὰν βιβλίον ἐλήφθη καὶ σὰς ἀποστέλλεται ἀντὶ τούτου τὸ ζητούμενον ἀνωμαλῶς ὀφείλεται εἰς ἀπροσέξιν διεκπεραιώσεως.—**Αίδεο. Νικόλαον Κίτσον, Κεντρικὸν Ἄρτης** Ζητούμενα βιβλία ἐστάλησαν εἰς τὴν δ/σιν τὴν ἀναφερομένην εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ Ἐργαλῆς Ἐβδομάδος λόγῳ ἐξαντήσεως, σὰς ἐστάλη ἀριθμὸς μειωμένος κατὰ 1, τὸ δὲ Ἐκκλησία τῆς Ἐκκλησίας μας δὲν ἀποστέλλεται, ἐξαντήθην ἐπιστολὴ σας διεβιβάσθη γραφεῖα «Ἐκκλησίας».—**Αίδεο. Δημ. Παπακώσταν, Μηλιανὰ Ἄρτης** Δραχμαὶ 10 ἐλήφθησαν καὶ σὰς ἀποστέλλεται ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξις εὐχαριστοῦμεν Ζητούμενον ἡμερολόγιον Φαρλέκα σὰς ἐστάλη μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ. Καιρὴ Διαθήκη ἐκδόσεως Ἁπ. Διακονίας τιμᾶται δραχμᾶς 20. Ἀναμένομεν ἔμβασμά σας. Ἀποσταλῆσαν φωτογραφεῖαν κρατοῦμεν πρὸς δημοσιεύσειν ἐν καιρῷ.—**Αίδεο. Μιχαὴλ Δασκαλάκην, Σίββαν Ἡρακλείου** Ζητούμενη «Ἀκολουθία Μεγάλης Τεσ-

σαρακοστής» σὰς ἐστάλη μετὰ σχετικοῦ χρωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αἶδεο.** Ἐλπιδοφόρον Σαββίδην, Τρίλοφον Κατερίνης· Ζητούμενα βιβλία, πλὴν δύο ἐξανηθέντων, σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αἶδεο** Κων/νον Τακτικόν, Δρυμῶνα Ἄλμυροσ· Ἐπιταγῆ 320 δραχμῶν ἐλήφθη καὶ ζητούμενα βιβλία σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικῆς ἐξοφλήσεως.—**Αἶδεο.** Δημήτ. Χριστοδοῦλου, Νερομούλου Ἀγυιάς· Δραχμαὶ 23 ἐλήφθησαν καὶ ζητούμενα βιβλία σὰς ἀπεστάλησαν.—**Αἶδεο.** Στυλ. Πατεράκη, Σφάκαν Σητείας· Ἐπιταγῆ 35 δραχμῶν ἐλήφθη καὶ σὰς ἀποστέλλεται σχετικῆ ἐξοφλήσις λογαριασμοῦ σας· κρατοῦμεν εἰς διάθεσίν σας 5 δραχμαί.—**Αἶδεο.** Χρ. Φιλίππου, Βέλλιανη Παραμυθίας· Ὅφειλτε εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. δραχμὰς 567 διὰ κρατήσεις ἐπιδόματος πολυετοῦς ὑπηρεσίας· βλέπε «Ἐφημέριον» παρελ. ἔτους οσλ. 213. Δὲν δύνασθε νὰ ἀποχωρήσητε τῆς ὑπηρεσίας, παρὰ μετὰ συμπλήρωσιν τοῦ 75ου ἔτους, πρὸς ἄλλο λόγον ὑγείας βεβαιουμένου ὑπὸ δύο ἰατρῶν ἐνόρκως κλπ. Βλέπε «Ἐφημέριον» παρελ. ἔτους σ. 61. Ἀποχωρῶν τῆς ὑπηρεσίας θὰ λάβητε σύνταξιν μὲν 552 δραχμὰς, ἐφ' ἀπαξ δὲ 3000 δραχμὰς πρὸς ἴσον.—**Αἶδεο.** Ἰωάν. Χαρισιάδην, Μάγνανα Σάνθης· Δραχμαὶ 66 ἐλήφθησαν καὶ σὰς ἀποστέλλονται σχετικαὶ ἐξοφλητικαὶ ἀποδείξεις· Ἐπιστώθητε μὲ ἐπιστοφάρινα βιβλία.—**Αἶδεο.** Δημήτ. Δημητροπούλου, Ἀρδάσσην Κοζάνης· Ζητούμενος τιμοκατάλογος σὰς ἐστάλη.—**Αἶδεο.** Κων/νον Παπανῆκον, Ἐπαιωνιά Εὐρυτανίας· Ζητούμενον «Ἰερατικόν» σὰς ἐστάλη μετὰ σχετικοῦ χρωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αἶδεο.** Σπυρ. Νταουντάκη, Μαρόλια Χανίων· Ζητούμενα βιβλία πλὴν ἑνὸς («Ἱστορία Δ' Μάρου») καὶ ἡμεροδῆκται 1956 σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρωστικοῦ. Ὅμοίως σὰς ἐστάλησαν οἱ ζητούμενοι τόμοι καὶ φύλλα «Φωνῆ Κυρίου» διὰ τοὺς τόμους· σὰς ἐχρεώσαμεν μὲ δραχμὰς 14. Ἀναμένομεν ἔμβασμά σας συμφώνως ἐπιστολῇ σας. Ἐπηρεολούθησε λήψις 145 δραχμῶν καὶ σὰς ἀποστέλλονται σχετικαὶ ἐξοφλητικαὶ ἀποδείξεις· εὐχαριστοῦμεν.—**Αἶδεο.** Μιχαὴλ Τσαφραντάκη, Ἄνω Μούλια Ἡρακλείου· Ὅφειλῆ ἱεροῦ ναοῦ σας εἰς τὸ δελτίον «Φωνῆ Κυρίου» μέχρι τέλους Μαΐου ἐ. ἔ. ἀνέχεται εἰς 124 δραχμὰς· ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αἶδεο.** Δημήτ. Τσοῦσην, Χαλβάτσον Μεσοσηίας· Ζητούμενον ἡμερολόγιον Φαρλέκα σὰς ἐστάλη μετὰ σχετικοῦ χρωστικοῦ καὶ τοῦ τιμοκαταλόγου μας.—**Αἶδεο.** Κων/νον Σαγανᾶν, Κεχεινιά Βάλτου· Δραχμαὶ 12 ἐλήφθησαν καὶ ζητούμενον βιβλίον σὰς ἀπεστάλη μετὰ σχετικῆς ἐξοφλήσεως. Ἐπηρεολούθησεν ἐπιστροφή βιβλίου καὶ ἀποστολῇ ἐτέρου ζητουμένου· σὰς ἐχρεώσαμεν μὲ δραχμὰς 10· ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αἶδεο.** Ἀναστάσ. Δεμερουνῆν, Δένδρα Εὐβοίας· Ζητούμενοι τόμοι δελτίου «Φωνῆ Κυρίου» σὰς ἐστάλησαν· ἐχρεώθητε μὲ δραχμὰς 22· ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αἶδεο.** Χαράλαμπον Μαρίνον, Ἅγιον Ἰωάννην Εὐβοίας· Ἀπορία σας ἐν σχέσει μὲ τὸ περιοδικόν «Τὸ Χ. Σπίτι» λίσται εἰς προηγούμενον φύλλον «Ἐφημέριου» τῆς 27-3-56.—**Αἶδεο.** Γ. Τοίγκον, Σύμην Δωδεκανήσου· Συνδρομῆ σας διὰ τὴν «Ἐκκλησιαν» μετὰ τοῦ παραορήματος «Ἐφημέριος» ὠρίσθη εἰς 1% ἐπὶ τοῦ μισθοῦ τῶν ἐφημερίων καὶ κρατεῖται ἐξ αὐτοῦ μηνιαίως. Ἀποσταλθεῖσα 40 δραχμαὶ διετέθησαν εἰς πίστωσίν σας δι' ἀποστελλόμενον δελτίον «Φωνῆ Κυρίου», εἰς δ' ἐνεγράφητε συνδρομητῆς ἀπὸ 1-5-56 διὰ 30 φύλλα ἐβδομαδιαίως. Ἀνάμεθα νὰ σὰς προμηθεύσωμεν τοὺς δύο τελευταίους τόμους τῶν περιοδικῶν «Ἐκκλησία» καὶ «Ὁ Ἐφημέριος» τοῖς μετροητόις, ἧτοι πρὸς 25 δραχμὰς ἕκαστον τόμον «Ἐκκλησίας» καὶ 35 δραχμὰς δι' ἄμφοτέρους τοὺς τόμους τοῦ «Ἐφημέριου» ἐν συνόλῳ 85 δραχμαί.—**Αἶδεο.** Χριστόδουλον Γκαλίτσον, Ἅγιαν Βαρβάραν Βεροῦσίας· Δικαίωμα συντάξεως λόγῳ ἀναπηρίας ἔχει δ' ἔχων 15ετῆ πρᾶγματικὴν ὑπηρεσίαν (βλέπε «Ἐφημέριον» παρ. ἔτους σ. 169)

ἐν ᾧ οἱ σὺν ἔχετε 14 ἔτη, 7 μῆνας καὶ 11 ἡμέρας μόνον. Παρὰ ταῦτα δύνασθε νὰ ἐξαγοράσητε τοὺς ἐλλείποντας 4 μῆνας καὶ 19 ἡμέρας. Ἦδη ἐγένετο εἰς τὸ Δ. Συμβούλιον τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. εἰσήγησις ἐγκρίσεως τῆς ἐξαγορᾶς ταύτης, ἣτις καὶ ἐνεκρίθη, εἰς τὸ πρῶτον δὲ ἐπόμενον συμβούλιον θὰ γίνῃ εἰσήγησις ἀπονομῆς τῆς συντάξεώς σας, ὅτι καὶ θὰ σᾶς ἐνημερώσωμεν σχετικῶς μετὰ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἐξαγορᾶς κλπ.—**Αἶδσο.** **Γεώργιον Πετρόπουλον**, **Δαγκάδια Γορτυνίας**. Ἐνεγράφητι συνδρομητῆς εἰς τὴν «Φωνὴν Κυρίου» διὰ 100 φύλλα ἑβδομαδιαίως. Ἐπιβαρύνσθε μετὰ 6 λεπτὰ κατὰ φύλλον ἐν οἷς καὶ τὰ ταχυδρομικά. Ταῦτα ἐμβάζετε κατὰ μῆνα ἢ καὶ τριμηνίαν.—**Αἶδσο.** **Φ. Φιριππίδην**, **Κάτω Σχολάριον Θεσ/νίκης**. Δὲν χορηγεῖ τὸ Τ.Α.Κ.Ε. δάνεια λόγῳ μὴ ἐγκρίσεως σχετικῆς πιστώσεως ὑπὸ τῆς Νομοματικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἀνεστάλη ἡ ἀποστολὴ τοῦ περιοδικοῦ «Τὸ Χαρούμενον Σπίτι» μέχρι νεωτέρας εἰδοποιήσεώς σας.—**Αἶδσο.** **Μιχαὴλ Παπαθεοδώρου**, **Ἀλυμρὸν Κορινθίας**. Δραχμαὶ 21 ἐλήφθησαν καὶ σᾶς ἐστίαθη ἐξόφλησις τῶν 2 τόμων τῆς «Φωνῆς Κυρίου» καὶ ὁ 3ος τόμος ἀτέλης.—**Αἶδσο.** **Ἄθαν. Καπενῆν**, **Θαρροῦνια Εὐβοίας**. Ἀριθμὸς ἀποστελλομένων φύλλον «Φωνῆς Κυρίου» ἐμειώθη εἰς τὸ ἐλάχιστον δυνατὸν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σας. Ὁφειλὴ σας μέχρι τέλους Μαΐου ἔ. ἔ. ἀνέρχεται εἰς 98 δραχ.—**Αἶδσο.** **Ἐφημέριον**, **Καλαματῶν Θεσ/νίκης**. Ὁφειλὴ εἰς τὴν «Φ. Κυρίου» μέχρι τέλους Μαΐου ἀνέρχεται δι' ὑμᾶς εἰς 65, διὰ Μεσοκωμον 65 καὶ διὰ Ἀγγελοχώριον εἰς 20 δραχ. ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αἶδσο.** **Ἡλίαν Δημητρακόπουλον**, **Ἐλάτιαν Λοκρίδος**. Ζητούμενον βιβλίον σᾶς ἐστάλη μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας. Πρακτορεῖα ὑποχρεοῦνται παραδίδουσι δέματα παραλήπτας ἀνευ φιλοδωρημάτων.—**Αἶδσο.** **Νέστορα Μάρκην**, **Καλεσόμενον Εὐρυτανίας**. ἱερὸς ναὸς σας ἐνεγράφη συνδρομητῆς εἰς τὴν «Φωνὴν Κυρίου» ἀπὸ 1-5-56 διὰ 70 φύλλα ἑβδομαδιαίως. Ἐπιβαρύνεται μετὰ 6 λεπτὰ κατὰ φύλλον ἐν οἷς καὶ τὰ ταχυδρομικά. Ζητούμενα βιβλία σᾶς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ καὶ τοῦ τιμοκαταλόγου σας ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αἶδσο.** **Στέφανον Δανιηλίδην**, **Κατονακία Ἁγίου Ὄρους**. Δραχμαὶ 50 ἐλήφθησαν καὶ σᾶς ἀποστέλλεται σχετικὴ ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξις εὐχαριστοῦμεν ἐσώκλειστος ἐπιστολὴ σας παρεδόθη ἰδιοχείρως παραλήπτην.—**Αἶδσο.** **Χρ. Τεργούδην**, **Μεσοχώριον Κομοτινῆς**. Ζητούμενα βιβλία σᾶς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αἶδσο.** **Γεώργιον Κόλλιαν**, **Πλατάνω Κύμης**. Ἐνεγράφητι συνδρομητῆς εἰς τὴν «Φωνὴν Κυρίου» διὰ 100 φύλλα ἑβδομαδιαίως. Ἐπιβαρύνσθε μετὰ 6 λεπτὰ κατὰ φύλλον, ἐν οἷς καὶ τὰ ταχυδρομικά. Ταῦτα δύνασθε νὰ ἐμβάζητε διὰ ταχ/κῆς ἐπιταγῆς κατὰ μῆνα ἢ καὶ τριμηνίαν. Ζητούμενα βιβλία καὶ εἶδη κατηχητικῆς σᾶς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας. Διὰ τὰς ἀγκολοθυίας Ἁγίας Σοφίας κλπ. ἀπεθνήθητε, κ. Διονύδιαν Φιλιππίδην καθῆ ἀητῆν Πανεπιστημίου, Ἀγαθοπόλεως 39 Ἀθήνας, συναποστέλλοντες καὶ τὰ χρήματα τιμᾶται 10 δραχ. ἐκάστη.—**Αἶδσο.** **Ἰωάν. Ζαχαράκην**, **Ἀγγελίαν Μυλοποτάμου**. Ἐπιταγὴ 145 δραχμῶν ἐλήφθη καὶ σᾶς ἀποστέλλεται σχετικὴ ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξις εὐχαριστοῦμεν. Ζητούμενοι τόμοι Πατρολογίας σᾶς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αἶδσο.** **Κων/νον Γρηγοριάδην**, **Νέαν Κομοτινῆς**. Ζητούμενοι τόμοι «Ἐφημερίου» ἐστάλησαν μετὰ σχετικῆς ἐξοφλήσεως. Ὅμοίως τόμοι «Φωνῆς Κυρίου» σᾶς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ δραχμῶν 22. Ἀναμένομεν ἔμβασμά σας. Γράφατε μᾶς διὰ πόσα φύλλα ἑβδομαδιαίως νὰ ἐγγράφωμεν ἱερὸν ναὸν σας, συνδρομητῆν εἰς τὴν «Φωνὴν Κυρίου». Ἐχετε ὑπ' ὄψει ὅτι ἱερὸς ναὸς ἐπιβαρύνεται μετὰ 6 λεπτὰ κατὰ φύλλον, ἐν οἷς καὶ τὰ ταχυδρομικά.—**Αἶδσο.** **Κων/νον Οἰκονόμου**, **Γελάνδην Καρδίτσας**. Ζητούμενα βιβλία πλὴν Ἀκο-

λουθίας Μεγάλης Ἑβδομάδος, ἐξαντληθείσης, σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ, ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αἶδεο.** Δημήτ. Μαμαλικόπουλον, Σταυρούπολιν Ἐάνθης· Ζητούμενα τεύχη Ἐπιταφίου Θρήνου σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αἶδεο.** Ν. Παναγιώτου, Ρόδον· Ἐυαγγέλιο Σταματιάδου ἔχει ἔγγραφη συνδρομήτρια εἰς τὸ περιοδικὸν «Τὸ Χαρούμενο Σπίτι» καὶ ἀποστέλλεται τοῦτο τακτικῶς. Παρατηρηθεῖσα καθυστέρησις δικαιολογεῖται πρῶτον τεύχος 1956.—**Αἶδεο.** Κων/νον Ἀντίοχον, Φουντιάναν Παξῶν· Ἐλήφθησαν μέσῳ πατρὸς Τιμοθέου δραγμαὶ 54 καὶ σὰς ἀποστέλλεται σχετικὴ ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξις· εὐχαριστοῦμεν. Παρακαλοῦμεν μελλοντικῶς πᾶν ἔμβασμά σας νὰ γίνεται ἄπ' εὐθείας Ἀποστολικὴν Διακονίαν Ἰω. Γενναδίου 14 Ἀθήνας, ἀναγράφοντες σχετικὸν ἀπόκομμα ἐπιταγῆς σκοπὸν τοῦ ἔμβασματος.—**Αἶδεο.** Ἀπόστ. Γεωργόπουλον, Μούρσοι Πηλίου· Ἐπιστολὴ σας 16-4 56 ἐλήφθη καὶ ζήτημα συνδρομῆς Πατρολογίας ἰεροδιακόνου κ. Μπίνα ἐροηθῆσθε συμφωνῶς ἐπιθυμίαν σας.—**Αἶδεο.** Ἄγγελον Πράσσαν, Πιτίσαν Πατρῶν· Ἐνεγράφητε συνδρομητὴς εἰς τὴν «Φωνὴν Κυρίου» δι' 20 φύλλα ἑβδομαδιαίως. Ἐπιβαρύνεσθε μὲ 6 λεπτά κατὰ φύλλον, ἐν οἷς καὶ τὰ ταχυδρομικά. Ταῦτα δύνασθε νὰ ἐμβάζητε κατὰ μῆνα ἢ κατὰ τριμηνίαν. Ζητούμενη Ἀκολουθία Μεγ. Τεσσαρακοστῆς σὰς ἐστάλη μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ καὶ τιμοκαταλόγου.—**Αἶδεο.** Ἐφημέριον Ἁγίου Γεωργίου, Μοίραις Κρήτης· Παρακαλοῦμεν εἰδοποιηθῆ ἰεροψάλτης ἱεροῦ ναοῦ σας κ. Λαμνακηνός, ὅτι ζητούμενα βιβλία τῶ ἐστάλησαν ἐπὶ ἀντικαταβολῇ.—**Αἶδεο.** Κων/νον Τάκην, Ἁγιον Δημήτριον Κερασσοχωρίου· Ζητούμενα βιβλία σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας Ἀποστολικὴν Διακονίαν Ἰω. Γενναδίου 14 Ἀθήνας. Συνδρομὴ ἰ. ναῶν περιοδικῶ «Ἐκκλησία» εἰσπράττειται παρὰ τοπικοῦ Τ. Α. Κ. Ε. παρ' οὗ ζητῆσατε πληροφορίας δι' ὄφελῴν ἰ. ναοῦ σας τοῦ ἔτους 1955 πρὸς ὃ καὶ ἀποστείλατε τὴν συνδρομὴν 1656.—**Αἶδεο.** Εὐάγ. Μπαϊρακτάρην, Κορυτάκι Ἀργους· Δραγμαὶ 30 ἐλήφθησαν καὶ σὰς ἐστάλη σχετικὴ ἀπόδειξις· εὐχαριστοῦμεν.—**Αἶδεο.** Ἐφημέριον, Λυκουρίας Καλαβρύτων· Δραγμαὶ 80 ἐλήφθησαν καὶ σὰς ἐστάλη σχετικὴ ἀπόδειξις· εὐχαριστοῦμεν.—**Αἶδεο.** Ἐφημέριον, Κάτω Πορρόδα Σιντικής· Παρακαλοῦμεν εἰδοποιηθῆ ἐνοριτῆς σας κ. Σαββίδης Παν., ὅτι ζητούμενα βιβλία τῶ ἐστάλησαν μετὰ σχετικῆς ἐξοφλήσεως, ὅτι κρατοῦμεν εἰς διάθεσίν του δραγμαὶ 11 καὶ ὅτι «Ἰερὸς Συνέκδημος» τιμᾶται 35 δραχ.—**Αἶδεο.** Κων/νον Καρανικόλαν, Κορωπὶ Ἀττικῆς· Ζητούμενα βιβλία σὰς ἐστάλησαν μετὰ σχετικοῦ χρεωστικοῦ ἀναμένομεν ἔμβασμά σας.—**Αἶδεο.** Κων/νον Παπαδόπουλον, Ἀνδρώνιον Πύργου· Πολὺ ἐλυπήθημεν, διότι, παρὰ τὴν θέλησίν μας, δὲν ἠδυνήθημεν νὰ σὰς ἐξυπηρετήσωμεν· γράψατε συγκεκριμένως πᾶσαν παραγγελίαν σας.—**Αἶδεο.** Στυλιαν Καλογεράκη, Ἁγιον Ἰωάννην Ἀμαρίου· Ἐπιταγὴ 29 δραμῶν ἐλήφθη καὶ σὰς ἀποστάλη ἐξοφλησις προγενεστέρου λογαριασμοῦ σας καὶ ζητούμενη Ἀκολουθία Ἁγίας Σοφίας κλπ. Κρατοῦμεν εἰς διάθεσίν σας δραγμαὶ 12.—**Αἶδεο.** Γεώργιον Γιαννούλην, Παναγιᾶν Εὐβοίας· Ζητούμενος τιμοκατάλογος σὰς ἐστάλη ἀναμένομεν παραγγελίαν σας.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
 Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»
 Ὀδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθήναι. Τηλ. 27-689.

Ἐπεύθυντος Τυπ/φείου : Τ. Ρούτσης, Κουκουλάρη 9, Ν. Χαλκηδῶν.